

Šī lappuse ir tādēļ, lai pdf dokumentu varētu skatīt
atvērumā kā īstu grāmatu.
Darba nosaukums ir nākamajā lappusē.

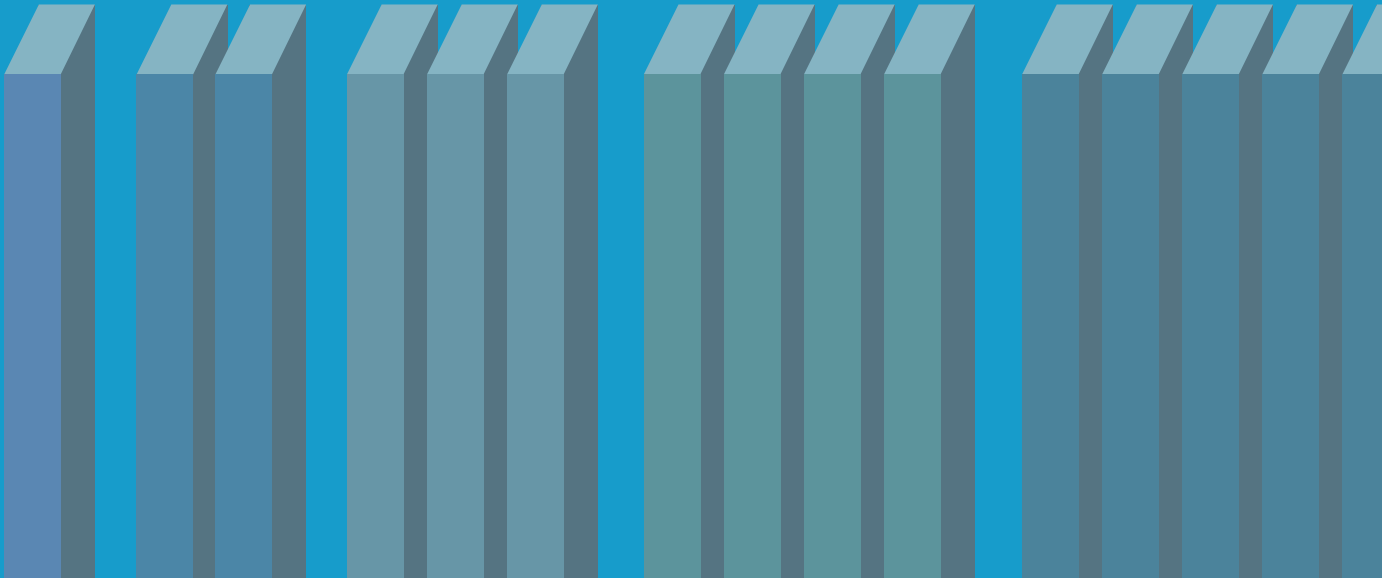
Matiss Treimanis

soli pa solim

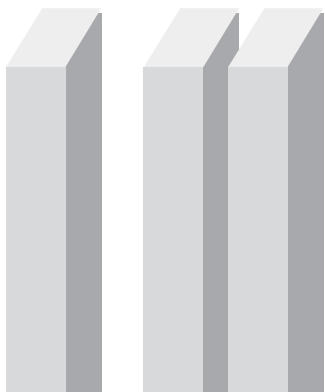
Latviski
soli pa solim

Verbu locīšana

Iv – et

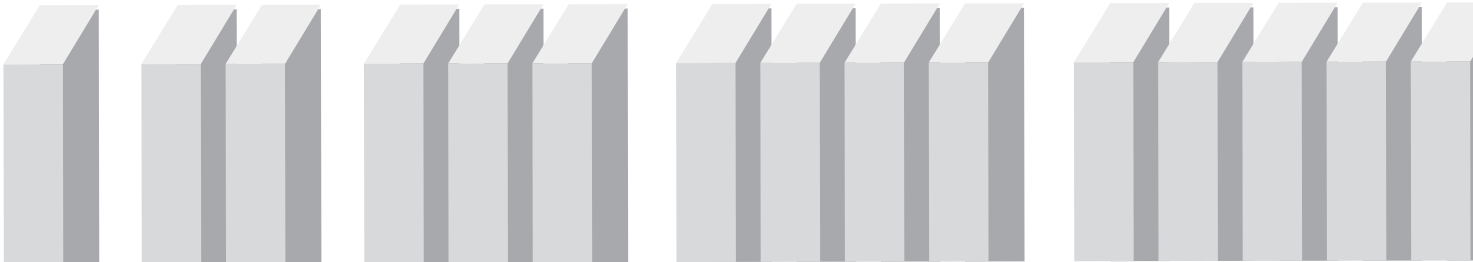
Latviski soli pa solim

Matīss Treimanis

Latviski soli pa solim

Verbu locīšana
lv – et

coniugatio, -onis 1. saistīšana, savienošana 2. darbības vārdu locīšana

Autora izdevums.

© Dina Ābele, vāka noformējums, 2015

© Urve Aivars, Triin Jürgenstein, tulkojums igauņiski, 2018

© Matīss Treimanis, 2018, koriģēts 2023

Izdevniecība "Sava grāmata"

ISBN 978-9934-40-104-6

.

Ievads

Šajā darbā verbu formas skaidrotas diahroniski, izšķirot darbības vārda formu veidojošās sastāvdaļas – sakni, vārddarināšanas piedēkli, laika pazīmi (formveidošanas piedēkli) un personas galotni, divdabjiem – divdabja pazīmi (formveidošanas piedēkli), locījuma galotni, kā arī atgriezenisko morfēmu. Var runāt par celmiem, kas latviešu valodā tagadnē, pagātnē un nākotnē ir atšķirīgi (gan ne visu verbu) un ar kuru palīdzību tādējādi var izteikt dažādus laikus. Šajā darbā no celmiem ir atdalītas laiku pazīmes (formveidošanas piedēkļi). Šāda izpratne, ka latviešu valodā darbības vārdu formas veido, secīgi lipinot sastāvdaļu aiz sastāvdaļas, varētu atvieglot cittautiešiem un latviešu emigrantu bērniem apgūt latviešu verbu locīšanu. Lietu gan nedaudz sarežģī tas, ka, valodai attīstoties un formām strupinoties, kādu laika pazīmju (formveidošanas piedēkļu), piemēram, kādās personās nav.

Šajā darbā galvenais uzsvars likts tieši uz formu darināšanu, bet laiku un divdabju lietojumam veltīta mazāka uzmanība.

Izklāsts veidots secīgi un pakāpeniski, sākot ar vispārīgāko un turpinot ar īpatnējāko. Valodas parādību aprakstu papildina darbības vārdi vienkāršos, ikdienā lietojamos teikumos.

Otrajā daļā ir sastādīti vingrinājumi, kuru princips ir gatavos teikumos, nereti vadoties pēc konteksta, noteikt zināmas verbu formas un analizēt to sastāvu.

Teikumi tulkoti igauņiski. Paldies tulkotājām par ziedoto laiku!

Cerams, ka būs ļaudis, kam būs vēlēšanās iedziļināties un pavingrināties!

Sastādītājs, 2010 – 2018 (2023)

Pirmā konjugācija. Verbu pamatformas

1. Latviešu verbus iedala trīs konjugācijās. Ir trīs nekārtni verbi **būt, dot, iet**, kuru paradigmas šajā darbā sniegtas pēc visu trīs konjugāciju apskata. Pirmās konjugācijas verbi ir ar vienu zilbi pirms nenoteiksmes -t/-ties, neskaitot vārddarināšanas priedēkļus, piemēram, ie-, no-, ap-, uz-, no- u.c.:

sākt, pirkt, skriet, kāpt, salt, tāpat arī
iesākt, nopirkt, apskriet, uzkāpt, nosalt.

Ir diezgan daudzi I konjugācijas verbi, kas lietojami kopā ar kādu vienu noteiktu priedēkli:

izlept, izvirst (izverd, izvirda), apnikt, sastapt, sasļapt, atļabt, salābt, apstulbt, izmist, aizmirst, apklust (arī noklust), izvirst (izvirst, izvirta), saslimt, atvēst, apdullt, pazīt, atzīt, iepazīties u.c..

Šajā darbā latviešu verbu formu iepazīšanu sāk ar verbu pamatformām: nenoteiksmi, es formu tagadnē un es formu pagātnē. Nenoteiksmes galotne ir **-t** (tiešajiem) un **-ties** (atgriezeniskajiem) vārdiem. Vispirms aplūkotās tiešo darbības vārdu personu galotnes. Šādiem vārdiem **es formas galotne** vienkāršajā tagadnē, pagātnē un nākotnē ir **-u**. Latviešu vārdiem **nav** pagātnes pazīmes (formveidošanas piedēkļa) **-a- nedz es, nedz arī tu** formā.

Pirmās konjugācijas 1. grupa

2. Pirmās konjugācijas verbi iedalīti 5 grupās pēc to vienkāršās tagadnes formu veidošanas īpatnībām. Pirmās konjugācijas pirmajā grupā ir verbi **bez tagadnes pazīmes (formveidošanas piedēkļa)**:

sākt (sāku, sāku), augt (augu, augu) (I 1).

Šaha spēle. Man ir baltie, tātad es **sāku** pirmais.

Malemäng. Mul on valged, niisiis mina alustan esimesena.

Vakar es **sāku** lasīt vienu interesantu romānu.

Eile hakkasin lugema ühte huvitavat romaani.

Es vairs lielāks **neaugu**.

Ma ei kasva enam suuremaks.

Uzaugu laukos.

Ma kasvasin maal.

Pirmās konjugācijas 2. grupa

3. Pirmās konjugācijas 2. grupā ir verbi ar **-ī-** saknē, tiem tagadnē ir **-īe-**, **-e-** un **-ē-**:

likt (lieku, liku), pīrkt (pērku, pīrku), vīlkt (velku, vīlku) (I 2).

Šodien **lieku** eksāmenu latviešu valodā.

Tāna teen läti keele eksami.

Vakar **liku** eksāmenu literatūras teorijā.

Eile tegin kirjandusteooria eksami.

Iesim, es jau **velku** zābakus kājās.

Lähme, ma panen juba saapaid jalga.

Uzvīlku cepuri un izgāju no mājas.

Panin mütsi pähe ja läksin kodust välja.

Zivis parasti **pērku** Lielajā tirgū.

Kala ostan tavaliselt Keskturnult.

Vakar tomēr zivis **nopirku** Rimi veikalā.

Kuid eile ostsin kala siiski Rimi kauplustest.

Pirmās konjugācijas **3. grupa**

4. Pirmās konjugācijas 3. grupā iedalīti verbi ar **tagadnes pazīmi (formveidošanas piedēkli) -n-** aiz saknes patskaņa/divskaņa.

1) Tiesa, mūsdienu latviešu valodā tikai 7 vārdiem pazīme (formveidošanas piedēklis) -n- ir redzama:

aut (aunu, āvu), miet (mienu, mēju), siet (sienu, sēju), skriet (skrienu, skrēju), sliet (slienu, slēju), brist (brienu, brīdu), līst (lienu, līdu).

2) Verbiem **brist** un **līst** tagadnē zudis saknes beigu līdzskanis d un ir divskanis ie:
brindu>**brienu**, līndu>**lienu**.

Trim verbiem – **tikt**, **snigt**, **migt** – tagadnes saknē ir divskanis ie: **tieku**, **snieg**, **miegu**.

3) Visiem pārējiem šīs grupas vārdiem -n- ietekmē **mainījies** verba saknes **patskanis**:

a par **o**, **ī** par **ī** un **u** par **ū**.

skriet (skrienu, skrēju), tikt (tieku, tiku), sastapt (sastopu, sastapu), kļupt (klūpu, klupu), patikt (patīku, patiku) (I 3).

No rītiem es **skrienu** pa parku.

Homnikuti jooksen pargis.

Vakar **skrēju** arī pa mežu.

Eile jooksin ka metsas.

Ja es labi nolieku angļu valodas eksāmenu, **tieku** budžeta grupā.

Kui teen hästi inglise keele eksami, pääsen tasuta õppekohale.

Pērn es **tiku** budžeta grupā.

Eelmisel aastal pääsesin tasuta õppekohale.

Veikalā bieži **sastopu** citus mājas iedzīvotājus.

Poes kohtan sageli teisi majaelanikke.

Vakar uz ielas **sastapu** klasesbiedru.

Eile kohtasin tānaval klassikaaslast.

Vai, es **klūpu!**

Oi, ma komistasin!

Paklupu pār sliexsni.

Komistasin lāvepakul.

Vai es tev kaut nedaudz vēl **patīku?**

Kas ma sulle veel pisutki meeldin?

Agrāk es tev **patīku.**

Varem ma meeldisin sulle.

Pirmās konjugācijas 4. grupa

5. Pirmās konjugācijas 4. grupā ir verbi **ar tagadnes pazīmi (formveidošanas piedēkli) -j-** aiz saknes pēdējās skaņas:

klāt (klāju, klāju), grābt (grābju, grābu), kāpt (kāpju, kāpu) (I 4).

Es **klāju** viesību galdu.

Ma katan laua külalistele.

No rīta **nesaklāju** gultu.

Hommikul ei teinud ma voodit ära.

Rudeņos **grābju** lapas.

Sūgiseti ma riisun lehti.

Vakar **nogrābu** pusi dārza.

Eile riisusin pool aeda puhtaks.

Es vairs kokos **nekāpju**.

Ma ei roni enam puude otsa.

Agrāk **izkāpu** visus apkārtnes kokus.

Varem ronisin kōikide ūberkaudsete puude otsas.

-j- ietekmē notiek vairāku **līdzskaņu (vēsturiskā) mija**:

kalt (kaļu, kalu), post (pošu, posu), bāzt (bāžu, bāzu) un citu (I 4).

Katru gadu viduslaiku svētkos **izkaļu** divus bultas uzgaļus.

Igal aastal keskaja peo ajal teen/sepistan kaks nooleotsa.

Pērn **izkalu** vienu.

Eelmisel aastal sepistasin ūhe.

Ir Ziemassvētki, **pošu** svētku eglīti.

On jõulud, ehin kuuske.

Eglītē, kuru **saposu**, ir baltas svecītes.

Kuusel, mille ehtisin, on valged kүүnlad.

Kur lai es **bāžu** šo veco krāmu?

Kuhu panna see vana praht?

Nezinu, kur es vakar to nazi **nobāzu**.

Ei tea, kuhu ma eile selle noa pistsin/panin?

Pirmās konjugācijas **5. grupa**

6. Pirmās konjugācijas 5. grupā ir verbi **ar tagadnes pazīmi (formveidošanas piedēkli) -st-** aiz saknes pēdējās skaņas:

ģībt (ģībstu, ģību), salt (salstu, salu) (I 5).

Karsti, logi ciet – es **ģībstu!**

Palav, aknad kinni – ma minestan!

Vakar vilcienā bezgaisā gandrīz **noģību.**

Eile umbses rongis ma peaaegu minestasin.

Auksta istaba, es **salstu.**

Kūlm tuba, mul on kūlm.

Ārā **nosalu.**

Mul hakkas vājlas kūlm.

Verbi,
kam **saknē ir patskaņi e, ē.**

7. Šaurais e, ē (kā igauņu vārdā mees).

1) Nenoteiksmē (jo seko -t (<ti), -ties, i šaurina):

ēst, ņemt (I 1), spēt, lemt, brēkt (I 4), kvēpt (I 5).

Gribu **ēst**.

Tahan süüa.

Vajag **spēt**.

Peab suutma.

Vajag **izlemt** ätrāk.

Tuleb kiiremini otsustada.

Nav ko **brēkt** tik skaļi.

Pole vaja nii valjusti karjuda/kisada.

Griesti var **nokvēpt**.

Lagi võib tahmaseks saada.

Tāpat arī II ar vārddarināšanas piedēkli -ē-, kā arī visiem III konjugācijas verbiem:

zīmēt (II), redzēt (III).

Zīmēt ir jauki.

Joonistada on vahva.

Kas to var **paredzēt**?

Kes seda oskab ette näha?

Arī šiem II konjugācijas (ļ un ņ šaurina):

ceļot, sēņot (II)

Ceļot ir jauki.

Reisida on tore/ vahva.

Man patīk **sēņot**.

Mulle meeldib seenel kāia.

Taču **slēpot, brēkāt, lēkāt, bēguļot** (II) ar plato e, ē (vārddarināšanas piedēkļi -o-, -ā-, -uļo- platina):

Sniegainā ziemā var **slēpot**.

Lumerohkel talvel saab suusatada.

Ko var tik daudz **brēkāt** par to slikto valdību!

Kui palju võib nuriseda selle halva valitsuse üle!

2) Visās pagātnes formās (jo II un III konjugācijas formās ir patskaņu saistītājlīdzskanis -j-, kas šaurina; šaurais e, ē arī I konjugācijā):

zīmēt (II), redzēt (III), nest (I 1), spēt, slēgt (I 4).

Es **uzzīmēju** sauli.

Ma joonistasin päikese.

Es **redzēju** ziemeļblāzmu.

Ma nägin virmalisi.

Atnesu tev avīzi.

Tõin sulle ajalehe.

Es **nepaspēju** uz vilcienu.

Ma ei jõudnud rongile.

Es jau **aizslēdzu** ärdurvis.

Ma keerasin ukse juba lukku.

Arī II konjugācijas verbiem ar -ļ- un -ņ- pirms -o-:

ceļot, sēņot (II)

Jaunībā daudz **ceļoju**.

Nooruses reisisin palju.

Bērnībā daudz **sēņoju**.

Lapsepõlves käisin tihti seenel.

Taču verbiem slēpot, lēkāt (II) (platais e, ē, jo -o-, -ā- platina):

Es **pārslēpoju** pāri Kīšezeram.

Ma suusatasin üle Kīšezeri jārve.

Vakar karnevālā visu vakaru **nolēkāju** kā garausis zaķēns.

Eile karnevalil kargasin/hūppasin nagu pikk-kõrv jānes.

3) Tu formā (jo personas galotne -i – arī vairs neesošā, bet senāk bijusī – , kas šaurina):

Tu **ēd, ņem, spēj, lem, brēc, zīmē, ceļo, redzi.**¹

Sa sööd, võtad, suudad, otsustad, karjud, joonistad, reisisid, näed.

Taču ar plato e, ē, (jo -o-, -ā- platina):

Tu labi **slēpo.**

Sa suusatad hästi.

Tu **lēkā** kā zaķītis.

Sa hüpled nagu jānes.

8. Platais e, ē tagadnē (kā igauņu vārdā 'jää'), tikai **ne tu** formā:

1) Pirmās konjugācijas **1. un 5. grupas** verbiem:

cept (cepu, cepu), bēgt (bēgu, bēgu) (abi I 1), kvēpt (kvēpstu, kvēpu) (I 5).

Tagad es **cepu** kartupeļus.

Nüüd ma praen kartuleid.

Vakar es **cepu** arī gaļu.

Eile ma praadisid ka liha.

¹ Visu par tu formu skatīt atsevišķi!

Es **bēgu!**

Ma pōgenen!

Atbēgu no Īrijas atpakaļ uz Latviju pēc pirmā mēneša.

Pōgenesin līrimaalt kuu pārast Lātti tagasi.

2) Pirmās konjugācijas **2. grupas** vebiem:

pirkt (pērku, pīrku), vilkt (velku, vilku) (I 2).

Es **pērku** un pārdodu.

Ma ostan ja müün.

Nopīrku māju.

Ostin maja.

Es **velku** gumijas zābakus, jo ārā ir peļķes.

Ma kannan kummikuid, sest ūes on loigud.

Uzvilku lietusmēteli.

Panin vihmamantli selga.

3) I konjugācijas **4. grupā** ir vebi ar saknes beigu līdzskaņiem **k un g**, kuri tagadnē un pagātnē mijas ar **c un dz**.

Tikai šiem 4. grupas vebiem ir **plats e, ē** tagadnes formās, tikai **ne tu** formā:

mērk (mērcu, mērcu), jēgt (jēdzu, jēdzu) (I 4).

Es tagad **mērcu** bļodā veļu, man rokas ir slapjas.

Ma leotan kausis pesu, mul on kāed mārjad.

Vakar **iemērcu** baltos kreklus.

Eile panin valged sārgid likku.

Es no datoriem neko daudz **nejēdzu**.

Ma ei taipa arvutitest eriti palju.

Beigās tomēr **sajēdzu**, kas par vainu.

Lōpuks ometi taipasin, milles on vīga.

4) II konjugācijas verbiem ar -ā- un -o-, un -uļo:

lēkāt (lēkāju, lēkāju), dzenāt (dzenāju, dzenāju), mētāt (mētāju, mētāju), elpot (elpoju, elpoju), elsot (elsoju, elsoju), bēguļot (bēguļoju, bēguļoju) II

Es **dzenāju, lēkāju, mētāju, elpoju, elsoju, bēguļoju.**²

5) III konjugācijas verbiem ar -ē- un -ī- tagadnē:

cerēt (ceru, cerēju), derēt (deru, derēju), peldēt (peldu, peldēju), redzēt (redzu, redzēju), pelnīt (pelnu, pelnīju) mērīt (mēru, mērīju) III

Es **ceru, deru, peldu, redzu, pelnu, mēru.**³

9. Šaurais e, ē tagadnē ir **pārējiem 4. grupas** verbiem, jo pazīme (formveidošanas piedēklis) -j- un tā dēļ mīkstinātais līdzskanis šaurina e, ē:

grebt (grebju, grebu), ģērbt (ģērbju, ģērbu), berzt (beržu, berzu) (I 4).

Vectēvs: „Aiz gara laika **grebju** karotes.

Vanais: „Ilgavusest voolin lusikaid.”

Vakar **izgrebu** divas lielas karotes.”

„Eile voolisin kaks suurt lusikat.”

Sieva: „Ko lai **ģērbju** mugurā?

Naine: „Mida selga panna?”

Sarkano kleitu **ģērbu** jau vakar.”

„Punast kleiti kandsin juba eile.”

² Par II konjugāciju skatīt tālāk atsevišķi!

³ Par III konjugāciju skatīt tālāk atsevišķi!

Ar drāšu suku **beržu** nost veco krāsu.

Traatharjaga kraabin vana vārvi maha.

Ar lielām pūlēm veco krāsu **noberzu**.

Suure vaevaga kraapisin vana vārvi maha.

10. Īss un garš platais e, ē un divskanis ie 2. grupas verbiem tagadnes formās.

1) **Īss platais e** tagadnē (**tu** formā šaurs) ir šādiem pirmās konjugācijas 2. grupas verbiem:

wilkt (velku, vilku), krimst (kremtu, krimtu), izvirst (izverd, izvirda), virt (verd, vira), dzīt (dzenu, dzinu) (I 2).

Ko lai **velku** mugurā šovakar uz balli?

Mida ma tāna õhtul peole selga panen?

Dzenu bārdu katru trešo dienu.

Ajan habet iga kolme päeva tagant.

2) **Garš platais ē** tagadnē (**tu** formā šaurs) ir šādiem pirmās konjugācijas 2. grupas verbiem:

pirkt (pērku, pirku), cirpt (cērpu, cirpu), cirst (cērtu, cirtu) (I 2).

Es **pērku** tikai „Lāču” rupjmaizi.

Ma ostan ainult Lāču leiba.

Dzīvžogu **apcērpu** trīsreiz pa vasaru.

Suve jooksul pōan hekki kolm korda.

Drīz krāsns būs silta, es jau **cērtu** skaliņus.

Varsti läheb ahi soojaks, ma vestan juba pirde.

3) **Divskanis** ie tagadnē ir šādiem 2. grupas vārdiem:

likt, stigt, šķist, ģist (I 2).

Kur lai **noliek** kasti?

Kuhu kast panna?

Auto **stieg** dubļos.

Auto jāāb porisse kinni.

Man **šķiet**, ka ārā līst.

Mulle tundub, et vāļjas sajab.

Pirmās konjugācijas verbi ar divskani vai patskani saknes beigās.

11. Vienāds skaņu sastāvs dažādās laiku formās var būt vārdiem, kas pieder pie atšķirīgām pirmās konjugācijas grupām, un ir tādi patskaņi un divskaņi, kas ir tikai vienas grupas vārdiem.

1) **rīt** (riju, riju) un vēl trīs **1.** grupas vārdi **mīt, plīties, vīt**. Šiem nenoteiksmē **ī**, tagadnē un pagātnē **ij**, kas ļauj piesaistīt personu galotņu patskaņus.

Parasti **neriju**.

Tavaliselt ma ei kugista.

Vakar izsalkumā **apriju** veselu kūpinātu vistu.

Eile suures nāljas õgisiin terve suitsukana ära.

2) **izlīt** (izlīstu, izliju) un vēl divi **5.** grupas vārdi **bīties, dzīt**. Šiem pagātnē **ij**, kas ļauj piesaistīt personu galotņu patskaņus.

Katru reizi, kad braucu sēnēs, pamatīgi **izlīstu**.

Iga kord, kui käin seenel, saan läbimärjaks.

Arī šorīt **izliju** galīgi slapjš.

Ka täna hommikul sain täiesti märjaks.

3) **liet** (leju, lēju) un vēl trīs **1.** grupas vārdi **riet, skriet, smiet**. Šiem tagadnē **ej** (šaurais e), pagātnē **ēj** (šaurais ē), kas ļauj piesaistīt personu galotņu patskaņus.

Istabas augus **apleju** divreiz nedēļā.

Toalilli kastan kaks korda nädalas.

Vai, tikko **uzlēju** uz biksēm kafiju!

Oi, just praegu ajasin kohvi pükstele!

4) **siet** (sienu, sēju) un vēl trīs **3.** grupas vārdi **miet, skriet, sliet**. Šiem pagātnē **ēj**, kas ļauj piesaistīt galotņu patskaņus.

Tūlīt nāku, jau **sienu** kurpes.

Kohe tulen, juba seon kingapaelu.

Sasēju kurpes, varu iet līdzi.

Sidusin kingapaelad kinni, vōin kaasa tulla.

5) **jāt** (jāju, jāju), **spēt** (spēju, spēju) un virkne citu **4.** grupas verbu. Šiem **tagadnē** personu galotņu patskaņus saista **4.** grupas **tagadnes pazīme (formveidošanas piedēklis) -j-**, bet **pagātnē** ir patskaņu saistītājlīdzskanis **-j-**.

Katru vasaru vairākas reizes **jāju** ar zirgu.

Igal suvel ratsutan mitu korda.

Bērnībā **jāju** gandrīz katru dienu.

Lapsepōlves ratsutasin iga pāev.

Es **spēju** aizturēt elpu ilgāk par minūti.

Ma suudan hinge kinni hoida kauem kui minūti.

Agrāk **spēju** aizturēt elpu gandrīz divas minūtes.

Varem suutsin hinge kinni hoida peaaegu kaks minūtīt.

6) **ļaut** (ļauju, ļāvu) un virkne **4.** grupas verbu. Šiem pagātnē ir **āv**, kas ļauj piesaistīt personu galotņu patskaņus.

Es **ļauju** bērnam lēkāt pa gultu.

Ma luban lastel voodil karata.

Vakar svešā mājā to **neļāvu**.

Eile vōōras kodus ma seda (teha) ei lubanud.

7) **šūt** (šuju, šuvu) un vēl viens **4.** grupas verbs **skūt**, kā arī **gūt** (gūstu, guvu) un vēl četri **5.** grupas verbi **grūt**, **kļūt**, **pūt**, **žūt**.

4. grupas verbiem tagadnē ir **uj**, kas ļauj piesaistīt personu galotņu patskaņus. Abu grupu verbiem pagātnē ir **uv**, kas ļauj piesaistīt personu galotņu patskaņus.

Ja vajag, pats **piešuju** pogu.
Kui vaja, õmblen ise nõõbi ette.

Vakar **piešuvu** trīs.
Eile õmblesin ette kolm.

Gūstu prieku no pastaigām dabā.
Tunnen rōõmu jalutuskäikudest looduses.

Studiju laikā **ieguvu** daudzus draugus.
Õpingute ajal sain palju sõpru.

8) Ir nedaudzi pirmās konjugācijas verbi, kam **saknē ir -in-**, kas **nenoteiksmē** kļuvis par **-ī-**:

pīt (pinu, pinu) un vēl četri 1. grupas verbi **mīt**, **šķīt**, **tīt**, **trīt**, kā arī **dzīt** (dzenu, dzinu) (I 2) un **pazīt** (pazīstu, pazinu), kā arī **atzīt**, **iepagzīt** (I 5).

Jāņos es vainagus **nepinu**, sievietes gan pin.
Jaaniapäeval mina pārgi ei punu, aga naised küll.

Meitene: „Es **nopinu** pieneņu vainadziņu.”
Tūdruk: „Ma punusin vōililledest pārja.”

Vannas istaba aizņemta, es **dzenu** bārdu.
Vannituba on hōivatud, ma ajan habet.

Nodzinu arī ūsas.
Ajasin ka vuntsid āra.

5. grupas vārdam **pazīt** – kā arī **atzīt**, **iepagzīt** – arī **tagadnē** pirms pazīmes (formveidošanas piedēkļa) **-st-** ir **-ī-**.

Es viņu personīgi **nepazīstu**.
Ma ei tunne teda isiklikult.

Es tevi gandrīz **nepazinu!**
Ma ei tundnud sind peaaegu āra!

Pirmās konjugācijas verbi,
ar **līdzskani** saknes **beigās**

12. Pirmās konjugācijas verbi, kuru **saknes beigu līdzskanis** ir **k** vai **g**.

1) **1.** (ar vienu izņēmumu – nākt), **2., 3.,** un **5.** grupas verbiem gan **tagadnes** (tikai ne tu formā), gan **pagātnes** formās ir **k** un **g**.

sākt (sāku, sāku), bēgt (bēgu, bēgu) (I 1), pirkēt (pērku, pirku) (I 2), rakt (roku, raku), zagēt (zogu, zagu) (I 3), sarkt (sarkstu, sarku) (I 5).

Es tagad **roku** dārzu.

Ma kaevan praegu maad.

Vakar arī **raku** dārzu.

Ka eile kaevasin ma maad.

Es vairs **nesarkstu**.

Ma enam ei punasta.

Bērnībā **sarku**.

Lapsepõlves punastasin.

2) Nenoteiksmes un tagadnes formās esošie **k** un **g** pagātnes formās mijas ar **c** un **dz**.

Vienīgajam 1. grupas verbam mija **pagātnes formās**.

nākt (nāku, nācu) (I 1).

Es jau **nāku**.

Juba tulen.

Es **atnācu** pēdējais.

Ma tulīn viimasena.

Visiem I konjugācijas **4. grupas** verbiem mija **gan** tagadnes, **gan** pagātnes formās.

braukt (braucu, braucu), lūgt (lūdzu, lūdzu) (I 4).

Rīt es **braucu** uz Viļņu.

Homme sõidan Viiniusesse.

Vakar **atbraucu** no Tallinas.

Eile saabusin Tallinnast.

Lūdzu visus iekšā!

Palun kõiki sisse!

Palūdzu vēl vienu tasīti kafijas.

Palusin veel tassikese kohvi.

13. Pirmās konjugācijas verbi, kam **pirms** nenoteiksmes galotnes **-t/-ties** ir līdzskanis **S**.

1) Verbi, kam arī **saknes beigu līdzskanis** ir **S**.

nest (nesu, nesu) (I 1), plēst (plēšu, plēsu) (I 4), apklust (apklustu, apklusu) (I 5).

Atkritumu maisu mūsu mājās **iznesu** es.

Prügikotti viin meie majas välja mina.

Vakar no tirgus **atnesu** pilnu grozu ar zemenēm.

Eile tõin turult korvitäie maasikaid.

4. grupas verbiem **s** mijas ar **š**.

Dusmās traukus **neplēšu**.

Vihaga ma nõusid ei lõhu.

Atceros, kā toreiz **saplēsu** dārgu tasīti.

Mäletan, et tookord lõhkusin kalli tassid.

5. grupas verbiem saknes beigu līdzskanis **s pirms** tagadnes pazīmes (formveidošanas piedēkļa) **-st- zūd**.

Esmu liels plāpa, taču arī **apklustu**, ja sāku kādam ļoti traucēt.

Ma olen suur lobamokk, kuid jään vai, kui näen, et hakkab kedagi liigselt segama.

Šodien lekcijā **apklusu** tikai pēc trešā aizrādījuma.

Täna jäin loengul vai alles pärast kolmandat märkust.

2) Verbi, kam **saknes beigu līdzskanis ir t**, kas pirms nenoteiksmes **-t/-ties** kļuvis par **S**.

sist (situ, situ) (I 1), cirst (cērtu, cirtu) (I 2), prast (protu, pratu) (I 3), pārvērst (pārvēršu, pārvērtu) (I 4), klimst (klimstu, klimtu) (I 5).

Sestdienas vakaros **uzsītu** kārtis ar kaimiņiem.

Laupäeva õhtuti taon naabritega kaarte.

Es **sasītu** pirkstu.

Lõin sõrme ära.

Nestāvi tuvumā, es **cērtu** žagarus.

Ära seisa lähedal, ma raiun oksu.

Vakar jau **sacīrtu** divas lielas kaudzes.

Eile raiusin kaks suurt hunnikut.

Es **neprotu** runāt franciski.

Ma ei oska prantsuse keelt.

Atvainojiet, bet **nesapratu**!

Vabandage, kuid ma ei saanud aru!

4. grupas verbiem **t** mijas ar **š**.

Jebkuru telpu drīz vien **pārvēršu** par „cūkkūti”.

Suvalise ruumi teen peagi „seapesaks”.

Mūsu kopdzīvi **pārvērtu** par elli.

Meie kooselu tegin põrguks.

5. grupas verbiem saknes beigu līdzskanis **t pirms** tagadnes pazīmes (formveidošanas piedēkļa) **-st- zūd**.

Nevienam nevajadzīgs **klimstu** pa ielām.

Kellelegi mittevajalikuna tuian/kondan mööda tänavaid.

Vakar tā **noklimtu** visu pēcpusdienu.

Eile tuiasin/kondasin niimoodi terve pärastlõuna.

3) Verbi, kam saknes **beigu līdzskanis** ir **d**, kas pirms nenoteiksmes **-t/-ties** kļuvis par **S**.

ēst (ēdu, ēdu) (I 1), ģīst (ģiedu, ģīdu) (I 2), brīst (brienu, bridu), līst (lienu, līdu) (I 3), snaust (snaužu, snaudu) (I 4), klīst (klīstu, klīdu) (I 5).

Ēdu maz, metu nost svaru.

Sõõn vähe, alandan kaalu.

Man sãp vēders, laikam **ieēdu** par daudz.

Mul valutab kõht, olen vist liiga palju sõõnud.

Es **brienu** pa dziļām kupenām.

Ma sumpan sũgavates hangedes.

Pãrbridu mãjãs slapjãm biksẽm.

Sumpasin koju mãrgade pũkstega.

Es par daudz **lienu** citu darišanãs.

Ma kipun oma nina liiga palju teiste asjadesse toppima.

Izlĩdu no meža slapjš, bet ar pilnu sẽņu grozu.

Ronisin lãbimãrjana metsast vãlja, aga seenekorv oli tãis.

4. grupas verbiem **d** mijas ar **ž**.

Teorijas lekcijãs parasti **snaužu**.

Teoorialoengutel ma tavaliselt tukun.

Arĩ šodien lekcijã mazliet **pasnaudu**.

Ka tãna tukkusin loengul vãheke.

5. grupas vārdiem saknes beigu līdzcaknis **d pirms** tagadnes pazīmes (formveidošanas piedēkļa) **-st- zūd**.

Klīstu pa Vecpilsētas ieliņām.

Rāndan mōōda vanalīna tānavaid.

Nejauši **ieklīdu** mazā grāmatveikalīnā.

Kogemata eksisīn ūhte pisikesse raamatupoodi.

14. Pirmās konjugācijas vārdi, kam **saknes beigū līdzcaknis ir Z;**

arī pirms nenoteiksmes galotnes **-t ir Z.**

bāzt (bāžu, bāzu), griezt (griežu, griezu) (I 4.), tikai trīs 5. grupas vārdi miltz (milstu, milzu), lūzt (lūstu, lūzu) un birtz (birstu, birtu).

Es nekad **nebāžu** degunu citu darīšanās.

Ma ei topi kunagi oma nina teiste tegemistesse/asjadesse.

Vakar **iegriezu** pirkstā.

Eile lōikasin sōrme.

5. grupas vārdiem saknes beigū līdzcaknis **z pirms** tagadnes pazīmes (formveidošanas piedēkļa) **-st- zūd**.

Ballītēs vienmēr **nolūstu** pirmās.

Pidudel vajun alati esimesena āra.

Vakar tomēr **nolūzu** pēdējais.

Eile aga vajusin āra viimasena.

15. Pirmās konjugācijas 4. un 5. grupas verbi (viens 1. grupas – ņemt), kam saknes beigu līdzskanis ir m, l un r.

1) **Īss** saknes **patskanis** nenoteiksmē, tagadnē un pagātnē ir **lielākajai daļai 5. grupas** verbu:

skumt (skumstu, skumu); salt (salstu, salu); gurt (gurstu, guru) (I 5).

Sēžu un **skumstu** viens pats pa māju.

Istun ja nukrutsen üksinda kodus.

Nezinu no kā, bet pēkšņi **saskumu**.

Ei tea millest, aga jārsku muutusin kurvaks.

Istabas vēsas, es **salstu**.

Toad on jahedad, mul on külm.

Jāiedzer karsta tēja, ārā **nosalu**.

Peab kuuma teed jooma, mul hakkas väljas külm.

Tomēr:

Staigā **izspūris** kā tikko pamodies. (izspurt, izspurstu, izspūru)

Kāib sagris ringi nagu oleks äsja ärganud.

2) **Īss** saknes **patskanis** nenoteiksmē, tagadnē un pagātnē ir tikai šiem **četriem 4. grupas** vārdiem:

kalt (kaļu, kalu), malt (maļu, malu), art (aru (aŗu), aru); jumt (jumju, jūmu jeb jumu) (I 4).

Maļu kafijas pupiņas īsi pirms kafijas vārīšanas.

Ma jahvatan kohviube enne kohvi valmistamist.

Samalu kafiju tikai divām krūzītēm.

Jahvatasin kohvi ainult kahe kruusi jaoks.

3) **Garš** patskanis **nenoteiksmē**, **īss tagadnē** un **garš pagātnē** ir tikai šiem **septiņiem 4. grupas** verbiem:

bārt (baru, bāru), kārt (karu, kāru) (I 4);

bērt (beru, bēru), pērt (peru, pēru), sērt (seru, sēru), svērt (sveru, svēru), vērt (veru, vēru) (I 4).

Tevi vajadzētu **sabārt!**

Sinuga oleks vāja rielda!

Bērnus bieži **nebaru.**

Ma ei riidle lastega tihti.

Vakar gan meitu drusku **sabāru.**

Eile riidlesin pisut tūtrega.

Vai cukuru **piebērt?**

Kas suhkrut panna?

Cukuru pie kafijas parasti **neberu.**

Tavaliselt ma kohvile suhkrut ei pane.

Pārbēru zemenes ar cukuru.

Riputasin maasikad suhkruga ūle.

4) **Īss** patskanis **nenoteiksmē** un **tagadnē**, **garš pagātnē** ir vairumam **4. grupas** vārdu:

lemt (lemju, lēmu), celt (ceļu, cēlu), skart (skaru, skāru), ķert (ķeru, ķēru) (I 4).

Es viens par to **nelemju.**

Mina ei otsusta seda ūksi.

Nolēmu aizbraukt uz Kaunu.

Otsustasin sōita Kaunasesse.

Ceļu vasarnīcu.

Ehitān suvilat.

Pirti jau **uzcēlu.**

Sauna ehitasin juba valmis.

Es tevi **ķeru!**

Ma pūāan sind!

Noķeru tevi.

Ma pūūdsin su kinni.

5) Līdzīgi arī **vienīgajam 1. grupas** verbam ar -m saknes beigās:

ņemt (ņemu, ņēmu) (I 1).

Nākamnedēļ **ņemu** divas dienas brīvas.

Jārgmisel nādalal vōtan kaks vaba pāeva.

Pērn **paņēmu** atvaļinājumu augusta beigās.

Eelmisel aastal vōtsin puhkuse augusti lōpus.

16. Nedaudzi citi **verbi ar patskaņu miju** nenoteiksmē, tagadnē un pagātnē.

1) 4. grupas verbi:

lēkt (lecu, lēcu), strēbt (strebju, strēbu), plest (plešu, pletu jeb plētu) (I 4).

Maza meitene: „Es **lecu** kā zaķītis.”

Vāike tüdruk: „Ma hüppan nagu jänku!”

Augstlēkšanā **pārlēcu** 1 (vienu) metru 75 (septiņdesmit piecus) centimetrus.

Kõrgushüppes hüppasin 1 (üks) meeter 75 (seitsekümmend viis) sentimeetrit.

Ārā sniegs, bet iekšā silta krāsns, un es **strebju** skābu kāpostu zupu.

Väljas on lumi, kuid sees on soe ahi ja ma helbin/lürbin hapukapsasuppi.

Izstrēbu lielo bļodu.

Lüripisin suure kausi tühjaks.

2) Viens **5.** grupas verbs ir **ar garu patskani tagadnē**:

kust (kūstu, kusu) (I 5).

Es **kūstu** no laimes.

Ma sulan õnnest.

Visu ceļu skrēju un beigās ļoti **piekusu**.

Jooksin terve tee ja lõpuks väsisin kangesti ära.

3) Viens **5.** grupas verbs ir **ar divskani tagadnē**:

dzist (dziest, dzisa), parasti nav lietojams es formā (I 5).

Ugunskurs **dziest**.

Lõke kustub.

Istabā **nodzisa** gaisma.

Toas kustus tuli ära.

4) Viens reti lietojams **4.** grupas verbs:

diet (deju, deju) (I 4)

5) Viens verbs **sekties** (*reti lietots nenoteiksmē*), kuru lieto tikai vienā personā:

Kā **sokas** darbs?

Kuidas tūo edeneb?

Kā tev **sokas**?

Kuidas sul lāheb?

Man vakar eksāmenā **secās** labi. (*reti lietots pagātnē*)

Eile lāks mul eksamil hāsti.

17. Nedaudziem I konjugācijas vārdiem –

aut (aunu/auju, āvu) (I 3/I 4), **skriet** (skrienu/skreju, skrēju) (I 3/I 1), **sliet** (slienu/sleju, slēju) (I 3/ I 1) – tagadnē ir **paralēlformas**.

Es jau **auju/aunu** zābakus.

Ma panen juba saapaid jalga.

Sestdienu rītos **skrienu/skreju** pa parku.

Laupāeva hommikutī jooksēn pargis.

Te es **slienu/sleju** augšā malkas šķūni.

Siia pūstītan puukuuri.

Skat. arī “Verbu etīdēs” 142. – 143. lpp.!

Otrā konjugācija

18. Otrajā konjugācijā ir verbi, kam nenoteiksmē ir vairāk nekā viena zilbe, neskaitot priedēkļus. Pirms nenoteiksmes galotnes *-t/-ties* ir **vārddarināšanas priedēkļi** *-ā-, -ē-, -dē-, -ī-, -o-, -alē-, -aļā-, -elē-, -delē⁴, -uļo-*.

Tagadnes formās starp priedēkli un personu galotņu patskaņiem ir **patskaņu saistītājlīdzskanis -j-**. Arī **pagātnes** formās aiz priedēkļa ir **patskaņu saistītājlīdzskanis -j-**.

Tā kā latviešu valodā visu – arī II konjugācijas verbu – pagātnes es formā nav pagātnes pazīmes (formveidošanas priedēkļa), II konjugācijas vārdiem **tagadnes es forma** sakrīt ar **pagātnes es formu**.

strādāt (strādāju, strādāju), zīmēt (zīmēju, zīmēju), saldēt (saldēju, saldēju), zeltīt (zeltiju, zeltiju), dzīvot, (dzīvoju, dzīvoju), braukalēt, (braukalēju, braukalēju), kāpelēt (kāpelēju, kāpelēju); kāpaļāt (kāpaļāju, kāpaļāju); spriedelēt (spriedelēju, spriedelēju); jādelēt (jādelēju, jādelēju); nīkuļot (nīkuļoju, nīkuļoju) (II).

Es **strādāju** mājās pie datora.

Ma tōōtan kodus arvutiga.

Bērnībā vasarās **strādāju** biešu tīrumos.

Lapseōlves tōōtasin suviti peedipōllul.

Es **zīmēju** dārza plānu.

Ma joonistan aiaplaani.

Vakar **uzzīmēju** mājas plānu.

Eile joonistasin majaplaani.

Es **dzīvoju** Rīgā.

Ma elan Riias.

Studiju laikā **dzīvoju** pie radiem.

Ūlikooli ajal elasin sugulaste juures.

Es vairs pārgudri **nespriedelēju**.

Ma ei targuta enam.

Agrāk gan **spriedelēju** par visu ko.

Varem küll targutasin kōigest.

⁴ Priedēkļos *-dē* un *-delē-* esošais *-d-* uzskatāms par interfiksu.

Trešā konjugācija

19. Trešajā konjugācijā ir verbi, kam nenoteiksmē ir vairāk nekā viena zilbe, neskaitot vārddarināšanas piedēkļus uz-, pa-, iz- u.c.

Pirms nenoteiksmes **-t/-ties** ir **vārddarināšanas piedēkļi -ī-, -dī-, -stī-, -inā-, -dinā-**⁵, arī **-ē-** un 3 vārdi (*raudāt, dziedāt, zināt*) ar **vārddarināšanas piedēkli -ā-**.

Īpatnēji lokāmais verbs *sargāt* (*sargu, sargi, sarga, sargām, sargāt*) arī ir šajā konjugācijā.

1) Trešajā konjugācijā ir verbi **ar tagadnes pazīmi (formveidošanas piedēkli) -a-** mēs, jūs un viņš, viņa, viņi, viņas formā. Tie ir verbi ar vārddarināšanas piedēkļiem **-ī-, -dī-** un **-stī-**, kā arī **-inā-** un **-dinā-**. Visās šo verbu tagadnes formās **nav** vārddarināšanas piedēkļa **-ī-** un vārddarināšanas piedēkļu beigu daļas, proti, **-ī-** un **-ā-**. Šiem vārdiem tagadnes pazīmes (formveidošanas piedēkļa) **-a- nav** ne **es**, nedz arī **tu** formā.

darīt (daru, darīju), skraidīt (skraidu, skraidīju), raustīt (raustu, raustīju) (III).

Ko lai es tagad **daru**?

Mida ma nüüd teen?

Es **skraidu** kā mazs bērns apkārt kokam.

Ma jooksen nagu väike laps ümber puu.

Raustu durvju rokturi, bet durvis nenāk vaļā.

Katsun ukselinki, aga uks ei tule lahti.

mēģināt (mēģinu, mēģināju), dzirdināt (dzirdinu, dzirdināju) (III).

Es **mēģinu** attaisīt durvis, tās nenāk vaļā.

Proovin ust avada, aga see ei avane.

Šobrīd es stallī **dzirdinu** zirgus.

Hetkel joodan tallis hobuseid.

⁵ Vārddarināšanas piedēkļos **-dī-, -stī-** un **-dinā-** esošie **-d-** un **-st-** uzskatāmi par interfiksiem.

2) Trešajā konjugācijā ir arī verbi **bez** tagadnes pazīmes (formveidošanas piedēkļa) mēs, jūs un viņš, viņa, viņi, viņas formā. Tie ir verbi ar vārddarināšanas piedēkļiem **-ē-** un **-ā-**. Visās šo verbu tagadnes formās vārddarināšanas piedēkļu **-ē-** un **-ā-** **nav**.

turēt (turu, turēju), gribēt (gribu, gribēju) (III).

Ziemā **туру** rokas kabatās, lai nesalst.

Talvel hoian kāsi taskus, et need ei külmetaks.

Es **negribu** ēst, paldies.

Tānan, ma ei taha süüa.

dziedāt (dziedu, dziedāju), raudāt (raudu, raudāju), zināt, (zinu, zināju) (III).

Dziedu Universitātes korī „Juventus”.

Laulan ülikoolikooris Juventus.

3) **Pagātnes** formās aiz vārddarināšanas piedēkļiem ir **patskaņu saistītājlīdzskanis -j-**.

darīt (daru, darīju), skraidīt (skraidu, skraidīju), raustīt (raustu, raustīju) (III).

Vakar neko daudz **nepadarīju**.

Eile ma eriti palju ei teinud.

Tā es **skraidīju** arī savā bērņībā.

Nii lippasin ka oma lapsepõlves.

Paraustīju durvis – ciet.

Katsusin ust – kinni.

mēģināt (mēģinu, mēģināju), saskumdināt (saskumdinu, saskumdināju) (III).

Vakar pirmo reizi **nomēģināju** cigāru.

Eile proovisin esimest korda sigarit suitsetada.

Vakar **saskumdināju** draudzeni – nenopirku kino biļetes.

Eile kurvastasin oma sõbrannat – ei ostnud kinopileteid.

turēt (turu, turēju), gribēt (gribu, gribēju) (III).

Izturēju nedzēris no rīta līdz vakaram.

Pidasin joomata vastu hommikust õhtuni.

Ļoti **gribēju** tevi satikt.

Ma tahtsin sind väga näha/kohata.

dziedāt (dziedu, dziedāju) (III).

Ar kori „Juventus” **dziedāju** arī Dziesmu svētkos.

Kooriga Juventus laulsin ka laulupeol.

20. Mūsdienu latviešu valodā ir **10 verbi**, kam **pirms** vārddarināšanas piedēkļa **-ī-** ir līdzskanis **C**.

1) **Četriem** vārdiem no šīs grupas līdzskanis **C** ir arī **tagadnē**.

Šie vārdi ir:

mācīt (mācu, mācīju), mīcīt (mīcu, mīcīju), murcīt, (murcu, murcīju), ņurcīt (ņurcu, ņurcīju) (III).

Es **mācu** latviešu valodu.

Ma õpetan lāti keelt.

Põrn latviešu valodu **mācīju** vienu semestri.

Mullu õpetasin lāti keelt õhe semestri.

2) Toties **sešiem** vārdiem visās tagadnes formās ir **k**:

locīt (loku, locīju), mocīt (moku, mocīju), braucīt (brauku, braucīju), sacīt (saku, sacīju), slacīt (slaku, slacīju), slaucīt (slauku, slaucīju) (III).

Es **slauku** istabu.

Ma pūhin tuba.

Virtuvi un abus gāiteņus jau **izslaucīju**.

Kõõgi ja mõlemad koridorid pūhkisin juba eile.

Es **nesaku** nē.

Ma ei õtle „ei”.

Savas domas jau **pasacīju**.

Oma arvamuse ma juba õtlesin.

3) Tāpat **trim** vārdiem, kam **pirms** vārddarināšanas piedēkļa **-ī-** ir burtkopa **dz**, tagadnes formās ir **g**:

slodzīt (slogu, slodzīju), ļodzīt (ļogu, ļodzīju), raudzīt (raugu, raudzīju) (III).

Pansionātā eju un **apraugu** savu krustmāti.

Ma lähen vanadekodusse oma ristiema vaatama.

Es jau **ieraudziju** melno strazdu.

Ma juba märkasin mustrāstast.

21. Mūsdienu latviešu valodā ir **seši** verbi ar vārddarināšanas piedēkli **-ē-** nenoteiksmē, kam **tagadnes** formās ir **līdzskaņu mija**. Šie vārdi ir:

gulēt (guļu, gulēju), mācēt (māku, mācēju), sēdēt (sēžu, sēdēju), tecēt (teku, tecēju), vajadzēt (vajag, vajadzēja, tikai vienā formā), kaitēt (kaiš, kaitēja, tikai vienā formā) (III).

Tagadnes tu forma šiem vārdiem ir: tu **guli**, tu **sēdi**, tu **teci**, taču – tu **māki**! Tu **māci** ir tu forma vārdam **mācīt**.

Es **guļu** diendusu.

Ma teen lõunauinakut.

Pagājušo nakti slikti **gulēju**.

Eelmisel ööl magasin halvasti.

Es **nemāku** runāt franciski.

Ma ei oska prantsuse keelt.

Tomēr Francijā **mācēju** paprasīt tomātu sulu.

Siiski oskasin Prantsusmaal tomatimahla küsida.

Sēžu upes malā un makšķerēju.

Istun jõe kaldal ja õngitsen.

Nosēdēju sešas stundas, neko nenokēru.

Istusin kuus tundi, kuid ei saanud/püüdnud midagi.

Man **nevajag** dārgu automašīnu.

Ma ei vaja kallist autot.

Tev **nevajadzēja** tā darīt.

Sul ei olnud vaja nii teha.

Kas tev **kaiš**?

Mis sul vīga on?

Kas **kaitēja** man dzīvot

Diža meža maliņā? (*l.t.dz.*)

Mis mul vīga oli

paksu metsa servas elada? (Lāti rahvalaul)

Tagadnes mēs forma, jūs forma un viņš, viņa, viņi, viņas forma.

22. Visu trīs konjugāciju

- tagadnes mēs formas personas galotne ir **-am**,
- tagadnes jūs formas personas galotne ir **-at**;
- viņš, viņa, viņi, viņas forma tagadnē, pagātnē un nākotnē ir **bez personas galotnes**⁶.

1) Pirmā konjugācija

cept (cepu, cepu) (I1), pirkt (pērku, pirku) (I2), prast (protu, pratu) (I3), grābt (grābju, grābu) (I4), pazīt (pazīstu, pazīnu) (I5).

Mēs **cepam** desiņas.

Me praeme vorsti.

Vai jūs paši kādreiz **cepat** maizi?

Kas te ise kūpsetate leiba?

Viņš **cep** garšīgus kartupeļus.

Ta praeb maitsvaids kartuleid.

Mēs **pērkam** jaunu automašīnu.

Me ostame uue auto.

Vai jūs **pērkat** ārzemju ābolus?

Kas te ostate vālistmaiseid ūunu?

Viņš arī **pērk** jaunu automašīnu.

Ta ostab samuti uue auto.

⁶ Skatīt arī 44. lpp. par daļu no III konjugācijas verbiem!

Mēs visi **protam** runāt angliski.

Me kõik oskame inglise keelt.

Vai jūs **protat** runāt spāniski?

Kas te räägite/oskate hispaania keelt?

Viņš **prot** runāt grieķiski.

Ta räägib/oskab kreeka keelt.

Pagalmā **grābjam** lapas.

Riisume hoovis lehti.

Vai jūs arī **grābjat**?

Kas teie ka riisute?

Rudenī parkos lapas **grābj** arī skolēni.

Sūgiseti riisuvad parkides lehti ka õpilased.

Mēs jūs **pazīstam**.

Me tunneme teid.

Vai jūs mūs **pazīstat**?

Kas teie tunnete meid?

Viņš jūs vēl **nepazīst**.

Tema teid veel ei tunne.

2) **Otrā konjugācija.** Tā kā latviešu valodā visiem verbiem tagdanes **viņš, viņa, viņi, viņas** formā nav personas galotnes, tad 2. konjugācijas verbiem šajā formā **nav** arī **patskaņu saistītājlīdzskaņa -j-**.

strādāt (strādāju, strādāju), zīmēt (zīmēju, zīmēju), saldēt (saldēju, saldēju), melot (meloju, meloju) (II).

Parasti mēs **strādājam** dienā.

Tavaliselt me tōōtame pāeval.

Vai jūs arī **strādājat** šajā firmā?

Kas teie tōōtate ka selles firmas?

Viņa **strādā** skolā par skolotāju.

Ta tōōtab koolis ōpetajana.

Mēs bērnodārzā **zīmējam** ābolus un burkānus.

Lasteaias me joonistame ōunu ja porgandeid.

Vai jūs **zīmējat** arī puķes?

Kas te joonistate ka lilli?

Zēni **zīmē** mašīnas.

Poisid joonistavad autosid.

Rudenī **sasaldējam** dažādas ogas.

Sūģisel kūlmutame erinevaid marju.

Vai jūs **sasaldējat** arī dārzeņus?

Kas te kūlmutate ka aedvilju?

Daudzi **sasaldē** arī sēnes.

Paljud kūlmutavad ka seeni.

Dzīve tāda, ka **melojam** cilvēkiem gandrīz katru dienu.

Elu on selline, et valetame inimestele pea iga pāev.

Viens otram taču jūs **nemelojat**?

Teineteisele te ju ei valeta?

Pusaudži **melo** vecākiem.

Teismelised valetavad vanematele.

3) **Trešās konjugācijas** verbi ar vārddarināšanas piedēkļiem **-ē- un -ā-** – šie ir 3. konjugācijas verbi **bez** tagadnes **pazīmes (formveidošanas piedēkļa)**.

Jāatceras, ka visās šo verbu tagadnes formās **nav** vārddarināšanas piedēkļu **-ē-** un **-ā-**.

gribēt (gribu, gribēju), dziedāt (dziedu, dziedāju), zināt (zinu, zināju) (III).

Mēs **negribam** iet gulēt.

Me ei taha magama minna.

Vai jūs **negribat** vēl kafiju?

Kas te enam kohvi ei soovi/taha?

Viņš **grib** kļūt par lidotāju.

Ta tahab lenduriks saada.

Mēs **dziedam** korī.

Me laulame kooris.

Vai jūs dzimšanās dienās mājās **dziedat**?

Kas te sünnipäeval kodus laulate?

Viņš **dzied** korī „Kamēr”.

Ta laulab kooris Kamer.

Nezinam/nezinām, ko tagad darīt.

Me ei tea, mida nüüd teha.

Vai jūs **zinat/zināt**, cik tagad pulkstenis?

Kas te teate, mis praegu kell on?

Viņš **zin/zina** vairāk par visiem.

Ta teab kõikidest teistest paremini.

(Nostiprinātas, varētu sacīt, kļūdainas formas **zina, zinām, zināt**, it kā **z-** būtu atvasināts ar vārddarināšanas piedēkli **-inā-** un radies vārds **zināt**. Patiesībā sakne ir **zin-** (kā vārdā **pazīt, pazīstu, pazīnu**) un atvasināts ar vārddarināšanas piedēkli **-ā-**).

4) **Trešās konjugācijas** verbiem ar vārddarināšanas piedēkļiem **-ī-, -dī-, -stī-** un **-inā-, -dinā-** pirms personu galotnēm **-am** un **-at** ir **tagadnes pazīme (formveidošanas piedēklis) -a-**, sintētiski (jeb savienojoties sastāvdaļām ar dažādām funkcijām) tas ir **-ām** un **-āt**.

Viņš, viņa, viņi, viņas forma **beidzas ar** tagadnes pazīmi (formveidošanas piedēkli) **-a**.

Jāatceras, ka šo verbu tagadnes formās **nav** vārddarināšanas piedēkļa **-ī-** un piedēkļu beigu daļu **-ī-** un **-ā-**.

darīt (daru, darīju), skraidīt (skraidu, skraidīju), irdināt (irdinu, irdināju) (III).

Mēs **darām** labus darbus.

Me teeme häid asju/head tööd.

Ko jūs šovakar **darāt**?

Mida te täna õhtul teete?

Ko tas svešinieks tur ārā **dara**?

Mida see võõras seal väljas teeb?

Mēs **skraidām** pa dārzu.

Me jookseme aias ringi.

Jūs **skraidāt** kā mazi bērni.

Te jooksete/lasete ringi nagu väikesed lapsed.

Viņš **neskraida** kopā ar mums.

Ta ei jookse meiega koos.

Ar kapli **irdinām** augsni.

Kõplaga me kobestame maad.

Vai jūs savā dārzā augsni pēc lietus **irdināt**?

Kas te oma aias kobestate mulda pärast vihma?

Viņš **irdina** augsni ap kartupeļiem.

Ta kobestab mulda kartulite ümbert.

Vajadzības izteiksmes forma

23. No **viņš, viņa, viņi, viņas** tagadnes formas veido arī **vajadzības izteiksmes formu**, pievienojot **formveidošanas priedekli jā-**. To lieto ar palīgverba *būt* laiku un izteiksmju formām, piemēram, *ir, esot* u.c., tagadnē palīgverbs var arī nebūt.

augt (augu, augu) (I 1), pirkt (pērku, pirku) (I 2), prast (protu, pratu) (I 3), lemt (lemju, lēmu) (I 4), meklēt (meklēju, meklēju) (II), turēt (turu, turēju), darīt (daru, darīju) (III).

Zēniem **jāaug** lieliem un stipriem.

Poisid peavad kasvama suurteks ja tugevateks.

Šis tas man vēl **jānopērk**.

Ühteteist pean veel ostma.

Mūsdienās angļu valoda ir **jāprot** visiem.

Tānapäeval peavad kõik inglise keelt oskama.

Jautājums **jāizlemj** ātri.

Küsimus tuleb lahendada kiiresti.

Vīram **jāmeklē** jauns darbs.

Mees peab uue töö otsima.

Mugura **jātur** taisni.

Selj tuleb hoida sirge.

Jādara tas, ko liek.

Tuleb teha seda, mida kästakse.

**Pagātnes mēs forma, jūs forma
un viņš, viņa, viņi, viņas forma.**

24. Pagātnē visu trīs konjugāciju verbiem **pirms mēs** formas un **jūs** formas personu galotnēm **-am** un **-āt** ir **pagātnes pazīme (formveidošanas piedēklis) -a**⁷, sintētiski (jeb savienojoties sastāvdaļām ar dažādām funkcijām) tas ir **-ām, -āt**.

Viņš, viņa, viņi, viņas forma **beidzas ar** pagātnes pazīmi (formveidošanas piedēkli) **-a**.

1) Pirmā konjugācija

cept (cepu, cepu) (I 1), pirkst (pērku, pirku) (I 2), rakt (roku, raku) (I 3), braukt (braucu, braucu) (I 4), pazīt (pazīstu, pazīnu) (I 5).

Mēs **uzcepām** desiņas.

Me praadisime vorste.

Vai jūs **uzcepāt** desiņas?

Kas te praadisite vorste?

Viņš **uzcepa** tikai vienu desiņu.

Ta praadis kõigest ühe vorsti.

Mēs **nopirkām** biļetes uz kino.

Me ostsime kinopiletid.

Vai jūs biļeti jau **nopirkāt**?

Kas te ostsite juba pileti?

Viņa biļeti **nopirka** jau pirms nedēļas.

Ta ostis pileti juba nädala eest.

⁷ Jānis Endzelīns, Latviešu valodas gramatika, 679. §.

Pjetro Umberto Dini, Baltu valodas, J. Rozes apgāds, 2000, 117. lpp.

Mēs **izrakām** dziļū bedri.
Me kaevasime sūgava augu.
Vai jūs arī **izrakāt** bedri?
Kas teie ka kaevasite augu?
Viņi **izraka** seklu bedri.
Nad kaevasid madala augu.

Mēs **braucām** uz Kauņu ar autobusu.
Me sōitsime Kaunasesse bussiga.
Ar ko jūs **braucāt** uz Kauņu?
Millega te Kaunasesse sōitsite?
Viņš **atbrauca** ar savu auto.
Ta sōitis/saabus oma autoga.

Mēs jūs uzreiz nemaz **nepazinām**.
Me ei tundnud teid sugugi āra.
Vai jūs mūs **pazināt**?
Ka teie tundsīte meid āra?
Viņš **nepazina** nevienu no mums.
Ta ei tundnud meist kedagi āra.

2) Otrajā konjugācijā ir **patskaņu saistītājlīdzskanis -j-**.

strādāt (strādāju, strādāju), gatavot (gatavoju, gatavoju), runāt (runāju, runāju), klusēt (klusēju, klusēju) (II).

Mēs **strādājām** dienu un nakti.

Me tōōtasime ōōd ja pāēvad.

Jūs **strādājāt** dūšīgi.

Te tōōtasite tublisti.

Viņi **strādāja** līdz vēlam vakaram.

Nad tōōtasid hillisōhtuni.

Šodien kopā ar bērniem **pagatavojām** garšīgas pusdienas.

Tāna valmistasime koos lastega maitsva lōuna.

Vai jūs, pavāra kungs, jau **pagatavojāt** viesiem maltīti?

Hārra kokk, kas te valmistasite kōigile toitu?

Pavārs **pagatavoja** garšīgu brieža zupu.

Kokk keetis maitsva hirvesupi.

Pēc strīda **klusējām** un **nerunājām** divas dienas.

Pārast riidu vaikisime ja ei rāākinud kaks pāēva.

Vai jūs jau **runājāt** ar priekšnieku?

Kas te juba rāākisite ūlemusega?

Viņa **runāja**, viņš **klusēja**.

Temake rāākis, tema vaikis.

3) Trešajā konjugācijā ir **saistītājlīdzskanis -j-**.

mēģināt (mēģinu, mēģināju), dziedāt (dziedu, dziedāju), gribēt (gribu, gribēju) (III).

Mēs **mēģinājām** iekļūt degošajā namā.

Me pūdsime pōlevasse majja sisse pääseda.

Vai jūs **mēģinājāt** kaut ko darīt lietas labā?

Kas te proovisite midagi asja heaks teha?

Viņi arī **mēģināja** kaut kā līdzēt.

Nemad pūdsid ka kuidagi aidata.

Mēs **nodziedājām** divas dziesmas.

Me laulsime kaks laulu.

Vai jūs arī **dziedājāt** mums līdzī?

Kas teie ka laulsite meiega kaasa?

Viņi **nezināja** vārdus, tāpēc līdzī **nedziedāja**.

Nad ei teadnud sõnu, sellepärast ei laulnud kaasa.

Mēs **gribējām** iet uz teātri.

Me tahtsime teatrisse minna.

Vai jūs arī **gribējāt** dabūt teātra biļetes?

Kas teie tahtsite ka teatripileteid saada?

Viņš **negribēja** nākt mums līdzī.

Ta ei tahtnud meiega kaasa tulla.

25. Otrās konjugācijas tagadnes un pagātnes mēs formas, jūs formas un viņš, viņa, viņi, viņas formas salīdzinājums.

strādāt (strādāju, strādāju), zīmēt (zīmēju, zīmēju), balsot (balsoju, balsoju) (II).

Tagadnes

Pagātne

Mēs **strādājam** šajā fabrikā.
Me töötame selles vabrikus.

Īrijā mēs **strādājam** lielveikalā.
Iirimaal me töötasime supermarketis.

Mēs **zīmējam** putnus.
Me joonistame linde.

Mēs **uzzīmējam** putnus kokos.
Me joonistasime linde puu otsas.

Kur jūs tagad **strādājat**?
Kus te praegu töotate?

Vai studiju laikā jūs kaut kur **strādājat**?
Kas te õpingute ajal töotasite kusažil?

Ko jūs, bērni, **zīmējat**?
Mida te, lapsed, joonistate?

Vai jūs **uzzīmējat** arī dažādus kukaiņus?
Kas te joonistasite ka mingeid putukaid?

Kur **strādā** tavs tēvs?
Kus sinu isa töötab?

Tēvs bērnībā **strādāja** visādus lauku darbus.
Isa tegi lapsepõlves erinevaid talutöid.

Viņš labi **zīmē** portretus.
Ta joonistab hästi portreesid.

Viņš **uzzīmēja** manu portretu.
Ta joonistas minu portree.

Par kuru partiju tēvs parasti **balso**?
Missuguse partei poolt su isa tavaliselt hääletab?

Pirmo reizi viņš **nobalsoja** par zaļajiem.
Esimesel korral ta hääletas „roheliste” poolt.

26. Trešās konjugācijas tagadnes un pagātnes mēs formas, jūs formas un viņš, viņa, viņi, viņas formas salīdzinājums.

Tagadne

Pagātne

1) darīt (daru, darīju), mēģināt (mēģinu, mēģināju) (III).

Mēs **darām** visu, ko spējam.
Me teeme kōike, mida suudame.
Korī mēs **mēģinām** jaunu dziesmu.
Me harjutame kooris uut laulu.

Mēs **darījām** visu, ko spējām.
Me tegime kōike, mida suutsime.
Korī mēs **mēģinājām** jaunu dziesmu.
Me harjutasime kooris uut laulu.

Ko jūs mājās **darāt**?
Mida te kodus teete?
Ko jūs korī tagad **mēģināt**?
Mida te kooris praegu harjutate?

Jūs **izdarījāt** lielu kļūdu.
Te tegite vea.
Vai jūs **mēģinājāt** arī Dziesmu svētku dziesmas?
Kas te harjutasite ka laulupeo laule?

Puika **dara** visādas palaidnības.
Poiss teeb igasuguseid vallatusi.
Viņi arī **mēģina** jaunās dziesmas.
Nad proovivad ka uusi laule.

Kurš to **izdarīja**?
Kes seda tegi?
Viņi **izmēģināja** visu Dziesmu svētku repertuāru.
Nad proovisid kogu laulupeo repertuāri lābi.

2) gribēt (gribu, gribēju), turēt (turu, turēju) (III).

Mēs **gribam** jums palīdzēt.
Me tahame teid aidata.
Vai jūs notis **turat** pareizi?
Kas te hoiate noote õigesti kāes?
Viņi **grib** dziedāt Dziesmu svētkos.
Nad tahavad laulda laulupeol.

Mēs **gribējām** jums palīdzēt.
Me tahtsime teid aidata.
Vai jūs pareizi **turējāt** notis?
Kas te hoidsite noote õigesti kāes?
Vai viņš arī **gribēja** dziedāt korī?
Kas ta tahtis samuti kooris laulda?

3) **dziedāt**, dziedu, dziedāju (III).

Mēs **dziedam** no notīm.

Me laulame noodist.

Vai jūs **dziedat** no galvas?

Kas te laulate peast?

Vai viņš **dzied** no galvas?

Kas ta laulab peast?

Mēs **dziedājām** no notīm.

Me laulsime noodist.

Vai jūs **dziedājāt** no galvas?

Kas te laulsite peast?

Vai arī viņi **dziedāja** no galvas?

Kas ka nemad laulsid peast?

Tu forma

27. Tu formā ir **personas galotne -ī** šādām verbu grupām:

1) Visu konjugāciju **visiem** vērbiem **pagātnē bez pagātnes pazīmes (formveidošanas piedēkļa) -a-**.

a) **Pirmās** konjugācijas vērbiem.

cept (cepu, ceptu) (I 1), pirkt (pērku, pirktu) (I 2), likt (lieku, liku) (I 3), lauzt (laužu, lauztu) (I 4) pazīt (pazīstu, pazītu) (I 5).

Vai tu olas jau **uzcepi**?

Kas sa praadīsid juba munad āra?

Vai tu maizi **nopirki**?

Kas sa leiba ostīsid?

Kur tu **liki** vārdnīcu?

Kuhu sa sōnastīku panīd?

Laikam tu **nolauzi** šo zīmuli?

Sa vist murdsīd selle plīiatsī katkī.

Vai tu **pazīni** to cilvēku?

Kas sa tundsīd seda īnīest?

b) **Otrās un trešās** konjugācijas vērbiem **ar** patskaņu saistītājīdīdīzskani **-j-**.

zīmēt (zīmēju, zīmēju), dzīvot (dzīvoju, dzīvoju), domāt (domāju, domāju), bēguļot (bēguļoju, bēguļoju) (II).

Vai tu to **uzzīmēji**?

Kas sīna jōonīstasīd selle?

Pīe kā tu studīju laikā **dzīvoji**?

Kelle juures sa ōpīngute ajal elasīd?

Vai tu pats to **īzdomāji**, vai arī kāds tev pateīca priekšā?

Kas sa īse mōtlesīd selle vāļja vōi ūtles keegi sulle ette?

Cik gadus tu no padomju varas pa mežiem **bēguļoji**?

Mitu aastat sa redutasid nōukogude vōimu eest metsas?

darīt (daru, darīju), modināt (modīnu, modināju), dzirdēt, (dzirdu, dzirdēju), raudāt (raudu, raudāju) (III).

Vai tu to **izdarīji**?

Kas sina tegid seda?

Vai mazo māsiņu jau **pamodināji**?

Kas sa ajasid juba vāikese ūe ūles?

Tu **dzirdēji** to troksni uz ielas?

Kas sina kuulsid seda mūra tānaval?

Vai tu arī viņu kāzās **raudāji**?

Kas sina ka nutsid tema pulmas?

2) **Tagadnē** pirmās konjugācijas 2. grupas verbam **šķīst** (*ar paralēlformu bez -i*)

Uz **pārējiem** 2. grupas vārbēm attiecināmi likumi par **k** un **c** **miju** un **platā** un **šaurā e, ē miju**.

šķīst (šķīetu, šķītu) (I 2).

Tu **šķīeti/šķīet** ļoti piemērots mūsu jaunajam uzdevumam.

Sa tundud olevat vāga sobilik meie uue ūlesande jaoks.

3) **Tagadnē visiem** pirmās konjugācijas **3. grupas** vārbēm **ar** līdzskaņiem **p, t un d** saknes beigās.

Vēl tikai **k** un **g** ir pirmās konjugācijas **3. grupas** verbu saknes beigu **līdzskaņi**.

zust (zūdu, zudu), kļūpt (klūpu, klupu), prast (protu, pratu) (I 3).

Nepazūdi, šad tad sazvanāties!

Āra āra kao, helistame aeg-ajalt!

Uzmanies, **nepaklūpi**!

Ole ettevaatlīk, āra komista!

Vai tu, bērns, jau **proti** skaitīt līdz desmit?
Laps, kas sa oskad juba kümneni loendada?

4) **Tagadnē visiem** pirmās konjugācijas **5. grupas** verbiem.

kļūt (kļūstu, kļuvu), skumt (skumstu, skumu), reibt (reibstu, reibu) (I 5).

Tu **kļūsti** ar katru dienu jo skaistāka!
Sa muutud iga päevaga kaunimaks!

Neskumsti!

Āra kurvasta!

Vai tu ātri **noreibsti**?

Kas sa jāād kiiresti purju?

5) **Tagadnē visiem III konjugācijas** verbiem.

darīt (daru, darīju), mēģināt (mēģinu, mēģināju), gribēt (gribu, gribēju), mācīt (mācu, mācīju), sacīt (saku, sacīju) (III).

Ko tu šovakar **dari**?

Mida sa tāna õhtul teed?

Mēģini vēlreiz!

Proovi veelkord!

Ko tu **gribi**?

Mida sa tahad?

Kāpēc tu **raudi**?

Miks sa nutad?

Iemāci man runāt lietuviski!

Õpeta mind leedu keelt rääkima!

Nekad **nesaki** nekad!

Āra kunagi ütle mitte kunagi!

a) **Trim III konjugācijas** vārdiem **ar** vārddarināšanas piedēkli **-ē-** tagadnes tu formā ir **personas galotne -i** un ir **cits līdzskanis** nekā pārējās tagadnes formās.

Šie vārdi ir:

gulēt (guļu, gulēju), sēdēt (sēžu, sēdēju), tecēt (teku, tecēju) (III).

Tu forma ir: tu guli, tu sēdi, tu teci

Vai tu jau **guli**?

Kas sa juba magad?

Mēs **guļam** katrs savā gultā.

Me magame igaūks oma voodis.

Sēdi ar taisnu muguru!

Istu sirge seljaga!

Ilze **sēž** pirmajā solā.

Ilze istub esimeses pingis.

Aizteci, bērniņ, līdz kaimiņiem, paprasi sērkociņus!

Lippa, lapsuke, naabrite juurde, küsi tikke!

Upe **ietek** jūrā.

Jōgi suubub merre.

28. Personas galotnes tagadnē **nav**, taču verba saknes **beigās** ir **līdzskaņu mija**.

1) Saknes beigu līdzskanis **k** mijas **ar c**.

sākt (sāku, sāku), nākt (nāku, nācu) (I 1), likt (lieku, liku) (I 2), rakt (roku, raku) (I 3), vākt (vācu, vācu) (I 4) – te jāpiemin, ka tu personā k mijas ar c sensenās, vairs neesošās personas galotnes -i dēļ, citās personās k miju ar c nosaka grupas tagadnes pazīme (formveidošanas piedēklis) j).

Sāc pirmais!

Alusta esimesena!

Nāc šurp!

Tule siia!

Ieliec printerī papīru!

Pane paber printerisse!

Paroc vēl drusku dziļāk!

Kaeva veel pisut sügavamalt!

Savāc, Ilze, visu skolēnu burtnīcas!

Ilze, korja kōikide ōpilaste vihikud kokku!

2) Saknes beigu līdzskanis **g** mijas **ar dz**.

augt (augu, augu) (I 1), migt (miegu, mīgu) (I 2), zagt (zogu, zagu) (I 3), kliegt (kļiedzu, kļiedzu) (I 4 – te jāpiemin, ka tu personā g mijas ar dz sensenās, vairs neesošās personas galotnes -i dēļ, citās personās g miju ar dz nosaka grupas tagadnes pazīme (formveidošanas piedēklis) j).

Tu **audz** ļoti ātri, dēls.

Poeg, sa kasvad vāga kiiresti.

Vai tu vakaros ātri **aizmiedz**?

Kas sa uinud ōhtuti kiiresti?

Vai tā ir patiesība, dēls, ka tu **zodz**?

Kas see on tōsi, poeg, et sa varastad?

Nekliedz man ausīs, runā klusāk!

Āra karju mulle kōrva, rāāgi vaiksemalt!

29. Tagadnē **personas galotnes nav**, taču pretstatā **platam e**, ē **viņš, viņa, viņi, viņas** formā **tu** formā ir **šaurš e, ē**.

1) cept (cepu, cepu), nest (nesu, nesu), ēst (ēdu, ēdu), ņemt (ņemu, ņēmu) (I-1); dzīt (dzenu, dzinu), cirst (cērtu, cirtu) (I 2), brēkt, (brēcū, brēcū), jēgt (jēdzu, jēdzu) (I 4; te jāpiemin, ka tu personā k miju ar c un g miju ar dz nosaka sensenā, vairs neesošā galotne -i, toties citās personās tādu pašu miju nosaka tagadnes pazīme (piedēklis -j-).

Uzcep mums kartupeļus, tev tik labi sanāk!
Prae meile kartuleid, sul tuleb see nii hästi välja!
Viņa pati **cep** maizi.
Ta kूपsetab ise leiba.

Nes to kasti šurp!
Too see kast siia!
Ko viņš tik smagu tur **nes**?
Mida ta seal nii rasket tassib?

Ēd, ēd, tu esi izsalcis!
Söö, söö, sa oled nāljane!
Viņš **ēd** lēnām.
Ta sööb aeglaselt.

Nem, kuru gribi, abi labi!
Võta kumba tahad, mõlemad on head!
Viņš **ņem** cirvi un sāk skaldīt malku.
Ta võtab kirve ja hakkab puid raiuma.

Dzen govīs mājās, laiks slaukt!
Aja lehmād koju, aeg lūpsta!
Kaimiņu gans jau **dzen** savas govīs mājās.
Naabri karjus ajab oma lehmi juba koju.

Sacērt žagarus!
Raiu oksi/hagu!
Zēns **cērt** žagarus.
Poiss raiub oksi/hagu.

Kas tev vainas, ko tu **brēc**?
Mis sul viga on, mis sa karjud?
Kas tas par putnu, kas naktī mežā it kā **brēc**?
Mis lind see on, kes öösel metsas nagu karjuks?

Vai tu **jēdz** kaut ko no datoriem?
Kas sa saad midagi arvutitest aru?
Viņš nekā **nejēdz** no datoriem.
Ta ei saa midagi arvutitest aru.

2) **Divi** pirmās konjugācijas 1. grupas ir ar **šauru e, ē**, un tiem **arī mijas g ar dz**; tāpat diviem 2. grupas verbi vārdiem mijas **k ar c**.
degt (degu, degu), bēgt (bēgu, bēgu) (I 1); vilkt (velku, vilku), pirkt (pērku, pirku) (I 2).

Bēdz prom no šejienes!
Pōgene siit minema!

Govis **bēg** no ganu suņa.
Lehm pōgeneb karjase koera eest.

Tev laikam temperatūra, tu **dedz** kā ugunīs!
Sul on vist palavik, pōled nagu tuli.

Visās istabās **deg** gaisma.
Kōikides tubades pōleb tuli.

Velc mugurā biezo jaku, ārā auksts!
Pane paks jakk selga, vāljas on külm!

Zēns **velk** kājā slidas.
Poiss paneb uiske jalga.

Kur tu **pērc** tik garšīgas zemenes?
Kust sa nii maitsvaid maasikaid ostad?

Māte zivis **pērk** tirgū.
Ema ostab kala turult.

30. Tagadnē **tu** forma **sakrīt** ar **viņš, viņa, viņi, viņas** formu – abas formas ir bez personas galotnes.

Pretstatā **pagātnes tu** formai **ar** personas galotni **-i tagadnē tu** formā **personas galotnes nav**:

1) **viriknei I** konjugācijas **1. grupas** verbu.

rīt (riju, riju) un vēl trim līdzīgiem, sist (situ, situ), tīt (tinu, tinu) un vēl četriem līdzīgiem (I 1).

Nerij, ēd lēnām!

Āra kugista, sōo aeglasemalt!

Vai tu **apriji** visas sviestmaizes?

Kas sa panid kōik vōileivad nahka?

Vilki **atrij** barību vilcēniem.

Hundid oksendavad poolseeditūd toitu poegadele.

Sit, Jānīti, vara bungas!

Lōo, Jāniseke, vasktrummi!

Vai tu **iesiti** mazajam Jānītim?

Kas sina lōid vāikest Jānist?

Jānis skolā visiem **sit**.

Jānis lōob koolis kōiki.

Satin dziju atpakaļ kamolā!

Keri lōng tagasi kerasse!

Vai tu jau **satini** dziju kamolā?

Kas sa kerisid juba lōnga kerasse?

Vecmāmiņa **tin** dziju kamolā.

Vanaema kerib lōnga kerasse.

2) virknei **I** konjugācijas **4. grupas** verbu.

jāt (jāju, jāju), spēt (spēju, spēju) (I 4).

Vai tu bieži **jāj** ar zirgu?

Kas sa ratsutad sageli hobusega?

Pa kurieni tu **izjāji**?

Kus sa ratsutasid?

Stalts ķēniņš **jāj** zirgā.

Sihvakas kuningas ratsutab hobusega.

Vai tu to **spēj** aptvert?

Kas suudad seda hoomata?

Kā tu to **spēji** izdarīt?

Kuidas sa suutsid seda teha?

Viņš **spēj** negulēt divas nakts pēc kārtas.
Ta suudab magamata olla kaks ööpäeva.

3) **visiem II** konjugācijas verbiem. Tā kā **nav personas galotnes, nav** arī patskaņu saistītājliedzskana **-j-**.

strādāt (strādāju, strādāju), zīmēt (zīmēju, zīmēju) (II).

Kur tu **strādā**?

Kus sa töötad?

Vai tu **strādāji** studiju gados?

Kas sa töötasid, kui õppisid ülikoolis?

Kur **strādā** tavs tēvs?

Kus sinu isa töötab?

Ko tu **zīmē**?

Mida sa joonistad?

Ko tu **uzzīmēji**?

Mida sa joonistasid?

Ko mazi bērni parasti **zīmē**?

Mida väikesed lapsed tavaliselt joonistavad?

31. Tu forma **sakrīt ar viņš, viņa, viņi, viņas** formu – abas formas ir bez personas galotnes.

Kaut gan **sakritības** ar pagātnes tu formu **nebūtu**, tagadnes forma ir **bez** personas galotnes **-i**:

1) **šiem** pirmās konjugācijas **1. grupas** verbiem.

liet (leju, lēju), riet (reju, rēju), smiet (smeju, smēju), skriet (skreju, skrēju), sliet (sleju, slēju) (I 1).

Ielej sev pats!

Kalla endale ise!

Vai tu **nolēji** galdautu?

Kas sina ajasid laualina peale (vett)?

Šis krodzinieks vienmēr **lej** nepilnas glāzes.

See kõrtsmik valab klaasid alati pooltäis.

Smej vien!

Naera pealegi!

Vai tu savā avīzē **izsmēji** to jauno literātu?

Kas sa oma ajalehes naersid välja seda noort kirjameest?

Viņš **izsmej** visus un vienmēr.

Ta naerab välja kōiki ja alati.

2) **šiem** pirmās konjugācijas **3. grupas** verbiem.

aut (aunu, āvu), miet (mienu, mēju), siet (sienu, sēju), skriet (skrienu, skrēju), sliet (slienu, slēju), brist (brienu, bridu), līst (lienu, līdu) (I 3).

Sasien kurpju šņores, paklupsi!

Seo kingapaelad kinni, muidu komistad!

Vai tu priekšautu **apsēji**? Jākuļ putukrējums.

Kas sa sidusid pōlle ette? Tuleb vahukoort vahustada.

Viņš vienmēr **sien** ļoti raibas kaklasaites.

Ta kannab alati vāga kirjusid lipse.

Nelien man pa priekšu, sīkais!

Āra roni mulle ette, naga!

Vai tu **aizlīdi** līdz alas tālākajam galam?

Kas sa ronisid koopa kaugemasse nurka?

Politiķi **lien** ārzemju investoru priekšā uz vēdera.

Poliitikud roomavad maoli välisinvestorite ees.

Brien pāri tajā vietā, kur ir sekls!

Mine üle sellises kohas, kus on madal!

Nu tu vienreiz **izbrīdi** dubļus!

Lōpuks ometi sumpasid porist läbi!

Stirnas **brien** pa kupenām asiņainām kājām.

Metskītsed kahlavad veriste jalgadega mōōda lumehangesid.

3) **virknei** pirmās konjugācijas **4. grupas** verbu.

ļaut (ļāju, ļāvu), aut (āju, āvu), skūt (skuju, skuvu) (I 4).

Ļauj man tev ko sacīt!

Luba mul sulle midagi ütelda!

Vai tu **atļāvi** bērnam ēst konfektes?

Kas sa lubasid lapsel kommi süüa?

Viņš **neļauj** savam kaķim gulēt gultā.

Ta ei luba oma kassil voodis magada.

Auj kājas, iesim!

Pane kingad jalga, lähme!

Vai tu **apāvi** gumijniekus?

Kas sa panid kummikud jalga?

Mūsu mazais jau pats **apauj** zābaciņus.

Meie mudilane paneb juba ise endale kingad jalga.

Noskuj bārdu, kož!

Aja habe āra, torgib!

Tu **noskuvi** arī ūsas?

Sa ajasid ka vuntsid āra?

Frizētavās bārdas vairs **noskuj**.

Juuksuris enam habet ei aeta.

32. Tagadnes **tu** formā **nav personas galotne** arī tiem I konjugācijas **4. grupas** vārdiem, kam pirms **-t/-ties** ir **līdzskanis**.

Turklāt **tu** formā šīs grupas vārdi **beidzas**:

1) **ar** saknes beigu līdzskaņiem **p, b, m** bez tagadnes **pazīmes (formveidošanas piedēkļa) -j-** pretēji kā pārējās tagadnes formās.

kāpt (kāpju, kāpu), glābt (glābju, glābu), stumt (stumju, stūmu), lemt (lemju, lēmu) (I 4).

Piekāp pie manis kādreiz!
Astu vahel minu poolt läbi!

Alpīnists **kāpj** kalnā.
Alpinist ronib märke.

Glāb mani – rīt kontrolarbs latviešu gramatikā!
Päästa, homme on läti keele grammatikas kontrolltöö!

Glābēji pludmalē **glābj** sliktus peldētājus.
Päästjad päästavad rannas viletsaid uujaid.

Piestum galdu tuvāk sienai!
Lūkka laud seinale lähemale!

Piestumjam krēslus pie galda!
Lūkkame toolid laua alla!

Izlem pats!
Otsusta ise!

Lai viņš **izlemj** pats!
Otsustagu ise!

2) ar saknes beigu līdzskaņiem **s, t, d, z, l, r**, proti, pretēji kā pārējās tagadnes formās **līdzskaņu mijas** tu formā **nav**.

post (pošu, posu), melst (melšu, melsu), pūst (pūšu, pūtu), laist (laižu, laidu), lauzt (laužu, lauzu), kalt (kaļu, kalu), ķert (ķeru (ķerū), ķēru) (I 4).

Sapos bērnu, drīz mums jāiet ciemos!
Pane laps riidesse, varsti peame külla minema!

Es jau viņu **pošu**.
Ma juba panen.

Nemels niekus!
Āra rāāgi jama!

Ko tā plāpa tur atkal **melš**?
Mida see jutupaunik seal jālle latrab?

Uzpūt elpu!
Hinga!

Pūš vējš.
Tuul puhub.

Palaid mani pa priekšu!
Lase mind ette!

Vīrietis **palaiž** sievieti pirmo.
Mees laseb naise esimesena.

Nolauz gabaliņu no šokolādes tāfelītes!
Murra tükike šokolaaditahvlist!

Kad ir gripa, tad **lauž** kaulus.
Kui on gripp, siis liigesed valutavd.

Kal, kal, tikai **neizkal** čiku!
Sepitse, sepitse, aga olgu ka tulemus!

Kalējs **kaļ** pakavu.
Sepp sepitab hoburauda.

Noķer mani!
Pūūa mind kinni!

Biologs **ķer** (**ķer**) tauriņus.
Bioloog pūūab liblikaid.

Pavēles izteiksmes jūs forma

33. Tu forma ir pamatā arī pavēles izteiksmes jūs formai, tās formas personas galotne ir **-iet**.

1) ēst, dzert, braukt, nākt, stumt, celt, lauzt, darīt, mēģināt, raudāt, turēt

Ēd, meitiņ!

Sōo, tūtreke!

Dzer, kaimiņ!

Joo, naaber!

Brauc atpakaļ!

Sōida tagasi!

Nāc istabā!

Tule tuppa!

Stum tālāk!

Lūkka kaugemale!

Cel bērņus augšā!

Aja lapsed ūles!

Nelauz zarus!

Āra murra oksi!

Dari, kā pats zini!

Tee, nagu ise tead!

Mēģini vēlreiz!

Proovi veelkord!

Neraudi!

Āra nuta!

Turi muguru taisnu!

Hoia selg sirge!

Ēdiet, ciemiņi!

Sōoģe, kūlalised!

Dzeriet, puiši!

Jooge, poisid!

Brauciet mums līdzi!

Sōitke meiega kaasa!

Nāciet iekšā!

Tulģe sisse!

Stumiet tālāk!

Lūkake kaugemale!

Celiet visus augšā!

Ajage kōik ūles!

Nelauziet zarus, zēni!

Ārģe murdke oksi, poisid!

Dariet ar mani, ko gribat!

Tehke minuga, mida tahate!

Mēģiniet no jauna!

Proovģe uuesti!

Neraudiet!

Ārģe nutke!

Turiet muguras taisnas!

Hoidke seljad sirģed!

2) Otrajā konjugācijā ir saistītājlīdzskanis -j-.

Uzzīmē sauli!

Joonista päike!

Strādā čakli!

Tööta usinasti!

Nevaino citus!

Ära süüdistate teisi!

Uzzīmējiet zvaigznes!

Joonistage tähed!

Strādājiet veicīgāk!

Töötage usinamalt!

Nevainojiet citus!

Ärge süüdistate teisi!

Nākotnes formas

34. Nākotnes formas darina **no nenoteiksmes, atmetot** nenoteiksmes galotni **-t/-ties**.

Nākotnes formās ir **pazīme (formveidošanas piedēklis) -si-, -š-(<si-) un -s-(<si)** pirms personu galotnes.

1) **Es** formā ir pazīme (formveidošanas piedēklis) **-š**:

sākt, izaugt (I 1), likt (I 2), skriet, sastapt (I 3), uzklāt, kļūt (I 4), strādāt (II), dzīvot (III).

Rīt **sākšu** darbu pie jauna tulkojuma.

Homme hakkān uue tõlke kallal tõõle.

Kur es tādu naudu **likšu**?

Kuhu ma sellise raha panen?

Es **aizskriešu** ātri uz veikalu pēc piena.

Ma lippan kiiresti poodi piima jārele.

Kā es tādā burzmā jūs **sastapšu**?

Kuidas ma sellises rüsinas teid kohtan?

Es tūliņ **uzklāšu** viesību galdu.

Ma katan kohe peolaua.

Kā es varu zināt, par ko **kļūšu**, kad **izaugšu** liels?

Kust ma tean, kelleks ma saan, kui ma suureks kasvan?

Šodien vairāk **nestrādāšu**.

Tāna ma rohkem ei tõõta.

Kur es pēc studijām **dzīvošu**?

Kus ma pārast õpinguid elama hakkān?

2) **Tu** formā būtu uzskatāms, ka nākotnes **pazīme (formveidošanas piedēklis)** ir **-S-** pirms personas galotnes **-i**; **tāda patī** nākotnes pazīme (formveidošanas piedēklis) **-S** ir arī **viņš viņa, viņi, viņas formā**, kas, gluži kā vispār latviešu valodā, ir **bez personas galotnes**:

sākt, ieliet (I 1), strādāt (II), darīt (III).

Kad tu vienreiz **sāksi** kārtīgi mācīties?
Millal sa ükskord korralikult õppima hakkad?

Kad tavs **dēls sāks** iet skolā?
Millal su poeg hakkab koolis käima?

Ieliesi man vēl drusku kafijas?
Kas sa valad mulle veel natuke kohvi?

Kurš šodien **aplies** dārzu?
Kes täna aeda kastab?

Kur tu pēc augstskolas **strādāsi**?
Kus sa pärast ülikooliõpinguid töötama hakkad?

Ko viiņš ar to lielo mantojumu **darīs**?
Mida ta selle suure pärandusega teeb/peale hakkab?

3) **Mēs** formā un **jūs** formā näkotnē ir pilna näkotnes pazīme (formveidošanas piedēklis) **-Si-**, taču pašas personu galotnes ir **bez** patskaņa **-a**; **jūs** formā näkotnē ir divas **paralēlformas**, no kurām īsākā iesakāma rakstu valodā:

iesākt (I 1), likt (I 2), skriet (I 3), gaidīt, darīt (III)

Ko mēs bez darba un naudas **iesāksim**?
Mida me ilma töö ja rahata peale hakkame?

Ko jūs tagad mums **liksit/liksi** darīt?
Mida te meil nüüd teha käsitate?

Skriesim uz sacensībām!
Jookseme võistlustele!

Jūs abi – **uzskriesit/uzskriesiet** augšā dzīvoklī un **gaidīsiet/gaidīsiet** tälākos rīkojumus!
Teie mõlemad – jooksete üles korterisse ja ootate edasisi korraldusi!

Darīsim tā – es rakšu, tu stādīsi, viiņi aplies!
Teeme nii: mina kaevan, sina istutad, nemad kastavad!

Ko jūs pa brīvdienām **darīs**it/**darīs**iet?
Mida te puhkepäevadel teete?

4) I konjugācijā ir **verbi ar s** un **z pirms** nenoteiksmes **-t/-ties**. Šo verbu formu veidošanā jāievēro īpatnība nākotnes formā – **starp** verbu saknes beigu līdzskaņiem **S, t, d, Z** un **nākotnes pazīmi (formveidošanas piedēkli)** iestarpina interfiksu garo **-ī-**. Nenoteiksmē pirms nenoteiksmes galotnes **-t/-ties**, kā zināms, **t, d** mijas ar **s**.

nest (nesu, nesu) (I 1), ieviest (ieviešu, ieviesu) (I 4).

Šo oli **aiznesīšu** mājās un parādīšu citiem.
Selle kivi viin koju ja näitan teistele.

Rīgā **ieviesīs** jaunas trolejbusu biļetes.
Riias tulevad kasutusele uued trollipiletid.

mest (metu, metu) (I 1), sacirst (sacērtu, sacirtu) (I 2), prast (protu, pratu) (I 3), pūst (pūšu, pūtu) (I 4), novīst (novīstu, novītu) (I 5).

Metīsim basketbola soda metienus!
Viskame korvpallis vabaviskeid!

Dēliņ, **sacirtīsi** skaliņus iekuram?
Poja, raiu laaste ahju süüteks/ küdema panemiseks.

Nezinām, vai **pratīsim** to darbu padarīt paši.
Ei tea, kas oskame seda tööd ise teha.

Es **sitīšu** bungas, tu **pūtīsi** tauri.
Mina lõõn trummi, sina puhud pasunat.

Puķes jālej, citādi **novītīs**.
Lilli peab kastma, muidu nad nārtsivad ära.

ēst (ēdu, ēdu) (I 1), pazust (pazūdu, pazudu) (I 3), laist (laižu, laidu) (I 4); izsvīst (izsvīstu, izsvīdu) (I 5).

Kur mēs **ēdīsim** pusdienas?

Kus me lūnat sōme?

Turies pie mammas, citādi **pazudīsi!**

Hoia ema lähedale, muidu kaod āra!

Palaidīsiet mani, es nākamajā izkāpšu.

Lubage mōoda, ma astun jārgmises (peatuses) maha.

Pirtī labi **izsvīdīsim**.

Saunas saame kōvasti higistada.

nolauzt (laužu, lauzu) (I 4), lūzt (lūstu, lūzu) (I 5).

Nespied zīmuli par stipru, **nolauzīsi** grafitu!

Āra vajuta pliiatsit liiga tugevasti, murrad tera/sūdamiku katki.

Vēl viena stipra vētra, un tas koks **lūzīs**.

Veel ūks tugev torm ja see puu murdub.

5) Daļai verbu visās nākotnes formās šaurs e, ē (jo seko -si-, -š-<-si-, -s-<-si-, arī -ī-, kas šaurina):

ēst, ņemt, spēt, lemt (I), zīmēt (II), redzēt (III).

Es mazliet **paēdīšu**.

Ma sōon pisut.

Neko vairāk **neņemšu**.

Mitte midagi ma enam ei vōta.

Es **paspēšu** uz autobusu.

Ma jōuan bussile.

Paši **izlemsim**.

Ise otsustame.

Kurš no jums **zīmēs** sauli?
Kes teist joonistab päikese?
Jūs vēl **redzēsit** brīnumus!
Te veel näete imet!

Arī:
ceļot, sēņot (II) (l, ņ šaurina).

Nezinu vēl, kurp šovasar **aizceļošu**.
Veel ei tea, kuhu sel suvel reisin.
Šoruden atkal **sēņošu**. (l, ņ šaurina)
Sellel suvel lähen jälle seenele.

Taču ar plato e, ē (-o- -ā- platina):
slēpot, lēkāt (II)

Es **slēpošu** jums līdzī.
Ma suusatan teiega kaasa.
Es, vecs vīrs, to polku vairs **nelēkāšu**.
Mina, vana mees, polkat enam ei tantsi/karga.

Nekārtnie verbi

35. Ir **trīs** latviešu **verbi**, kas **nav pieskaitāmi** ne pie vienas no konjugācijām. Šiem nekārtnajiem verbiem ir **atšķirīga sakne** tagadnē un pagātnē, īpatnības tagadnes **viņš, viņa, viņi, viņas** formā. Nākotnes formas ir regulāras. Šie verbi ir **būt, dot, iet**.

es esmu, dodu, eju	mēs esam, dodam, ejam
tu esi, dod, ej	jūs esat, dodat, ejat
viņš, viņa, viņi, viņas ir/nav, dod, iet	

es biju, devu, gāju	mēs bijām, devām, gājām
tu biji, devi, gāji	jūs bijāt, devāt, gājāt
viņš, viņa, viņi, viņas bija, deva, gāja	

es būšu, došu, iešu	mēs būsim, dosim, iesim
tu būsi, dosi, iesi	jūs būsit/būsiet, dosit/dosiet, iesit/iesiet
viņš, viņa, viņi, viņas būs, dos, ies	

Es **esmu** students.
Ma olen tudeng.
Es vēl **ēju** skolā.
Ma kāin veel koolis.

Kur tu **esi**?
Kus sa oled?
Iedod man, lūdzu, vārdnīcu!
Anna mulle, palun, sõnastik!

Vai tev **ir** māsa vai brālis?
Kas sul on õde või venda?

Daudziem **nav** darba.
Paljudel pole tööd.

Mēs **bijām** izbraucienā pa Vidzemi.
Me olime väljasõidul mööda Vidzemet.

Kurā skolā jūs **gājāt**?
Missuguses koolis te käisite?

Vai tu grāmatas bibliotēkā **atdevi**?
Kas sa tagastasid raamatud raamatukokku?

Kas tu **būsi**, kad izaugsi liels?
Kelleks sa saad, kui sa suureks kasvad?

Divdabji

36. Latviešu valodā ir darāmās un ciešamās kārtas divdabji, tagadnes un pagātnes divdabji, lokāmi un nelokāmi divdabji un daļēji lokāmais divdabjis.

Divdabji ar **-ošs, -oša**

37. Darāmās kārtas tagadnes divdabji darina **no** verba tagadnes pamatformas, atmetot es formas personas galotni **-u** un pieliekot pazīmi (formveidošanas piedēkli) **-oš-** un tad – locījumu galotnes. Divdabim ir vīriešu un sieviešu dzimte, to loka kā īpašības vārdu ar nenoteikto un noteikto galotni.

augt (augu), riet (reju) (I 1), tapt (topu), drupt (drūpu), zust (zūdu) (I 3), ķērkt (ķērcu) (I 4), kust (kūstu), briest (briestu) (I 5), kāpelēt (kāpelēju), strādāt (strādāju) (II), tecēt (teku), audzināt (audzinu) (III).

Augošam bērnam vajadzīgi vitamīni.

Kasvav laps vajab vitamīne.

Rejošs suns nekož.

Haukuv koer ei hammusta.

Topošie mediķi strādā par sanitāriem.

Tulevased arstid tōōtavad sanitaridena.

Drūpoša mūra siena.

Murenev kivisein.

Zūdošais laiks.

Kaduv aeg.

“**Ķērcoša** vārna zarā sēž.” (*I. Kalniņa dziesmas vārdi*)

Kraaksuv vares istub oksal.

Kūstošs sniegs veido peļķes.

Sulav lumi tekītab loike.

Briestoša labība.

Paisuv/kūpsev vili.

Kāpelējoši augi.

Ronitaimed.

Strādājošie pensionāri.

Tōōtavad pensionārid.

Tekošs ūdens.

Voolav vesi.

Audzinoša saruna.

Kasvatav vestlus.

Pirmās konjugācijas **4. grupas** vėrbieŃ ar **-s- pirms** nenoteiksmes **-t/-ties** labaskaņas dēļ pazīmi (formveidošanas piedēkli) **-oš- pievieno** saknes beigu **līdzskanīm bez** grupas pazīmes (formveidošanas piedēkļa) **-j- noteiktās mijas.**

snaust (snaužu, snaudu) (I 4).

Snaudoša skaistule.

Uinuv kaunitar.

Divdabis ar **-ot**

38. Darāmās kārtas nelokāmo divdabi tāpat veido **no** verba **tagadnes pamatformas**, pazīme (formveidošanas piedēklis) ir **-ot**.

1) augt (augu), ņemt (ņemu), ēst (ēdu) (I 1) pirkt (pērku) (I 2), aust (aužu), šūt (šuju) (I 4), spēlēt (spēlēju), meklēt (meklēju) (II), lasīt (lasu), turēt (turu), dziedāt (dziedu) (III).

Izaugot lieli, bērni pamet vecāku mājas.

Kui lapsed kasvavad suureks, jätavad nad vanematekodu maha.

Ierēdņi **ņemot** kukuļus.

Ametnikud võtvat pistist.

Ēdot iekodu mēlē.

Süües hammustasin keelde.

Ārzemnieki **izpērkot** Latvijas mežus.

Välismaalased ostvat Lāti metsi.

Armijas formastērpus **šujot** cietumos.

Sõjaväe vormiriideid õmmeldavat vanglates.

Spēlējot basketbolu, izmežģīja pirkstu.

Korvpalli mängides nihestas sõrme.

Paziņas **meklējot** jaunu dzīvokli.

Tuttavad otsivat uut korterit.

Skolēni grāmatas **lasot** arvien mazāk.

Õpilased lugevat raamatuid üha vähem.

Kreiļi raksta, **turot** zīmuli kreisajā rokā.

Vasakukäelised kirjutavad pliiatsit vasaku käes hoides.

Dziedot dzimu, **dziedot** augu.

Lauldes sündisin, lauldes kasvasin.

2) Pirmās konjugācijas **4. grupas** verbiem **ar -s- pirms** nenoteiksmes **-t/-ties** paliek pazīmes (formveidošanas piedēklis) **-j- noteiktās mijas līdzskaņi**.

aust (aužu), spriest (spriežu), griezt (griežu) (I 4).

Aužot prievītes, bērni iemācās rūpību un precizitāti.

Paela punudes ūpivad lapsed hoolsust ja tāpsust.

Sprīežot pēc cenas, auto ir labs.

Hinna jārgi otsustades on auto hea.

Griežot maizi, iegrieza pirkstā.

Leiba lōigates lōikas endale sōrme.

Atstāstījuma izteiksmes nākotnes forma ar **-šot**

39. Atstāstījuma izteiksmes **nākotnes** formu veido no nenoteiksmes **ar** nākotnes **pazīmi** (formveidošanas piedēkli) **-š-** un darāmās kārtas tagadnes nelokāmā divdabja **pazīmi** (formveidošanas piedēkli) **-ot**.

1) sākt (I 1), palikt, snigt (I 2), strādāt (II), darīt (III).

Krāsotājs teica, ka darbu **sākšot** tikai parīt.

Maaler ütles, et ta alustavat tööd alles ülehomme.

Sieva **palikšot** mājās kopt bērņus.

Naine jäävat koju lapsi hoidma.

Ziņās teica, ka rīt **snigšot**.

Uudistes öeldi, et homme sadavat lund.

Viņš vairs mūsu firmā **nestrādāšot**.

Ta ei töötavat enam meie firmas.

Teica, ka rīt viens pats visu **padarišot**.

Ütles, et tegevat kõik üksinda homme ära.

2) Šajā formā ir šaurais e, ē.

cept (cepu, cepu) (I 1), sēt (sēju, sēju) (I 4).

Mazā māsa vakarā **cepšot** pankūkas.

Väike õde praadivat õhtul pannkooki.

Labības vietā tūlīt pēc nopļaušanas **sēšot** rapsi.

Vilja asemel külvavat kohe pärast lõikust rapsi.

3) Šo formu darina līdzīgi kā nākotnes formas vispār, **aiz** saknes beigu **s, t, d** un **z** iestarpinot interfiksu **-ī-**.

atvest (atvedu, atvedu) (I 1), sacirst (sacērtu, sacirtu) (I 2), ieviest (ieviešu, ieviesu) (I 4), griezt (griežu, griezu) (I 5).

Būvmateriālus **atvedīšot** rīt pēcpusdienā.

Ehitusmaterjal toodavat homme pärast lõunat.

Zēni solīja, ka alkšņus kūpinātavai drīz vien **sacirtīšot**.

Poisid lubasid, et varstī raiuvat leppasid suitsuahju jaoks.

E-talonus **ieviesīšot** arī vilcienu satiksmē.

E-pilet kehtestatavat ka rongiliikluses.

Algas **griezīšot** tūlīt pēc vēlēšanām.

Palgad vähenevat kohe pärast valimisi.

Divdabji ar **-ams, -ama**

40. No tagadnes pamatformas veido arī **ciešamās kārtas tagadnes divdabjus, pazīme** (formveidošanas piedēklis) ir **-am-**, tiem ir vīriešu un sieviešu dzimte, tos loka kā īpašības vārdus, ir noteiktā un nenoteiktā galotne.

1) nākt (nāku), dzīt (dzenu), sastapt (sastopu), krist (krītu), šņaukt (šņaucu), lēkt (lecu), ost (ožu), malt (maļu), burt (buru) (I), krāsot (krāsoju), mazgāt (mazgāju) (II), dziedāt (dziedu) (III).

Nākamajā gadā (**nākamgad**) meita ies skolā.

Tūtār läheb järgmisel aastal kooli.

Bārdas **dzenamā** mašīna.

Habemeajammasin.

Bieži **sastopama** sēņu suga.

Sageli esinev seeneliik.

Krītamā kaite.

Langetõbi.

Šņaucamā tabaka.

Nuusktubakas.

Lecamaukla.

Hüppenöör.

Ožamais spirts.

Nuuskiiritus.

Kafijas **maļamās** dzirnaviņas.

Kohviveski.

Buramvārdi.

Võlusõnad /nõiasõnad.

Krāsojamā grāmata.

Värviraamat.

Veļas **mazgājamā** mašīna.

Pesumasin.

Dziedamā balss.

Lauluhääl.

2) **Trešās konjugācijas** verbu **ar -ī-, -dī-, -stī-, -inā-, -dinā-** formās ir tagadnes pazīme (formveidošanas piedēklis) **-a- pirms** divdabja pazīmes (formveidošanas piedēkļa) **-am**, sintētiski tas ir **-ām**.

sacīt (saku), darīt (daru), saskaitīt (saskaitu), kurināt (kurinu) (III).

Sakāmvārds.

Vanasōna.

Darāmā kāрта.

Aktiiv.

Saskaitāmais.

Liidetav.

Fosilais **kurināmais.**

Fossiilkūtus.

3) Pirmās konjugācijas **4. grupas** verbu formās ir **šaurais e, ē**, to **nosaka** grupas pazīme (formveidošanas piedēklis) **-j-** un tās **mīkstinātie** saknes beigu **līdzskaņi**.

vērpēt (vērpju), celt (ceļu), svērt (sveru/sveņu) (I 4).

Vērpjamais ratiņš.

Vokk.

Ceļamkrāns.

Kraana.

Sveramais/sveramais cukurs.

Peensuhkur.

Divdabis ar **-am**

41. Ciešamās kārtas nelokāmā divdabja pazīme (formveidošanas piedēklis) ir **-am**.

1) kliegt (k dziedzu) (I), lidot (lidoju) (II).

Dzirdēju ārā uz ielas kādu skaļi **kliedzam**.

Kuulsin vāļjas kedagi valjusti karjumas.

Redzējām gājputnus **aizlidojam**.

Nāgime rāndlinde lendamas.

2) **III konjugācijas** verbu **ar -īt un -ināt** formās ir tagadnes pazīme (formveidošanas piedēklis) **-a-** pirms pazīmes (formveidošanas piedēkļa) **-am**, sintētiski tas ir **-ām**.

stāstīt (stāstu) (III).

Bērnībā klausījāties vecomāti **stāstām** par viņas jaunības dienām.

Lapsepōlves kuulasime vanaema jutustamas oma nooruspōlvest.

Divdabji ar **-is, -usi**

42. Darāmās kārtas pagātnes divdabi darina **no pagātnes pamatformas, atmetot** es personas galotni **-u**. Šim divdabim ir vīriešu un sievietes dzimtes galotnes, vienskaitļa un daudzskaitļa formas, tas ir lokāms kā īpašības vārds ar nenoteikto un noteikto galotni. Kopā ar palīgverbu *būt* personu formās šo divdabju abu dzimšu vienskaitļa un daudzskaitļa nominatīva formas veido salikto laiku – citiem vārdiem, priekšpagātnes, priekštagadnes un priekšnākotnes – formas. Latviešu valodā palīgverbs teikumā bieži nav.

1) **Pazīme** (formveidošanas piedēklis) **-usi-** būtu uzskatāma par darāmās kārtas pagātnes divdabja pazīmi (formveidošanas piedēkli). Tikai šī **pazīme (formveidošanas piedēklis) vien ir sievietes dzimtes** divdabim ar nenoteikto galotni **vienskaitļa nominatīvā**.

nopīt (nopinu), aizmigt (aizmigu), prast (pratu), pamāt (pamāju), nosalt (nosalu) (I), uzzīmēt (uzzīmēju) (II), padarīt (padarīju) (III) – pagātnes formas.

Nopinusi vainadziņu, meitene uzlika to galvā.

Tūdruk pani pūnutud pārja pāhe.

Meita jau **aizmigusi**.

Tūtar on juba uinunud.

Mana vecāmamma **pratusi** arī franču valodu.

Minu vanaema olevat osanud prantsuse keelt.

Pamājusi ar roku, sieviete iekāpa vilcienā.

Kāega lehvitanud, astus naine rongi.

Kalpone no kūts atnāca **nosalusi**.

Teenijatūdrukul oli laudast tulles külm.

Mazā meitiņa jau **uzzīmējusi** cilvēciņu.

Vāike tūdruk on juba kriipsu-juku valmis joonistanud.

Ko labu tu šodien esi **padarījusi**?

Mida head oled sa tāna teinud?

2) Šim sievietes dzimtes divdabim **noteiktā galotne nominatīvā** ir **-i** (kā vietniekvārdam pati), **sintētiski** kopā ar pazīmes (formveidošanas piedēkļa) **-usi-** beigu **-i-** tas ir **-usi**.

iegūt (ieguvu) (I), lietot (lietoju) (II), saņemt (saņēmu) (I) – pagātnes formas.

Pirmo vietu **ieguvusi** sportiste bija **lietojusi** dopingu.

Esimese koha saanud sportlane oli tarvitanud dopingut.

Vislielāko algu **saņēmusi** darbiniece esot īsta sava darba fanātiķe.

Kõige suuremat palka saanud töötāja olevat olnud oma töö tõeeline fanaatik.

3) **Sieviešu** dzimtes divdabju **pārējās formās** kā vienskaitlī, tā daudzskaitlī pazīme (formveidošanas piedēklis) **-usi-** pirms locījumu galotnēm **kļuvusi par -uš-**. Locījumu galotnes kā īpašības vārdiem.

izmist (izmisu), sasirgt (sasirgu), aizmigt (aizmigu), nopīt (nopinu) (I) – pagātnes formas.

Izmisušas sievietes spontānā rīcība.

Ahastuses oleva naise spontaanne tegevus/toiming.

Sasirgušajai meitiņai devām dzert pienu.

Haigestunud tütrekesele andsime piima juua.

Mazās māšas jau **aizmigušas**.

Väikesed õed on juba magama jäänud.

Nopinušas vainagus, meitas lika tos galvā.

Pununud pärjad valmis, panid tütreid need pähe.

4) Darāmās kārtas pagātnes **vīriešu dzimtes divdabjiem** pirms vairuma vienskaitļa un daudzskaitļa locījumu galotņu **pazīme (formveidošanas piedēklis) -usi-** tāpat ir kļuvusi par **-uš-**.

trīt (trinu), nocirpt (nocirpu), pielipt (pielipu), nošaut (nošāvu), izlemt (izlēmu), izslāpt (izslāpu), mirt (miru) (I), nodzīvot (nodzīvoju) (II), izmēģināt (izmēģināju), izdarīt (izdarīju) (III) – pagātnes formas.

Uztrinuši nažus, miesnieki sāka dalīt cūkas liemeni.

Noad teravaks ihunud, hakkasid lihunikud searūmpa tükeldama.

Nocirpuši vilnu, aitkopji palaiž aitas ganībās.

Pūganud lambad, lasevad karjused nad karjamaale.

Pielipušus grūzus pirms sienas krāsošanas notīra.

Seina peale jäänud sodi/mustus puhastatakse enne värvimist ära.

Alni **nošāvušam** medniekam tiek labākie gaļas gabali.

Pōdra maha lasknud jahimehele jāāvad parimad tūkid.

Neesam vēl **izlēmuši**, kur vasarā ceļosim.

Me ei ole veel otsustanud, kuhu suvel reisime.

Izslāpušajiem ceļotājiem ūdeni atnesa lauku māju saimniece.

Janusteile rānduriteile tōi taluperenaine vett.

Mirušo piemiņas diena.

Hingedepāev.

Zviedrijā mūžu **nodzīvojušais** latviešu dzejnieks vecumdienas pavadīja Latvijā.

Kogu elu Rootsis elanud lāti luuletaja veetis vanaduspāēvad Lātis.

Izmēginājuši vairākas metodes, zinātnieki tomēr palika pie pirmās.

Mitmed metodid lābiproovinud, jāid teadlased siiski esimese juurde.

Pārkāpumus **izdarījušiem** šoferiem atņēmus braukšanas tiesības.

Liiklusreegleid rikknud autojuhtidelt vōetakse juhiload āra.

5) Vienīgi **vīriešu** dzimtes divdabis ar nenoteikto galotni **vienskaitļa nominatīvā** beidzas ar **-is**.

uztrīt (uztrinu), apcirpt (apcirpu), izlemt (izlēmu) (I), sameklēt (sameklēju) (II), izmēģināt (izmēģināju), izdarīt (izdarīju) (III) – pagātnes formas.

Uztrinis nazi, iebāza to makstī.

Noa teravaks ihunud, pani ta selle tuppe.

Pirmajā septembrī zēns ieradās skolā, **apcirpis** matus uz nullīti.

Esimesel septembril tuli poiss kooli kiilaksaetud peaga.

Izlēmis stāties Latvijas Universitātē, dēls cītīgi apmeklēja sagatavošanas kursus.

Otsustanud astuda Lāti Ūlikooli, hakkas poeg hoolega kāima ettevalmistuskurstel.

Viņas vīrs vēl neesot **sameklējis** jaunu darbu.

Tema mees ei olevat veel uut tōōd leidnud.

Vai esi **izmēginājis** jauno fotoaparātu?

Kas sa oled juba proovinud uut fotoaparaati?

Atbildiet, kurš to ir **izdarījis**!

Vastake, kes on seda teinud!

6) **Pirmās konjugācijas** verbiem **ar** saknes beigu līdzskani **k** un **g** ir īpatnības pagātnes darāmās kārtas divdabju veidošanā.

Pirms -usi- un **-uš-** ir līdzskaņi **k** un **g**, taču **pirms -is k** un **g** mijas ar **c** un **dz**.

izaugt (izaugu), nopirkt (nopirku), apnikt (apniku), uzplaukt (uzplauku) (III) – pagātnes formas.

Meita **izaugusi** liela.

Tūtār on suureks kasvanud.

Meitas **izaugušas** lielas.

Tütred on suureks kasvanud.

Dēli **izauguši** lieli.

Pojad on suureks kasvanud.

Dēls **izaudzis** liels..

Poeg on suureks kasvanud.

Kaimiņiene **nopirkusi** jaunu veļas mašīnu.

Naabrinaine on uue pesumasina ostnud.

Nopirkušas biļetes, draudzenes iegāja kinoteātrī.

Ostnud piletid, sisenesid sōbrannad kinno.

Zviedri **izpirkuši** Latvijas mežus.

Rootslased on Lāti metsi kokku ostnud.

Dēls **nopircis** lietotu auto.

Poeg on ostnud kasutatud auto.

Tā latviešu gramatika man jau ir **apnikusi**.

See lāti keele grammatika on mind juba āra tūūdanud.

Viņai **apnikušas** visas vecās kleitas.

Teda on kōik vanad kleidid āra tūūdanud.

TV ziņu raidījumi visiem ir **apnikuši**.

TV uudistesaaated on kōiki āra tūūdanud.

Man te viss ir **apnicis**.

Mind on siin kōik āra tūūdanud.

Dārzā **uzplaukusi** pirmā sniegpulkstenīte.
Aias on esimene lumikelluke õide puhkenud.

Vai ievas jau **saplaukušas**?
Kas toomingas on juba õites?

Ceriņi jau ir **saplaukuši**.
Sirelid on juba õites.

Ielas malas ceriņš ir **saplaucis**.
Teeäärne sirel on õide puhkenud.

7) Šis pats likums attiecas **arī** uz pirmās konjugācijas **4. grupas** verbieniem, kuru **pagātnes pamatformā** ir līdzskaņi **c** un **dz**.

pārbraukt (pārbraucu), pabeigt (pabeidzu) (I) – pagātnes formas.

Vai mūsu studente no galvaspilsētas jau **pārbraukusi**?
Kas meie tudeng pealinnast on juba saabunud?

Pārbraukušas no gadatirgus, sievas pārcilāja nopirktās mantas.
Saabunud laadalt vaatasid naised osetud asju.

Vai viesi jau **atbraukuši**?
Kas külalised on juba saabunud?

Atbraucis no Rīgas, dēls students vispirms kārtīgi paēda.
Tudengist poeg, saabunud Riiast, sõi kõigepealt korralikult.

Pabeigusi skolu, meita iestājās universitātē.
Lõpetanud kooli, astus tütar ülikooli.

Pabeigušas ravēt dārzu, sievas gāja taisīt pusdienas.
Lõpetanud aia rohimise, läksid naised lõunat valmistama.

Beiguši ēst, vīri uzsmēķēja.
Lõpetanud söömise, hakkasid mehed suitsetama.

Beidzis bakalaurs studijas, dēls uzreiz iestājās maģistrantūrā.
Lõpetanud bakalaureuseõppe, astus poeg otsekohe magistrantuuri.

Arī uz vienīgo 1. grupas verbu **nākt**, kuram pagātnes pamatformā ir c.

ienākt (ienācu) (I) – pagātnes forma.

Ienākusi istabā, apsēdās pie galda.

Tuppa sisenenud, istus ta laua taha.

Ienākušas dārzā, meitenes priecājās par skaistajām puķēm.

Aeda tulnud, rōomustasid tūdrukud ilusate lilledē üle.

Pārnākuši no meža darbiem, vīri pārgērba sausas drēbes.

Tulnud metsatōōdelt, panid mehed endale kuivad riided selga.

Pārnācis no armijas, mans skolasbiedrs nodevās dzeršanai.

Tulnud tagasi sōjavāest, hakkas mu koolivend jooma.

8) **I konjugācijas** verbiem **ar e, ē** saknē **šauris e, ē** ir tikai vīriešu dzimtes divdabjiem **pirms -is**.

Visās pārējās divdabju formās ir **platais e, ē**; (pagātnes **amatformā** ir **šauris e, ē**).

atmest (atmetu), izēst (izēdu), noslēpt (noslēpu), nolemt, (nolēmu), noķert (noķēru) (I) – pagātnes formas.

Kaimiņiene **atmetusi** smēķēšanu.

Naabrinaine jāttis suitsetamise maha.

Abas kaimiņienes **atmetušas** smēķēšanu.

Mōlemad naabrinaised jātsid suitsetamise maha.

Kas tie par cūkām, kas te **izmetuši** savus atkritumus!

Mis sead need küll on, kes oma prahi on siia visanud?

Vīrs joprojām diemžēl nav **atmetis** smēķēšanu.

Mees ei ole ikka veel suitsetamist maha jātanud.

Cūka **izēdusi** sili tukšu.

Siga on kūna tūhjaks sōonud.

Māsas **noslēpušas** savas dienasgrāmatas.

Ōed on oma pāevikud āra peitnud.

Ko esat **nolēmuši** turpmāk darīt?

Mida te olete otsustanud edaspidi teha?

Skolasbiedrs **noķēris** Daugavā lielu samu.

Koolivend pūidis Daugavast suure sāga.

Divdabji ar **-ts, -ta**

43. Ciešamās kārtas pagātnes divdabjus veido tikai **no tiešo verbu nenoteiksmes** pamatformas, **atmetot** nenoteiksmes galotni **-t(<ti)** un tās **vietā** liekot **pazīmi (formveidošanas piedēkli) -t-**. Divdabjiem ir vīriešu un sieviešu dzimtes galotnes, tos loka kā īpašības vārdus, tiem ir noteiktā un nenoteiktā galotne. Kopā ar palīgverbiem *būt* un *tikt* šo divdabju abu dzimšu vienskaitļa un daudzskaitļa nominatīva formas veido ciešamās kārtas formas.

1) liet, pīt, tīt, sacirst, dzīt, apzagt, pierast, klāt, lauzt (I), zīmēt (II), pārbaudīt, nodziedāt (III).

Izlietu ūdeni nesasmelt.

Mis tehtud, see tehtud.

Pīti grozi.

Punutud korvid.

Pa lidmašīnas loģu redzami **izcirstie** Latvijas meži.

Lennukiaknast on nāha maharaiutud Lāti metsi.

Govis ir **sadzītas** kūfī.

Lehmad on lauta aetud.

Kaimiņš vakarnakt **apzags**.

Naaber on eile oösel paljaks varastatud.

Pierasta lieta.

Tavaline asi.

Galds ir **klāts**, lūdzu, nāciet, mīļie ciemiņi!

Laud on kaetud, palun tulge, kallid külalised!

Lauztu kāju ieģipsē.

Murtud jalģ pannakse kipsi.

Kas tur **uzzīmēts**?

Mis sinna joonistatud on?

Pārbaudīts paņēmiens.

Lābiproovitud meetod.

Pēc pēdējās **nodziedātās** dziesmas sekoja ilgi aplausi.

Pārast viimast laulu jārgnes kestev aplaus.

2) Dažiem verbiem (kas nosauc ilgstošu darbību) ir arī īpašības vārdu salīdzināmās pakāpes, kas gan neesot īpaši ieteicams.

pirkt (I).

Šis ir pērnā gada **pirktākais** ieraksts.

See on eelmise aasta osetuim helisalvestis.

3) **Pirmās konjugācijas** verbiem **ar e, ē** saknē ir **plats e, ē visās** ciešamās kārtas pagātnes divdabju **formās, nenoteiksmē** ir **šaurš e, ē**.

Plats e, ē ir arī **otrās un trešās konjugācijas** verbiem (arī tiem, kuriem **pirms** nenoteiksmes galotnes **-t(<ti)/-ties** ir **šaurš e, ē**).

mest, ņemt, aplenkt, savērpēt, notēst (I), uzzīmēt (II), izturēt (III).

Mesta bumba (volejbolā).

Visatud pall (vōrkpallis).

Pēc ilgām kaujām pilsēta beidzot tika **ieņemta**.

Pārast pikki lahinguid vallutati lõpuks linn.

Cietoksnis ir **aplenkts** no visām pusēm.

Kindlus on igalt poolt sisse piiratud.

Visa dzija ir **savērpēta**.

Kogu lõng on kedratud.

Baļķi guļ, balti **notēsti**.

Palgid lebavad, palgid on tahatud.

Kas te ir **uzzīmēts**?

Mis siia on joonistatud?

Sešus gadus ozola mucās **izturēts** konjaks.

Kuus aastat tammetūnnides hoitud konjak.

Daļēji lokāmie divdabji ar **-dams, -dama**

44. Daļēji lokāmos divdabjus veido **no nenoteiksmes** pamatformas, **atmetot** nenoteiksmes galotni **-t/-ties**, to pazīme (formveidošanas piedēklis) ir **-dam-**. Tie ir vīriešu un sieviešu dzimtē, tiem parasti ir tikai vienskaitļa nominatīva un daudzskaitļa nominatīva forma (mūsdienās – reti – arī datīva formas, bet 19. gs. valodā arī citu locījumu formas). Nav noteikto galotņu.

1) liet, vilkt, sakrāt, kāpt, rūgt, reibt (I), strādāt (II), darināt, adīt (III).

Liedama krūzē kafiju, nolēja galdu.

Kohvi kruusi valades kallas lauale.

Mežcirtējs ienāca pagalmā, **vilkdams** sev līdzī resnu, nokaltušu ozola zaru.

Puuraidur tuli hoovi, vedades enda jārel jāmedat kuivanud tammeoksa.

Krādams naudu mācībām, students strādāja divos darbos.

Tudeng tōōtas kahes kohas kogudes ōpinguteks raha.

Kāpdami kokā, zēni saplēsa bikses.

Puu otsa ronides rebisid poisid püksid katki.

Jāņogu vīns **rūgdams** puto.

Punase sōstra vein vahutab kāārides.

Dzēra kausu pēc kausa, arvien vairāk **noreibdams**.

Jōi ōllekapp kapa jārel, ūha enam purju jāādes.

Pelnīja naudu ģimenei, **strādādams** vairākās darba vietās.

Ta tōōtas kahes kohas pere jaoks raha kogudes.

Garus ziemas vakarus aizvadīja, **darinādama** visādus nieciņus.

Veetis pikki talveōhtuid igasuguseid nokitsemistōid tehes.

Adādama zeķes, cerēja kaut ko piepelnīt skolotājas algai.

Lootis saada ōpetajapalgale lisateenistust sokke kududes.

2) Divdabjiem **ar** saknes beigu līdzskani **s** pirms **-dam-** ir **s** (izrunā gan kā **z**).

post (pošu, posu), kust (kūstu, kusu) (I).

Posdamas bērnu uz skolu, mātes neaizmirst tīrus kabatlakatiņus.

Lapsi kooli saates ei unusta emad puhtaid taskurätte.

Nokusdams sniegs atklāj piedrazotas ceļmalas.

Lumi paljastab sulades risustatud teeveered/-servad.

3) Divdabjiem **ar** saknes beigu līdzskani **z** pirms -dam- ir tas pats **z**.

griezt (griežu, griezu), lūzt (lūstu, lūzu) (I).

Griezdams maizi, bērns sagrieza vaskadrānu.

Leiba lōigates lōikas laps vakstusse augu.

Liels zars, vētrā **lūzdams**, uzkrita uz automašīnas.

Suur puuoks kukkus tormi kāes murdudes auto peale.

4) Saknes beigu līdzskaņi **t** un **d** pirms -dam- **mijas ar z**.

sist (situ, situ), cirst (cērtu, cirtu), just (jūtu, jutu), ciest (ciešu, cietu) (I).

Sizdams naglu, sāpīgi uzsita pa īkšķi.

Naela lūües tabas valusasti pōidla pihta.

Cirzdams malku, iecirta kājā.

Puid raiudes haavas jalga.

Juzdami prieku, bērni sit plaukstīņas.

Lapsed plaksutavad rōõmu tundes.

Sāpes **ciezdama**, slimniece vaidēja spilvenā.

Haige oigas valu kannatades patja.

rast (rodu, radu), brist (brienu, bridu), paust (paužu, paudu), plūst (plūstu, plūdu) (I).

Nerazdams citu risinājumu, kredītņēmējs aizbrauca peļņā uz Angliju.

Muud lahendust leidmata sōitis laenuvōtja teenimise eesmārgil Inglismaale.

Brizdamas pa peļķēm, meitenes saslapināja kurpītes.

Mõõda veelompe kõndides tegid tüdrukud kingad märjaks.

Pauzdama neapmierinātību, skolotāja runāja skaļi un dusmīgi.

Õpetaja rääkis valjusti ja kurjalt väljendades rahulolematust.

Plūzdams pāri akmeņiem, strautiņš čalo.

Ojakene vuliseb voolates üle kivide.

5) **Pirms -dam- ir plats e, ē (nenoteiksmes pamatformā ir šaurs e, ē).**

nest, ēst, mest, dvest, blenzt (I), zīmēt (II), turēt (III).

Mazs zēns, **nesdams** somā stikla pudeli, sadauzīja to pret pakāpienu.

Väike poiss, tassides kotis klaaspudelit, lõi selle vastu astmeid katki.

Ēzdams karstu putru, applaucēja mēli.

Palavat putru süües põletas keele.

Nomezdams kvēlojošuigareti, tūrists izraisīja meža ugunsgrēku.

Turist tekitas tulekahju visates hõõguva sigareti maha.

Izdvesdams pēdējo vaidu, vecais vīrs nomira.

Viimast korda ohates suri vana mees.

Vakarus jauniete pavadīja, truli **blenzdama** televizorā.

Neiu veetis õhtuid tuimalt telerit vahtides.

Māksliniece slavu guva, **zīmēdama** ilustrācijas bērnu grāmatām.

Kunstnik sai kuulsaks lasteraamatutele illustratsioonide joonistades.

Kareivis izsauca kara sauķļus, augstu **turēdams** izslietu šķēpu.

Sõjamees hüüdis lahinguhüüdeid oda kõrgel hoides.

Vēlējuma izteiksme

45. No **nenoteiksmes** veido arī **vēlējuma izteiksmes** formu, tās pazīme (formveidošanas piedēklis) ir **-tu**.

1) palaist, salt (I), darīt (III).

Kaut skolotāja **palaistu** mūs ātrāk uz mājām!

Laseks ūpetaja meid varem koju!

Kaut mēs te **nenosaltu**!

Peaks me siin mitte āra kūlmuma!

Ko mēs bez tevis **darītu**?

Mida me sinuta teeksime?

2) **I konjugācijas** verbiem **ar e, ē** saknē ir **plats e, ē** šajā formā (nenoteiksmē ir šaurs e, ē.) Tāpat **II un III konjugācijas** verbiem **ar vārd darināšanas piedēkli -ē-** (nenoteiksmē ir šaurs e, ē).

mest, nest, spēt (I), zīmēt (II), derēt (III).

Kaut tu **atmestu** smēķēšanu!

Peaks sa suitsetamise maha jātna!

Būtu labi, ja tēvs no veikala **atnestu** šokolādi.

Oleks hea, kui isa tooks poest šokolaadi.

Kaut es **spētu** tev palīdzēt!

Suudaks ma sind aidata!

Ko tu, bērns, vislabprātāk mums **uzzīmētu**?

Laps, mida sa meile kōige parema meelega joonistaksid?

Ir lietas, ko vēl **derētu** uzlabot.

On asju, mida oleks vaja veel parandada.

3) Atgriezeniskā forma ar sintētisku **-tos**⁸.

Kaut mēs drīzāk **sastaptos**!

Kohtuksime kiiremini!

⁸ Iepazīstieties ar 47. punktu!

Darbības nosaukums ar **-šana**

46. No **nenoteiksmes** darina darbības nosaukumu ar izskaņu -šana.

1) skriet, jāt, šaut (I), darīt (III).

Skriešana, jāšana un šaušana ir sporta veidi.

Jooksmine, ratsutamine ja laskmine on spordialad.

Tā nav mana **darīšana**.

See ei ole minu asi.

2) Pirms izskaņas -šana ir **šaurš e, ē**.

lēkt (I), zīmēt, meklēt (II)

Augstlēkšana.

Körgushüpe.

Agrāko **zīmēšanu** tagad sauc par vizuālo mākslu.

Varasemat joonistamistundi nimetatakse nüüd kujutavaks kunstiks.

Atnāk pacients, un ārsts sāk viņa **izmeklēšanu**.

Saabub patsient ja arst hakkab teda läbi vaatama.

3) Pirms izskaņas -šana **zūd** I konjugācijas verbu saknes beigu līdzskaņi **s, t, d un z**.

nest (nesu), prast (pratu), ēst (ēdu), lauzt (lauzu) – pagātnes formas (I).

Akmeņu vākšana, **nešana** un mešana traktora piekabē ilga visu pēcpusdienu.

Kivide korjamine, kandmine ja loopimine traktori haagisessse kestis kogu pārstlōuna.

Valodu **prašana** pasaulē noder.

Keeloskus on maailmale kasulik.

Atnācām no lauka, nomazgājām rokas, atvilkām elpu, un drīz jau klāt bija arī **ēšana**.

Tulime põllult, pesime kāed, tōmbasime hinge ja varsti oligi kāes sōōgiaeg.

Ja puses nespēj vienoties, var sekot arī līguma **laušana**.

Kui pooled ei suuda omavahel kokku leppida, vōib jārgneda ka lepingu murdmine.

Atgriezenisko verbu formas

47. **Atgriezenisko verbu** formas veido **ar** atgriezenisko morfēmu **-as**⁹ verba formas galā.

1) Tīra morfēma **-as** ir tagadnes **viņš, viņa, viņi, viņas** formās:

cept, cepties, krist, kristies (I), vainot, savainoties (II), stāvēt, aizstāvēties (III).

Māte **cep** pīrāgus.

Ēma kūpsetab pirukaid.

Rudenī kokiem **krīt** lapas.

Sūgisel langevad puudelt lehed.

Studenti savā nesekmībā **vaino** pasniedzējus.

Tudengid sūidistavad oma halbades ōpitulemustes ōppejōude.

Sargpostenī **stāv** kareivis ar šauteni.

Valvepostil seisab sōdur pūssiga.

Pīrāgi **cepas** krāsni.

Pirukad kūpsevad ahjus.

Mājokļu cenas **krītas**.

Korterite hinnad langevad.

Dzērājs krīt un smagi **savainojas**.

Joodik kukub ja vīgastab ennast raskesti.

Kāds policists viens pats **aizstāvas** pret protestētāju baru.

Politseinik seisab ūksinda protestjate vastu.

2) Sintētisks **-ās** ietver vai nu **trešās konjugācijas** tagadnes pazīmi (piedēkli) **-a-** un morfēmu **-as**,

vārīt, vārīties, zvanīt, iezvanīties, aprušināt, rušināties (III).

Saimniece **vāra** zupu.

Perenaine keedab suppi.

Zupa **vārās**.

Supp keeb.

⁹ Šo apgalvojumu pamatojumu ar piemēriem skatīt arī *Magazin, herausgegeben von der Lettisch-Literarischen Gesellschaft, Neuntes Bandes erstes Stück*, Mitau, gedruckt bei J. F. Stessenhagen und Sohn, 1847, *Beitrag zur Lehre vom Medium der lettischen Sprache*, Von G. H. Baar. Tiesa, J. Endzelīns, atsaucoties arī uz Augusta Bīlensteina *Die Lettische Sprache nach ihren Lauten und Formen* §. 426. teic, ka abi “tik lieliski alojušies”, skatīt *Darbu izlase, I sējums, Par latviešu valodas refleksīvām formām* [1901 RKr. XIII 13– 22], 189. lpp.. J. Endzelīna rakstā minēts, ka Juris (Georgs Heinrihs) Bārs neesot bijis latvietis, taču Bārs tik tiešām ir bijis pirmais latviešu tautības valodnieks. Morfēmā **-as** var saskatīt personas vietniekvārdu **aš/es**, tupretī **-s** viens pats latviešu valodā jau saistāms ar verbu nākotnes formām, proti **-s<-si**, kā arī ar nomenu daudzskaitļa un daļas **-s** un vīriešu dzimtes vienskaitļa nominatīva **-s**.

Zvana telefons.
Heliseb telefon.
Kalpone **aprušina** dārzenus.
Teenijatüdruk kobestab aedvilju.

Telefons **iežvanās** un apklust.
Telefon heliseb ja vaikib.
Vistas **rušinās** pa smilšu čupu.
Kanađ sibliwad liivakuhjas/-hunnikus.

3) vai arī visu konjugāciju **pagātnes pazīmi (formveidošanas piedēkli) -a-** un morfēmu **-as**, cept (I), zīmēt (II), mēģināt (III), dziedāt (III).

Pīrāgus **cepa** māte ar bērniem.
Pīrukaid kūpsetas ema lastega.

Bērns kādu brīdi **pazīmēja**.
Mingi aja laps joonistas.

Viņš **mēģināja** vēlreiz.
Ta proovis veelkord.

Putni **dziedāja** visu rītu.
Linnud laulsid kogu hommiku.

Pīrāgi **cepās** divdesmit minūtes.
Pīrukad kūpsetid kaksčūmmend minūtīd.

Harijs pie Herberta kārtīgi **izzīmējās** ar krāsainām pildspalvām.
Harri joonistas hoolega Herberti pool vārviliste sulepeadega.

Viņš **izmēģinājās** visādi, taču bez sekmēm.
Ta proovis igatī, kuid tulemusteta.

Blakus **iedziedājās** kāds putns.
Lāheduses hakkas mingi lind laulma.

4) Tiešā verba **es** formas personas galotne ir **-u**, atgriezeniskā verba es forma beidzas ar sintētisku **-os**:

skriet, ieskrieties (I), zīmēt, izzīmēties (II), darīt, izdarīties, klausīt, klausīties (III).

Skrienu sestdienu rītos.
Jooksen laupāeva hommikutī.

Skrēju veselu stundu.
Jooksin terve tunni.

Skriešu Rīgas maratonā.
Jooksen Riia maratonil.

Zīmēju kopā ar mazo meitu.
Joonistasin koos vāikese tūtrega.

Daru, kā pašam patīk, nevienu **neklausu**.
Teen nagu endale meeldib, kedagi ei kuula.

Ieskrienos un lecu pāri grāvim.
Vōtan hoogu ja hūppan ūle kraavi.

Ieskrējos un lēcu pāri grāvim.
Vōtsin hoogu ja hūppasin ūle kraavi.

Ieskriešos, lēkšu un tikšu pāri grāvim.
Vōtan hoogu, hūppan ja pāāsen ūle kraavi.

Vakar nu gan **izzīmējos** tā, ka pat apnika.
Eile joonistasin nii palju, et isegi tūūtas āra.

Visi saka, ka es **izdaros** pēc savas patikšanas un nevienā **neklausos**.
Kōik ūtlewad, et ma teen nagu meeldib ja kedagi ei kuula.

5) Tiešā verba **tu** formas personas galotne ir **-i**, atgriezeniskā verba tu forma beidzas ar sintētisku **-ies**:

prast, prasties, nopirkt, iepirkties, kaut, kauties, pazīt, iepazīties (I), vingrināt, vingrināties (III).

Ko vēl tu **proti**?

Mis sa sa veel oskad?

Vai kefiru arī **nopirki**?

Kas sa keefiri ka ostsid?

Kad **kausi** cūku, kaimiņ?

Millal siga tapad, naaber?

Vai tu viņu **pazini**?

Kas sa tundsīd teda?

Pēc ilgas sēdēšanas **izvingrini** muguru!

Pārast pikka istumist siruta selga!

Proties, dēls, noņem cepuri!

Ole viisakas, poeg, ja vōta mūts peast.

Nu, vai labi **iepirkies**?

Noh, kas poodlesid hāsti?

Apsoli, ka šovakar dejās nedzersi un **nekausies**!

Luba, et sa tāna õhtul tantsupeol ei joo ega kakle!

Kur tu ar viņu **iepazīnies**?

Kus sa temaga tutvusid?

Cik daudz tu mājās pie klavierēm **vingrinies**?

Kui kaua sa kodus klaverit harjutad?

6) **tu** formā sintētisks **-ies** arī tajos gadījumos, kad tiešajam darbības vārdam tu formā personas galotnes nav.

jāt, izjāties, smiet, iesmieties, kāpt, piekāpties, palaist, palaisties (I), iztērēt, tērēties (II).

Jāj pa priekšu!

Ratsuta ees!

Nesmej neko!

Āra naera midagil!

Nekāp man uz kājas!

Āra astu mu jala peale!

Palaid mani garām, lūzdu!

Lase mind mööda, palun!

Izjājies pa parku un tad aizved zirgu atpakaļ uz staļļiem!

Ratsuta pargis ja seejārel vii hobune talli tagasi!

Ko tu tik smieklīgu lasi, ka ik pa brīdim **iesmejies**?

Mida sa nii najakat loed, et iga natukese aja tagant naerad?

Esi stiprs, **nepiekāpies** viņu prasībām!

Ole tugev, āra allu nende nõuetele!

Tikai **nepalaidies** slinkumā!

Āra ainult laisklema hakka!

Otrās konjugācijas verbiem aiz patskaņu saistītājlīdzskaņa -j.

tērēt, tērēties, pažēlot, pažēloties (II)

Neiztērē visu naudu!

Āra kogu raha āra kuluta!

Kāpēc tu tik ļoti **tērējies** ar vecāku naudu?

Miks sa nii palju vanemate raha kulutad?

Pažēlo mani!

Tunne mulle kaasa!

Kāpēc tu vienmēr **žēlojies** par slikto valdību?

Miks sa halad/virised alati halva valitsuse pārast?

8) **Nākotnes viņš, viņa, viņi, viņas** formās atgriezenisko personas galotni veido pilnā nākotnes pazīme (piedēklis) **-si-** (nevis strupā **-s**) un morfēma **-as**, kopā sintētiski tas ir **-sies**.

prast, prasties (I), zvanīt, zvanīties (III).

Ceru, ka dēls **pratīs** viesos uzvesties.

Loodan, et poeg oskab kūlas kāituda.

Vai brālis teica, ka rīt **zvanīs** atkal?

Kas vend ütles, et homme helistab jälle?

Ceru, ka kaimiņš **pratīsies** un parādu atdos.

Loodan, et naaber mõistab ja tagastab laenu.

Ceru, ka tas muļķis katru vakaru vairs **nezvanīsies**.

Loodan, et see lollpea igal õhtul enam ei helista.

9) Atgriezeniskajās **mēs** un **jūs** formās aiz personu galotnēm seko **-ies**¹⁰.

kaut, kauties, skriet, ieskrieties (I).

Šosvētdien **kaujām** cūku.

Sel pūhapäeval tapame sea.

Savā starpā mēs, ciema puisi, **nekaujamies**.

Omavahel meie, külapoisid, ei kakle.

Uz Mārtiņiem **kausim** zosi.

Mardipäevaks tapame hane.

Diezgan, **nekausimies** vairāk!

Küllalt, enam me ei kakle!

Skrieniet ātri prom!

Jooske kähku minema!

Pirms lēciena **ieskrienieties!**

Enne hüpet vôtke hoogu!

Vai jūs **skrējāt** Rīgas maratonā?

Kas te jooksite Riia maratonil?

Labi **ieskrējāties?**

Kas vôtsite hāsti hoogu?

¹⁰ Vai tas būtu tā no tiem laikiem, kad mēs formas personas galotne bija **-ame** (**-ame** + **-as** = **-ameas**>**-amies**) un jūs formas personas galotne bija **-ate**? J. Bāram ir cits viedoklis šajā jautājumā. Skat. iepriekšējo vēri!

Atgriezenisko divdabju formas

Atgriezeniskie nelokāmie divdabji ar **-oties, -šoties, -amies, -āmies**

48. Tiešās nelokāmo divdabju formas ir ar -ot, -šot,-am, -ām, bet atgriezeniskās nelokāmo divdabju formas ir ar -oties, -šoties, -amies un -āmies.

rāties (I), sauloties (II), baidīties, klausīties, gorīties, atcerēties (III).

Atceroties studiju gadus, uzreiz nāk prātā daudzās meitenes fakultātē.
Tudengiaastaid meenutades tulevad kohe meelde teaduskonna tūdrukud.

Indiāņi **nebaidoties** no augstuma.
Indiaanlased ei kartvat kõrgust.

Tēvs teica, ka raidījumu „Krustpunktā” vairs **neklausīšoties**.
Iša ütles, et saadet „Tulipunkt” ta enam ei kuula.

Braukšot un Spāniju un **saulošoties** vēl arī septembrī.
Sõitvat Hispaaniasse ja päevitavat veel septembriski.

Atkal kaimiņi dzirdami **rājamies**.
Jälle on kuulda naabreid riidlemas.

Arī garais Jānis redzams **gorāmies** uz deju grīdas.
Ka pikka Jānist on tantsupõrandal kõikumās nāha.

Atgriezeniskie daļējie lokāmie divdabji ar **-damies, -damās**

49. Atgriezeniskajiem daļēji lokāmiem divdabjiem ar -dam- ir atšķirīgas galotnes vīriešu un sieviešu dzimtē, toties vienādas vienskaitlī un daudzskaitlī.

brīnīties (III), gāzelēties, grīļoties, kautrēties (II), nopūsties (I), priecāties, žāvāties (II).

Zēns, **brīnīdamies** par cirkus mākslinieku trikiem, iepleta acis.

Poiss ajas silmad pārani, imestades tsirkusetrikkide üle.

Restorāna viesis **grīļodamies** piegāja pie bāra letes.

Restoranikūlastaja lāks tuikudes baarileti juurde.

Kaķene **žāvādamās** izstaiņājās.

Kass ringutas haigutades.

Meitene **kautrēdamās** piesarka.

Tūdruk punastas hābenedes.

Vīri/vīrs **nopūzdamies** atkal ķērās pie cirvjjiem.

Mehed haarasid / mees haaras ohatēs jälle kirved kätte.

Vecāki/tētis **priecādamies** par bērnu sekmēm, plānoja vasaras brīvlaika finanses.

Vanemad / isa rōomustades laste edusammude üle, plaanisid / plaanis suvevaheaja finantse.

Pīles/pīle iet **gāzelēdamās**.

Pardid kōnnivad / part kōnnib vaarudes.

Skolotājas/skolotāja **šausminādamās** runāja par mūsdienu jauniešiem.

Ōpetajad rāākisid / ōpetaja rāākis ahastades tānapāeva noortest.

Atgriezeniskie divdabji ar **-ies, -usies**

50. Atgriezeniskie darāmas kārtas pagātnes divdabji lokāmi vīriešu un sieviešu dzimtē, kā vienskaitlī tā daudzskaitlī. Tiem ir vairākas locījumu formas, tomēr ne visas. Ir tās formas, kurās tiešie darāmās kārtas pagātnes divdabji beidzas ar **-is, -i, -a, -as, -u** un **-us**, proti, nominatīvs, ģenitīvs un akuzatīvs (vsk. arī instrumentālis), jo tiem var pievienot atgriezenisko morfēmu **-as**. Nav datīva un lokatīva formu.

beigties (I), iemīlēties, apmaldīties, izgulēties (III), nomazgāties (II), aizdegties (I), izmīcīties (III), saskrieties, tikties (I), izbraukāties (II), atgūties (I), noklausīties (III)

Dēls **beidzis** Rīgas tehnisko universitāti. Pirmais studiju gads ir **beidzies**. (v. dz. vsk. n.)
Poeg lõpetas Riia tehnikaülikooli. Esimene õpinguaasta on lõppenud.

Māksliniece visu mūžu **mīlējusi** un **gleznojusi** Latvijas dabu. Meitene **iemīlējusies** izskatīgā kinoaktierī. (s. dz. vsk. n.)
Kunstnik on kogu elu armastanud ja maalinud Lāti loodust. Tüdruk on armunud esinduslikku näitlejasse.

Pārdevējai nebija nevienas **neizplaukušas** rozes. **Apmaldījušās** meitenes vecāki uz mežu izsauca glābējus. (s. dz. vsk. ģ.)
Müüjal ei olnud ühtegi õide mittepuhkenud roosi. Metsa eksinud tüdruku vanemad kutsusid välja päästjad.

Roku **nogulējuša** jaunieša radi prasīja, kur tad ir viņa līgava. **Izgulējušās** bērna skatiens bija pavisam možs. (v. dz. vsk. ģ.)
Kāe „āra maganud“ nooruki sugulased küsisid, kus tema pruut siis on. Vāļjamaganud lapse silmavaade oli täiesti reibas.

Atceros lauku vecomammu baļļā vilnu **mazgājušu**. Redzu sievu slapjiem matiem **nomazgājušos** nākam no pirts. (s. dz. vsk. a.)
Māletan, kuidas maavanaema oli palis lõnga pesnud. Näen naist märgade juustega, puhtaks pesnuna saunast tulevat.

Vectēvs zināja stāstīt stalli **degušu**. Ugunsdzēsēji dzēš **aizdegušos** šķūni. (v. dz. vsk. a.)
Vanaisa teadis jutustada talli põlemisest. Tuletõrjujad kustutavad põlevat kuuri.

Senāk mālus **mīcījuši** zirgi. Nu gan būsīm **izmīcījušies** pa pilno tramvaju! (v. dz. dsk. n.)

Vanasti sōtkusid savi hobused. Nūūd oleme kūll rahvast tāis trammis trūginud.

Raganas uz slotas kātiem **skrējušas** pa gaisu. Krustojumā **saskrējušās** divas vieglās automašīnas. (s. dz. dsk. n.)

Nōiad lendasid ōhus luuavartel. Rīstmikul on kaks autot kokku pōrganud.

Nokritušu ābolu sāni nedaudz iepūst. Ilgi **netikušos** draugu skaļā apsveicināšanās. (v. dz. dsk. ģ.)

Mahakukkunud ōuna koor lāheb pisut mādanema. Ammu mittekohtunud sōprade vali tervitus.

Ārzesmes **izbraukājušu** ģimeņu palutinātie bērni. Krustu šķērsu pa pasauli **izbraukājušos** ģimeņu nerimstošais ceļotprieks. (s. dz. dsk. ģ.)

Vālišmaa lābi reisinud perede ārahellitatud lapsed. Rīsti-pōiki maailma lābisōitnud perede vāsīmatu reisimīshimu.

Spēkus **atguvušus**, basketbolistus atkal laida laukumā. Trenerim bija grūti vērot pēc zaudējuma vēl **neatguvušos** sportistus. (v. dz. dsk. a.)

Jōu taastanud korvpallimāngijad lasti uuesti vāļjakule. Treeneril oli raske vaadata kaotusest veel mittetoibunud sportlasi.

Vecvecākus labi **klausījušas**, mazmeitas palaida uz kino. Puiši pavadīja uz kopmītnēm lekcijas **noklausījušās** studiju biedrenes. (s. dz. dsk. a.)

Vanavanemaid kuulanud lapselapsed lubati kinno. Poisid saatsid ūhiselamusse loenguid kuulanud kursusekaaslased.

Atgriezeniskie darāmās kārtas tagadnes divdabji

51. Atgriezeniskos darāmās kārtas tagadnes divdabjus lieto ļoti reti, tomēr rakstu valodā tie ir gluži iederīgi. Kā vīriešu, tā sieviešu dzimtē tiem ir abu skaitļu akuzatīvs (arī vienskaitļa instrumentālis), daudzskaitļa nominatīvs, daudzskaitļa ģenitīvs un daudzskaitļa vokatīvs (kas sakrīt ar daudzskaitļa nominatīvu), kā arī tikai sieviešu dzimtē vienskaitļa ģenitīvs. Ir tās formas, kurās tiešie darāmās kārtas tagadnes divdabji beidzas ar **-u, -us, -i, -as** – tiem var pievienot atgriezenisko morfēmu **-as**.

mosties (I), maldīties (III), rotaļāties (II), pazemināties, solīties (III), sastapties (I), turpināties, uzdrošināties (III), žēloties (II).

Man patīk vērot **austošu** sauli. Ir jauki redzēt **mostošos** bērnu/sievieti. (v.dz. un s. dz. vsk. a.)
Mulle meeldib vaadelda tōusvat pāikest. On meeldiv nāha ārkavat last/naist.

Svarīgi laikus atnest **maldinošus** prātojumus. Tēvs ūjina mežā **maldošos** dēlus. (v.dz. dsk. a.)
On tāhtis ōigeaagselt kōrvale jātta segadust tekitavad arutlused. Isa kutsuh/huikab metsa eksinud poegi/poegadele.

Atceros klasesbiedrenes **ziedošas**. Māte sauc mājās pagalmā **rotaļājošās** meitas. (s. dz. dsk. a.)
Māletan ōitsvaid klassiōdesid. Ema kutsuh koduōues māngivaid tūt Reid.

Stundu kavēšana un bastošana ir uzvedības atzīmi **pazeminoši** apstākļi. **Pazeminošies** banku procenti iejūsmina kredītņēmējus. (v. dz. dsk. n.)
Tundidesse hilinemine ja poppi tegemine on kāitumishinnet alandavad tegevused. Alanenud intressid tekitavad pangalaenuvōjtates vaimustust.

Daudzsološas jaunās mākslinieces rīko gleznu izstādi. Pie altāra uz ceļiem nometušās mūžam Dievu mīlēt **sološās** jaunās mūķenes. (s. dz. dsk. n.)
Paljutōotavad noored kunstnikud korraldavad maalikunstnāituse. Altari ees pōlvitavad igavest armastust tōotanud noored nunnad.

Ļoti interesanti ir vēl tikai **topošu** pilsētu projekti arhitektu birojos. **Sastopošos** draugu/draudzeņu sirsnīgie smaidi. (v. dz. un s. dz. dsk. ģ.)
Vāga huvitavad on veel ūksnes arhitektide būroodes tulevaste linnade projektid. Kohtunud sōprade/sōbrannade sūdamlikud naeratused.

Jāpaspēj iedomāties vēlēšanos **krītošas** zvaigznes laikā. **Turpinošās** tautsaimniecības krīzes laikā ļaudis brauc peļņā uz Rietumeiropu. (s. dz. vsk. ģ)

Peab jõudma veel midagi soovida langevate tähtede ajal. Jätkuva majanduskriisi ajal sõidab rahvas raha teenima Lääne-Euroopasse.

Visiem vajadzīgi **iedrošinoši** vārdi. Spēku jums, **uzdrošinošies** jaunieši! (v. dz. dsk. n.; v. dz. dsk. v.)

Kõik vajavad julgustavaid sõnu. Jõudu teile, julgust saanud noored!

Bija **iedrošinošas** atsauksmes, un jaunā dzejniece turpināja rakstīt dzejoļus. Ak jūs, mūžam **žēlojošās** tantiņas! (s. dz. dsk. n.; s. dz. dsk. v.)

Ilmusid julgustavad arvustused ja noor luuletaja jätkas luuletuste kirjutamist. Oh, teid hädaldavaid mutikesi!

Atgriezeniskie lietvārdi ar -šanās

52. No atgriezeniskajiem lietvārdiem šai darbā aplūkoti tikai darbības nosaukumi ar izskaņu -šanās. Šie vārdi ir sieviešu dzimtē, tiem ir nominatīva, ģenitīva, akuzatīva (vienskaitlī arī instrumentāļa) locījumi. Ir tās formas, kurās tiešais darbības nosaukums ar izskaņu -šana beidzas ar **-a**, **-as**, un **-u**, jo tiem var pievienot atgriezenisko morfēmu **-as**. Nav datīva¹¹ un lokatīva formu.

šķiršanās, sagatavošanās, pēršanās, redzēšanās, satikšanās, aizraušanās, attaisnošanās.

Laulības **šķiršana**. **Šķiršanās** vienmēr ir sāpīga. (vsk. n.)

Abielu lahutamine. Lahutus on alati valus.

Priekšlasījuma **sagatavošanas** laiks ir diezgan ilgs. Pēc kārtīgas **sagatavošanās** priekšlasījums var sākties. (vsk. ģ.)

Ettekande ettevalmistamisaeag on küllaltki pikk. Pärast korralikku ettevalmistamist võib ettekanne alata.

Bez bērnu **pēršanas** agrāk neztika. Bez **pēršanās** pirtī neztikt. (vsk. ģ.)

Laste füüsilise karistamiseta varem toime ei tulnud. Vihtlemiseta saunas hakkama ei saa/ei käida.

Zari apgrūtina medījamā zvēra **saredzēšanu**. Uz **redzēšanos!** (vsk. a.)

Oksad takistavad jahilooma märkamist. Nägemiseni!

Nākamgad būs Saeimas **vēlēšanas**. Rudenī pie universitātes ēkas gaidāmas patīkamas **satikšanās**. (dsk. n.)

Järgmisel aastal tulevad Saeima valimised. Sügisel on oodata ülikoolihoone juures meeldivat kohtumist.

Pusaudzis atkal ir jaunu **aizraušanos** pārņemts. (dsk. ģ.)

Nooruk on jälle uuest huvialast innustatud.

Man negribas klausīties garas **attaisnošanās**. (dsk. a.)

Ma ei taha kuulata pikki õigustusi.

¹¹ Nav iespējama forma: “līdz mūsu nākamai *tikšanās!” Tas liecina, ka mūsdienu latviešu valodas lietotāji neizjūt “pliku” -s kā atgriezenisko morfēmu.

Vingrinājumi

53. Vingrinājumi sastādīti atsevišķiem izklāsta punktiem. Katrā vingrinājumā ir paslēpta arī uzdevuma atbilde. Ieteicams aiz katra teikuma piemēra aizpildīt visas atbilžu ailes. Aizpildītās ailes sniedz labu pārskatu par aplūkoto gramatikas tematu.

54. I konjugācijas grupas vispārīgi.

Uzrakstīt tagadnes un pagātnes formas un I konjugācijas grupas numuru!

sākt, likt, vilkt, rakt, sastapt, spēt, plaut, kopt, stumt, malt, atlabt, nogurt.

tagadne pagātne Nr.

Šajā firmā **sāku** strādāt nesen. Ko lai es **iesāku** bez naudas un darba?

Kur lai **nolieku** šīs grāmatas? Vēstuli **uzliku** uz rakstāmgalda.

Velku ragaviņas ar malku. No meža **pārvilku** ragaviņas ar žagariem.

Izraku dīķi. Tagad **roku** grāvi.

Sastapu savu skolasbiedru. Skolasbiedrus bieži nemaz **nesastopu**.

Es vairs **nespēju** paiet.

Mauriņu **plauju** pa sestdienām.

Senāk vasarās **kopu** mazdārziņu. Tagad **kopju** istabas puķes.

Stumju ķerru ar puķu dēstiem.

Maļu kafiju ar senām kafijas dzirnaviņām. **Samalu** kafiju divām krūzēm.

Pamazām **atlabstu** pēc plaušu karsoņa.

Es ļoti **noguru** pēc kartupeļu talkas. Protams, **nogurstu** arī Rīgā pie datora.

Selles firmas hakkasin tööle hiljaaegu. Mida ma peaksin peale hakkama raha ja tööta?

Kuhu peaksin panema need raamatud? Kirja panin kirjutuslauale.

Vean küttepudega kelku. Vedasin metsast okstega/haoga kelgu.

Kaevasin tiigi (valmis). Nüüd kaevan kraavi.

Kohtasin koolikaaslast. Koolikaaslasi ei kohta ma sugugi sageli.

Ma ei jõua enam minna.

Muru niidan laupäeviti.

Varem hooldasin suviti aiamaad. Nüüd hooldan toalilli.

Lükkan lilletaimedega käru.

Jahvatan kohviube vanaaegse kohviveskiga. Jahvatasin kohvi kahe kruusi jaoks.

Tasapisi terveneni kopsupõletikust.

Ma väsisin väga kartulivõtu talgutest. Muidugi väsin ka Riias arvutiekraani ees.

55. I konjugācijas verbi ar e, ē.

Kuros teikumos ir platais un kuros šaurais e, ē? Uzrakstīt gan tagadnes, gan pagātnes formu!

cept, nest, cirpt, vilkt, pirkt, mēgt, slēgt, slēpt, gvelzt, plēst.

platais e, ē

šaurais e, ē

tagadne

pagātne

Parasti kartupeļus **cepu** sviestā.

Es **nesu** jums tēju ar cepumiem – lūdzu!

Dzīvžogu **apcērpu** pirms Jāņiem.

Kuru loterijas biļeti lai **velku**?

Jaunas drēbes **pērku** reti.

Šad tad **mēdzu** uzpīpēt.

Šodien gana, **slēdzu** datoru ārā.

Dzērumā **gvelžu** stulbības par Latvijas politiķiem.

Es **uzcepu** gaļu ar kartupeļiem, lūdzu pusdienās!

Es jums **atnesu** labas ziņas.

Vakar **nosedzu** rozes ar egļu zariem.

Dāvanas **paslēpu** zem eglītes zariem.

Atvaino, ka dzērumā **sagvelzu** visādas muļķības.

Nejauši **saplēsu** skaistu vāzi.

Tavaliselt praen kartuleid võiga.

Toon teile teed küpsistega, palun väga!

Heki pöan enne jaanipäeva.

Missuguse loteriipileti ma tõmban?

Uusi riideid ostan harva.

Vahetevahel teen suitsu.

Tänaseks aitab, lülitan arvuti välja.

Purjuspäi lobisen rumalusi läti poliitikutest.

Praadisid liha kartulitega, palun lõunale!

Töin teile häid uudiseid.

Eile katsin roosid kuuseokstega.

Kingitused peitsin kuuseokste alla.

Vabanda, et ma lobisesin purjuspäi igasuguseid rumalusi.

Kogemata lõhkusin ilusa vaasi.

56. I konjugācijas verbi ar patskaņiem un divskaņiem pirms -t/-ties. Viņš, viņa, viņi, viņas forma tagadnē un pagātnē.

Uzrakstīt gan tagadnes, gan pagātnes formu!

vīt, mīt, līt, liet, siet, skriet, jāt, sēt, ļaut, pļaut, skūt, šūt, gūt

tagadne

pagātne

Māksliniece **vij** ziedu vītni kāzinieku mašīnai.

Senāk čigāni tirgos **mija** zirgus.

Mūsu pusē šobrīd **līst**.

Vakar pamatīgi **lija**.

Vai, **uzlēju** uz biksēm pienu!

Sieva **apsēja** priekšautu un sāka mazgāt traukus.

Atvaino, nav laika, es **skrienu**.

Vakar **izjāju** ar staļļa skaistāko zirgu.

Pagājušajā nedēļā kastītēs **sasēja** samtenes.

Tēvs **neļauj** meitai iet uz diskotēku.

Es **noplāvu** mauriņu.

Frizētavās bārdas **neskuj**.

Es **uzšuvu** lupatu lelli.

Mūsdienās visvairāk informācijas **gūst** internetā.

Kunstnik punub lillevanikut noorpaari autole.

Varem vahetasid mustlased laadal hobuseid.

Meie pool sajab praegu vihma.

Eile sadas kõvasti.

Oi, tilgutasin pükstele piima!

Naine sidus põlle ette ja hakkas nõusid pesema.

Vabanda, mul ei ole aega, ma kiirustan!

Eile ratsutasin talli ilusama hobusega.

Eelmisel nädalal külvasin kastidesse peiulilli.

Isa ei luba tütrele diskole minna.

Ma niitsin muru.

Juuksuris habet ei aeta.

Ma õmblesin kaltsunuku.

Tänapäeval saab kõige enam infot internetist.

Politikis **kļuva** par savvērestības upuri.

57. I konjugācijas verbi ar s pirms -t/-ties, s un t saknē.

Uzrakstīt I konjugācijas grupu un saknes beigu līdzskani!

ievieš, aizmirst, satumst, just, krist, pārvērst, ciest, kalst

I konj. grupa

saknes beigu līdzskanis

Vilcienos **ievieš** e-talonus.

Lietussargus es vienmēr kaut kur **aizmirstu**.

Agri **satumst** jau augusta beigās.

Jūtu sāpes kreisajos sānos.

Augustā **krīt** zvaigznes.

Pasakā burve **pārvērš** ķirbi par karieti.

Slimnieks **cieš** lielas sāpes.

Bez lietus lauki **izkalst**.

Pilsētas transportā e-talonus **ieviesa** pirms gada.

Atkal kaut kur **aizmirsu** savu lietussargu.

Pirms negaisa debesis strauji **satumsa**.

Poliitikut sai vandenõu ohver.

Rongides kehtestatakse e-talongid.

Unustan vihmavarjud alati kusagile maha.

Juba augustis läheb varakult pimedaks.

Tunnen valu vasakul pool.

Tähed langevad augustis.

Muinasjutus muudab võlur kõrvitsa tõllaks.

Haige tunneb tugevat valu.

Vihmata kuivavad põllud ära.

Bussides, trollides ja trammides kehtestati e-talongid aasta eest.

Jälle unustasin oma vihmavarju kuskile.

Enne äikest läks taevas järsku tumedaks.

Jutu, ka man jāiet prom.

No ābeles **nokrita** gatavs ābols.

Par ko burve **pārvērta** žurkas?

Satiksmes negadījumā **cieta** auto šoferis.

Siers ledusskapī **sakalta**.

58. I konjugācijas verbi ar s un z pirms -t/-ties, d un z saknē.

Uzrakstīt I konjugācijas grupu un saknes beigu līdzskani!

ēst, vest, atrast, skaust, spriest, plūst, lūzt

I konj. grupa

saknes beigu līdzskanis

Vakariņas visa ģimene **ēd** kopā.

Tēvs **ved** meitiņu uz dejošanu.

Kur lai **atrod** labu darbu?

Man **neskauž**, ka citi ir bagātāki.

Politikā **spriež** par nākamā gada budžetu.

Upe **plūst** plata un mierīga.

Ražas laikā ābelēm **lūst** zari.

Tundsin, et pean ära minema.

Õunapuult kukkus valminud õun.

Milleks/kelleks muutis võlur rotid?

Liiklusõnnetuses sai autojuht kannatada.

Juust kuivas külmkapis ära.

Õhtusööki sööb kogu pere koos.

Isa viib tütre tantsutundi.

Kust leida head tööd?

Ma ei kadesta, et teised on rikkamad.

Poliitikud arutavad järgmise aasta eelarvet.

Jõgi voolab avaralt ja rahulikult.

Õunasaagi ajal murduvad õunapuu oksad.

Brokastīs mazulis **ēda** auzu putru.

Ciemiņi „**atveda** mums sauli”.

Bērni **atrada** skaistas baravikas.

Kāds laikam **noskauda**.

Ko sapulcē **apsprieda**?

Plūdus **pārplūda** Krasta iela.

No ābolu smaguma zari **nolūza**.

59. I konj. 5. grupas verbi ar s pirms -t/-ties. I konj. 5. grupas verbi ar saknes patskaņa miju tagadnē.

Uzrakstīt saknes beigu līdzskani !

apmulst, dzist, kust, izvirst, briest, bilst, mosties

saknes beigu līdzskanis

No tāda jautājuma sievietes parasti **apmulst**.

Rītausmā zvaigznes **dziest**.

Ielās **kūst** sniegs un rodas peļķes.

Turīgas dzimtas bieži **izvirst**.

Druvās **briest** labība.

Homnikusöögiiks sõi väikelaps kaerahelbeputru.

Külalised töid meile päikese.

Lapsed leidsid ilusad puravikud.

Keegi vist tundis kadedust?

Mida koosolekul arutati?

Krasta tänav on üle ujutatud.

Oksad murdusid õunte raskusest.

Sellise küsimuse peale naised tavaliselt kohmetuvad.

Koidikul tähed kustuvad.

Tänavatel sulab lumi ja tekivad veeloigud.

Jõukad pered käivad tavaliselt moraalselt alla.

Põldudel küpseb viljasaak.

Neviens **neibilst**.

Zemnieki **mostas** ar sauli.

Viņa **apmulsa** un nosarka.

Svece izdega un **nodzisa**.

Viss sniegs **nokusa** divās nedēļās.

Tauta **izvirta** un cieta no Dieva dusmām.

Pēckara laikā jaunieši **nobrieda** ātrāk.

Tēvs rāja dēlu, un tas **nebilda** pretī ne vārda.

Pirmais **pamodās** vectēvs.

60. I konjugācijas verbi ar m, l, r pirms -t/-ties.

I konjugācijas 5. grupas verbi ar m, l, r pirms -t/-ties.

Uzrakstīt nenoteiksmes, tagadnes un pagātnes formu!

dzimt, saslimt, skumt, salt, silt, birt, mirt

nenoteiksme

tagadne

pagātne

Kaķēni **dzimst** akli.

Arvien vairāk cilvēku **saslimst** ar cukurslimību.

Keegi ei ole vastu.

Põllumehed ärkavad koidikul.

Ta kohmetus ja punastas.

Küünal põles ära ja kustus.

Kogu lumi sulas ära kahe nädalaga.

Rahvas käis alla ja kannatas jumala viha all.

Sõjajärgsed noored küpsesid kiiremini.

Isa riidles pojaga ja see ei rääkinud sõnagi vastu.

Esimesena ärkas vanaisa.

Kassipojad sünnivad pimedatena.

Üha enam inimesi haigestub diabeeti.

Bērns **skumst** pēc mammas.

Man **salst** rokas.

Viesi jau pamazām **iesilst**.

No kokiem **birst** lapas.

Narkomāni **mirst** jauni.

Meitiņa **piedzima** agri no rīta – piecos.

Bērns **saslīma** ar plaušu karsoni.

Pēkšņi **saskumu**.

Visas jaunās ābelītes ziemā **izsala**.

No maka **izbira** sīknauda.

Kaķītis kaut ko sliktu ieēda un **nomira**.

Laps igatseb ema järele.

Mul külmetavad käed.

Külalised soojenevad juba vähehaaval üles.

Puudelt langevad lehed.

Narkomaanid surevad noorelt.

Pisitütär sündis varahommikul – kell viis.

Laps haigestus kopsupõletikku.

Äkki jäin kurvaks.

Kõik noored õunapuud said talvel külma.

Rahakotist pudenes peenraha välja.

Kassipoeg sõi midagi halba ja suri.

61. I konjugācijas verbi ar r pirms -t/-ties, **bārt** un **bērt** tips.

Uzrakstīt nenoteiksmes, tagadnes un pagātnes formu!

bārt, kārt, pērt, svērt, bērt

nenoteiksme tagadne pagātne

Tevi vajadzētu **sabārt!**

Tēt, skolotāja mani **sabāra**.

Vai skolotāja bieži **bar** bērnus?

Kur var **pakārt** kažoku?

Es **pakāru** kažoku uz naglas.

Labāk **pakar** kažoku uz pakaramā!

Agrāk tēvi bērnus **pēra** ar žagariem.

Tagad **per** tikai pirtī ar bērzu slotām.

Vai jūs varētu **nosvērt** šos ābolus?

Pārdevēja **nosvēra** piecus ābolus.

Šis ābolu grozs **sver** piecus kilogramus.

Vai cukuru **piebērt**?

Piebēru kafijai karoti cukura.

Sinuga peaks pahandama!

Isa, õpetaja pahandas minuga!

Kas õpetaja pahandab lastega tihti?

Kuhu võib kasuka riputada?

Mina riputasin kasuka naela otsa.

Parem riputa kasukas nagisse!

Varem karistasid isad lapsi vitsaga.

Nüüd viheldakse üksnes saunas kasevihtadega.

Kas te võiksite need õunad ära kaaluda?

Müüja kaalus viis õuna.

See õunakorv kaalub viis kilo.

Kas suhkrut lisada?

Ma lisasin kohvile lusikatäie suhkrut.

Kāpēc latvieši pie kafijas un tējas **ber** trīs karotes cukura?

62. I konjugācijas verbi ar m, l, r pirms -t/-ties, garš patskanis tikai pagātnē.

Uzrakstīt nenoteiksmes, tagadnes un pagātnes formu!

ņemt, lemt, celt, dzelt, smelt, velt, durēt, kurt, ķert

nenoteiksme tagadne pagātne

Kur lai **ņem** naudu?

Uz ielas man **atņēma** maku un mobilo.

Nevaru **izlemt**, ko darīt.

Nolēmu šņabi vairs nedzert.

Apkārt Rīgai **ceļ** pļavu ciematus.

Lauksaimniecības ministriju **cēla** desmit gadus.

Bites un odi **dzeļ**, bet *čūska* kož.

Vai, man **iedzēla** lapsene!

Ziemassvētkos latvieši **veļ** bluķi.

Man sānos **dur**.

Desas **uzdūra** uz iesmiem un cepa virs oglēm.

Miks panevad lätlased kohvi ja tee sisse kolm lusikatäit suhkrut?

Kust võtta raha?

Mult võeti tänaval ära rahakott ja mobiil.

Ma ei suuda otsustada, mida teha.

Otsustasin viina enam mitte juua.

Riia ümbrusse ehitatakse põllupealseid asulaid.

Põllumajandusministeeriumit ehitati kümme aastat.

Madu ja sääsed hammustavad, aga **mesilased** nõelavad.

Oi, mind nõelas herilane.

Jõuluajal veavad lätlased pakku.

Mul torgib küljes.

Vorstid torgati varrastele ja praeti sütel.

Vai lai **sakuru** ugunsкуру?

Iekuru plīti uguni.

Mušķērāji un bezdelīgas **ķer** mušas un odus.

Makšķernieks **noķera** lielu līdaku.

63. I konj. verbi ar k un g pirms -t/-ties, k un g ir gan tagadnes, gan pagātnes pamatformā. Vajadzības izteiksme.

Uzrakstīt grupu un tagadnes un pagātnes formu!

augt, degt, pirkt, snigt, apnikt, jukt, trūkt, ilgt

I konj. grupa

tagadne

pagātne

Kas tavā dārzā **aug**?

Jāņos ugunsķurs **deg** visu nakti.

Pirms Ziemassvētkiem **jāsapērķ** dāvanas.

Šodien **snieg** visā Latvijā.

Viņam viss ātri **apnīk**.

Vāciešiem **jūk** Latvija ar Lietuvu.

Man nekā **netrūkst**.

Labs kora koncerts **ilgst** tikai kādas 45 minūtes.

Kas teen lõket?/ Kas panen lõkke põlema?

Tegin pliidi alla tule.

Kärbsenäpid ja pääsukesed püüavad kärkseid ja sääski.

Kalamees püüdis suure havi.

Mis kasvab sinu aias?

Jaanipäeval põleb lõke kogu öö.

Enne jõule tuleb kingitused ära osta.

Täna sajab kogu Lätis.

Ta tüdineb kõigest kiiresti ära.

Sakslased ajavad Läti ja Leedu segamini.

Mul ei ole millestki puudu.

Hea koorikontsert kestab ainult 45 minutit.

Mums šogad **izauga** ļoti lieli ķirbji.

Kaimiņiem **nodega** pirts.

Vīrietis **nopirka** rožu pušķi un šampanieti.

Naktī **uzsnīga** pirmais sniegs.

Lasīju, kamēr **apņika**.

Man **sajuka** dziesmas vārdi.

Man **notrūka** poga.

Svētki **ilga** trīs dienas.

64. Tagadnē c un dz (vienā gadījumā – k), pagātnē c un dz. Mēs un jūs formas tagadne un pagātne.

Uzrakstīt grupas numuru un tagadnes un pagātnes formu!

nākt, braukt, saukt, teikt, sveikt, kliegt, beigt, lūgt, slēgt

I konj. grupa

tagadne

pagātne

Ciemiņi jau **nāk**!

Rīt **braucam** uz laukiem.

Kā tevi **sauc**?

Sveicam jūs lielajā jubilejā, mākslinieki!

Meil kasvasid sel aastal väga suured kõrvitsad.

Naabritel põles saun maha.

Mees ostis roosikimbu ja šampanja.

Õösel sadas maha esimene lumi.

Lugesin, kuni tüütas ära.

Mul läksid laulusõnad segi.

Mul tuli nõõp eest ära.

Pidu kestis kolm päeva.

Külalised juba tulevad!

Homme sõidame maale.

Mis su nimi on?

Õnnitleme teid suure juubeli puhul, kunstnik!

Kas tur ārā tā **kliedz**?

Lūdzu pie galda!

Šodien veikalū **slēdzam** jau piecos.

Mēs **atnācām** kājām.

Atbraucām ar tramvaju.

Kā **sauca** to slaveno dziedātāju?

Kas to **teica**?

Aktieri jubilejā **sveica** arī ārvalstu kolēģi.

Ārā uz ielas kāds **kliedza**.

Kad koris **beidza** dziedāt, sākās skaļi aplausi.

Kolēģis **ielūdza** ciemos uz dzimšanas dienu.

Ieslēdzām signalizāciju un **aizslēdzām** durvis.

Kes seal väljas niimoodi karjub?

Palun lauda!

Täna sulgeme poe juba kell viis.

Me tulime jalgsi.

Meie tulime trammiga.

Mis oli selle kuulsa laulja nimi?

Kes seda ütles?

Näitlejat õnnitlesid juubeli puhul ka väliskolleegid.

Väljas tänaval karjus keegi.

Kui koor laulmise lõpetas, algas vali aplaus.

Kolleeg kutsus sünnipäevapeole.

Lülitasime signalisatsiooni sisse ja panime ukse lukku.

65. I konjugācijas mēs un jūs formas tagadne un pagātne.

Uzrakstīt mēs un jūs formu gan tagadnē, gan pagātnē!

ēst, ņemt, pirkt, tikt, prast, braukt, pazīt

mēs tagadnē

jūs tagadnē

mēs pagātnē

jūs pagātnē

Parasti **ēdam** mājās.

Labi **paēdāt**?

Ņ**emam** taksi!

Vai jūs **paņēmāt** garderobes numuriņu?

Nopirkām jaunu televizoru.

Kur jūs **pērkat** zivis?

Kā lai **tiekam** pāri grāvim?

Vai jūs **tikāt** uz to koncertu?

Vai jūs **sapratāt**?

Mēs **nesaprotam**.

Rīt **braucam** slēpot.

Ar ko **atbraucāt**?

Vai jūs **pazīstat** viens otru?

Muzejā **iepazinām** pilsētas vēsturi.

Tavaliselt sööme kodus.

Hästi sõite?

Võtame takso!

Kas te võtsite riidehoiunumbri?

Me ostsime uue teleri.

Kust te kala ostate?

Kuidas saame üle kraavi?

Kas te jõudsite sellele kontserdile?

Kas te saite aru?

Me ei saa aru.

Homme sõidame suusatama.

Millega te tulite?

Kas te tunnete teineteist?

Muuseumis tutvusime linna ajalooa.

66. II konjugācija, II konjugācijas mēs formas tagadne un pagātne.

Uzrakstīt tagadnes un pagātnes formu!

cienāt, domāt, jautāt, maksāt, mazgāt, pļāpāt, runāt, staigāt, strādāt, vadāt, vaicāt

tagadne

pagātne

Vakar **cienājām** viesus ar pienu, rupjmaizi un medu.

Parasti mēs visus **cienājam** ar Užavas alu.

Es bieži par tevi **domāju**.

Es **izdomāju!**

Es tev **jautāju!**

Izjautāju viesus par turpmākiem vakara plāniem.

„Par visu **maksāju** es dārgi.”

Šovakar es **izmaksāju!**

Mazgājam rokas, drīz pusdienas.

Tāpat **papļāpājām** šo un to.

Brīvi **runāju** tikai latviski.

Parunājām par darba lietām.

Izstaigājām Vecrīgu un kanālmalu.

Eile kostitasime külalisi piima, leiva ja meega.

Tavaliselt me kostitame kõiki Užava õllega.

Sageli mõtlen sinust.

Ma mõtlesin välja!

Ma küsin sinult!

Ma küsisin külalistelt õhtuste plaanide kohta.

„Kõige eest maksin ma kallilt.”

Täna õhtul teen välja!

Peseme käed, varsti on lõunasöök.

Niisama lobisesime nii ühest kui teisest.

Ma räägin vabalt ainult läti keeles.

Rääkisime tööasjust.

Jalutasime Riia vanalinna ja kanalikaldad läbi.

Labi **pastrādājām**.

Izvadājām igauņu viesus pa Brāļu kapiem.

67. II konjugācija, II konjugācijas mēs formas tagadne un pagātne.

Uzrakstīt tagadnes un pagātnes formu!

ceļot, dzīvot, jokot, lietot, līgot, ogot, sēņot, sapņot, skaidrot, svītrot, tulkot

tagadne

pagātne

Mēs ar ģimeni daudz **ceļojam**.

Pērnvasar **apceļojām** Kurzemi.

Tagad es **dzīvoju** tikai Rīgā.

Agrāk vasarās **dzīvoju** laukos.

Es saku nopietni, es **nejokoju**.

Neņem galvā, es tikai **pajokoju**.

Parasti **līgojam** kaut kur laukos.

Vienreiz **noligojām** arī Rīgā.

Bērnībā **ogojām** un **sēņojām** apkārtējos mežos.

Tagad, kad ir mašīna, **ogojam** un **sēņojam** arī citās vietās.

Tegime hästi tööd.

Juhendasime eestlastest sõpru mööda Vennakalmistut.

Me reisime palju koos perega.

Mullu suvel reisisime Kurzemes.

Nüüd elan ainult Riias.

Varem elasin suviti maal.

Ma ütlen tõsiselt ega tee nalja.

Ära tee välja, ma tegin ainult nalja.

Tavaliselt tähistame jaanipäeva kuskil maal.

Ükskord pidasime jaanipäeva ka Riias.

Lapsepõlves käisime ümberkaudsetes metsades seenel ja marjul.

Nüüd, kui meil on auto, käime seenel ja marjul ka mujal.

Skolas gados **sapņoju** dzīvot zemnieku sētā.

Man šķiet, ka reizēm **sapņoju** vaļā acīm.

Draugi, viss kārtībā, es tikko visu **noskaidroju**.

Kā lai jums to labāk **izskaidroju**?

Tulkojam teikumus igauņiski un **pasvītrojam** visus verbus!

Mēs **iztulkojām** teikumus igauņiski un **pasvītrojām** visus verbus.

68. II konjugācija, viņš, viņa, viņi, viņas formas tagadne un pagātne.

Uzrakstīt tagadnes un pagātnes formu!

audzēt, biedēt, dzeltēt, kavēt, makšķerēt, meklēt, spēlēt, traucēt, vērtēt, zaudēt

tagadne

pagātne

Latvijā cukurbietes vairs **neaudzē**.

Mani **biedē** cenu kāpums.

Rudeņos koku lapas **dzeltē**.

Jānis bieži **kavē** literatūras stundas.

Vecaistēvs vasarās **makšķerē**.

Ko tas cilvēks **meklē** mūsu sētā?

Kooliajal unistasin elust maatalus.

Mulle tundub, et vahel ma unistan avali silmadega.

Sõbrad, kõik on korras, just praegu selgitasin kõik välja.

Kuidas teile seda paremini selgitada?

Tõlgime laused eesti keelde ja kriipsutame alla kõik verbid!

Me tõlkisime laused eesti keelde ja kriipsutasime alla kõik verbid.

Lätis enam suhkrupeeti ei kasvatata.

Mind himutab hindade tõus.

Sügiseti lähevad puulehed kollaseks.

Jānis puudub sageli kirjandustundidest.

Vanaisa käib suviti kalal.

Mida see inimene otsib meie aiast?

Raimonds Pauls **spēlē** klavieres.

Ielas troksnis sen vairs **netraucē**.

Finanšu eksperti **vērtē** nākamā gada budžetu.

Savās mājās Rīgas „Dinamo” **zaudē** reti.

Agrāk Latvijā daudz **audzēja** linus.

Skolasbiedrs **izmaksķerēja** milzīgu samu.

Muižnieki kārtīs **nospēlēja** veselās muižas.

Skolotāja atzinīgi **novērtēja** skolēnu sacerējumus.

Bērns kaut kur **pazaudēja** dzīvokļa atslēgas.

69. II konjugācija, mēs, jūs un viņš, viņa, viņi, viņas formas tagadne un pagātne.

Uzrakstīt visas trīs formas tajā laikā, kas jau ir teikumā!

domāt, jautāt, maksāt, pļāpāt, kavēt, meklēt, spēlēt, medīt, labot, gatavot, skaidrot

viņš, viņa...

mēs

jūs

Bērns **domā** par mājām.

Viņš **domāja**, ko iesākt.

Policija **izjautāja** aculieciniekus.

Raimonds Pauls mängib klaverit.

Tānavamūra ei sega juba ammu.

Rahandusekspertid hindavad järgmise aasta eelarvet.

Hokiklubi Dinamo Riga kaotab kodus harva.

Vanasti kasvatati Lätis palju lina.

Koolivend püüdis hiiglasuure säga.

Mõisnikud mängisid kaartidega maha terveid mõisaid.

Õpetaja andis tunnustava hinnangu õpilase kirjandile.

Laps kaotas kuskile korteri võtmed.

Laps mõtleb kodust.

Ta mõtles, mida teha.

Politseinik küsitles pealtnägijaid.

Maksājam un ejam!

Tāpat **paplāpājām** par šo un to.

Kāpēc jūs **nokavējāt**?

Ko jūs te **meklējat**?

Latvieši **spēlē** zoli.

Muižnieki kārtīs **nospēlēja** arī savas muižas.

Lūšus **medī** ziemā.

Kur **labo** pulksteņus?

Saimniece pusdienām **pagatavoja** trīs ēdienus.

Tas visu **izskaidro**.

Skolotājs **skaidroja** lēnām un secīgi.

Mēs jau **noskaidrojām**, kur ir lētākā viesnīca.

Maksame ja lähme!

Niisama lobisesime tühjast-tähjast.

Miks te hilinesite?

Mida te siit otsite?

Lätlased mängivad kaardimängu „Zole“.

Möisnikud mängisid maha ka oma möisad.

Ilveseid kütitakse talvel.

Kus parandatakse kelli?

Perenaine valmistab lõunaks kolm toitu.

See seletab kõike.

Õpetaja selgitas aeglaselt ja järjestikku.

Me selgitasime juba välja, kus on odavam hotell.

70. III konjugācija ar -ī-.

Uzrakstīt verbu tagadnē un pagātnē!

lasīt, gaidīt, pelnīt, rakstīt, skaitīt, sūtīt, vārīt, solīt, vadīt, zvanīt

tagadne

pagātne

Tagad **lasu** Raini.

Šo grāmatu **izlasīju** trijos vakaros.

Es **gaidu** ciemiņus no Lietuvas.

Sagaidīju ciemiņus ar siltu tēju un pīrāgiem.

Pirmo algu **nopelnīju** 12 gadu vecumā.

Rakstu dienasgrāmatu kopš vidusskolas gadiem.

Atlikumu gandrīz nekad **nepārskaitu**.

Aizsūtīju draugam uz Lietuvu latviešu grāmatu.

Kam vēl lai **aizsūtu** Ziemassvētku apsveikumu?

Izvārīju zivju zupu.

Apsolu, ka nekad tā vairs nedarīšu.

Šo dzejoli **veltu** savai skolai.

Pavadīju ciemiņus līdz stacijai.

Praegu loen Rainist.

Selle raamatu lugesin läbi kolme öhtuga.

Ma ootan külalisi Leedust.

Võtsin külalised vastu sooja tee ja pirukatega.

Esimese palga teenisin 12-aastaselt.

Kirjutan päevikut alates keskkooliaastatest.

Tagasiantud raha ei loe ma peaaegu kunagi üle.

Saatsin sõbrale Leetu lätikeelse raamatu.

Kellele veel saata jõulukaarti?

Ma tegin kalasuppi.

Ma luban, et ei tee niimoodi enam kunagi.

Selle luuletuse pühendan oma koolile.

Saatsin külalised jaamani.

Zvanīju visu dienu, bet viņš necēla klausuli.

Kā apēdu šokolādi, tā **šķaudu**, man laikam ir alerģija.

71. III konjugācija ar -ī-, mēs, jūs un viņš, viņa, viņi, viņas formas tagadne.

Uzrakstīt trīs verbu formas tagadnē!

adīt, attīstīt, kratīt, lāpīt, lielīt, mānīt, prasīt, rādīt, smaidīt, stāstīt, taisīt, vadīt

mēs

jūs

viņš, viņa, viņi, viņas

Vecāmma **ada** jaunas zeķes un **lāpa** vecās.

Televīzija **rāda** Eirovīzijas atlases koncertu.

Kāpēc Jūs, amerikāņi, vienmēr **smaidāt**?

Mēs **pieprasām** lielākas algas.

Kur Latvijā **taisa** koka laivas?

Žetonu vakaru **vada** skolas direktore.

Vai bērni ir **jāpaliela**?

Mēs **attīstām** sadarbību ar citiem uzņēmējiem.

Jāpakrata ābele, lai nokrīt āboli.

Helistasin kogu päeva, kuid ta ei tõstnud toru.

Kui süüa šokolaadi, hakkan kohe aevastama, mul on vist allergia.

Vanaema koob uusi sokke ja nõelub vanu.

Televiisioonis näidatakse Eurovisiooni kohalikku võistlusvoorust.

Miks te, ameeriklased, alati naeratate?

Me nõuame kõrgemaid palku.

Kus tehakse Lätis puidust paate?

Tutipeoõhtul juhivad kooli direktorid.

Kas lapsi peab kiitma?

Me arendame koostööd teiste ettevõtjatega.

Õunapuud peab raputama, et õunad maha kukuksid.

Šķiet, jūs mūs **mānāt**.

Māksla **prasa** upurus.

Ir lietas, ko mēs bērniem **nestāstām**.

72. III konjugācija ar -ī-, mēs, jūs un viņš, viņa, viņi, viņas formas pagātne.

Uzrakstīt trīs verbu formas pagātnē!

baudīt, glāstīt, laupīt, mainīt, mērīt, pildīt, postīt, skatīt, skūpstīt, tīrīt, valdīt

mēs

jūs

viņš, viņa, viņi, viņas

Gruzijā **nobaudījām** izcili garšīgus vīnus.

Māte **noglāstīja** meitai galvu.

Zagli **aplaupīja** juvelieru veikalu.

Vai riepas jau **nomainījāt**?

Jūsu uzdevumu **izpildījām**.

Vai jūs jau **izmērījāt** asinsspiedienu?

Karā **nopostīja** gandrīz visu Jelgavu.

Iztūrījām zivis jau upmalā.

Vai jūs **izskatījāt** mūsu priekšlikumus?

Tundub, et te petate meid.

Kunst nõuab ohvreid.

On asju, millest me lastele ei räägi.

Gruusias maitsesime ülimalitsvaid veine.

Emä silitas tütre pead.

Vargad röövisid juveelipoe tühjaks.

Kas te vahetasite rehvid juba ära?

Teie ülesande täitsime.

Kas te mõõtsite juba vererõhku?

Sõjas hävitati pea kogu Jelgava.

Puhastasime kalad juba jõekaldal.

Kas te vaatasite meie ettepanekud läbi?

Gadatingus laikā pilsētā **valdīja** līksmība.

Līgavainis **noskūpstīja** līgavu.

73. III konjugācija ar -inā- .

Uzrakstīt verbus tagadnē un pagātnē!

aicināt, asināt, audzināt, brīdināt, dāvināt, gludināt, liecināt, mierināt, modināt, risināt, secināt, smidzināt, atspirdzināt, sveicināt, turpināt, veicināt

tagadne

pagātne

Kursabiedrs **uzaicināja** uz savu vārdadienu.

Šajā darbnīcā labi **asina** nažus un šķēres.

Mēs ģimenē **audzinām** dēlu un meitu.

Sinoptiķi **brīdina** par stipru vēju.

Man **uzdāvināja** skaistas puķes un grāmatu.

Agrāk **gludināja** ar ogļu gludekļiem.

Vīgriežu tēja ar medu **nomierina** nervus.

No rīta ar dziesmām **modinājām** jaunlaulātos.

Vai jūs **risināt** krustvārdu mīklas?

Laada ajal valitses linnas lõbu.

Peigmees suudles pruuti.

Kursusevend kutsus oma nimepäevale.

Selles töökojas teritatakse hästi nuge ja kääre.

Meie kasvatame peres tüdruki ja poja.

Ilmateadustajad hoiatavad tugeva tuule eest.

Mulle kingiti ilusad lilled ja raamat.

Varem triigiti söepressraudadega.

Hariliku angervaksa tee meega rahustab närve.

Hommikul äratasime noorpaari lauludega.

Kas te lahendate ristsõnamõistatusi?

Ko mēs no tā **secinām**?

Ārā drusku **smidzina**.

Pirts un pelde aukstajā upē **atspirdzināja**.

Kāpēc latvieši viens otru **sveicina** ar „čau”?

Vai jūs **turpinājāt** mācības maģistrantūrā?

Rokdarbi **veicina** bērnu runas attīstību.

74. III konjugācija ar -ē- tagadnē, un pagātnē.

Uzrakstīt verbu tagadnē un pagātnē!

cerēt, atbildēt, dzirdēt, peldēt, redzēt, stāvēt, gribēt, varēt

tagadne

pagātne

Ceru, ka izdosies.

Atbildeju pareizi.

Es slikti **dzirdu**.

Nedzirdēju, ka tu ienāci istabā.

Peldu baseinā divas reizes nedēļā.

Es **pārpeldēju** ezeru.

Mida me sellest järeldame?

Väljas pisut udutab/tibutab.

Saun ja ujumine külmas jões värskendasid.

Miks lätlased tervitavad üksteist „tsau“-ga?

Kas te jätkasite õpinguid magistrantuuris?

Meisterdamine/käsitöö soodustab laste kõne arengut.

Loodan, et õnnestub.

Vastasin õigesti.

Ma kuulen halvasti.

Ma ei kuulnud, kui sa tuppa tulid.

Ujun basseinis kaks korda nädalas.

Ujusin üle järve.

Es vairs tik labi **neredzu**.

Redzēju dzērvju kāsi.

Es **izstāvēju** rindu pēc koncerta biļetēm.

Gribu dzert.

Bērnībā **gribēju** kļūt par lidotāju.

Kā **varu** tev palīdzēt?

Es vairs to **nevarēju** izturēt.

75. III konjugācija ar -ē- mēs formas, jūs formas un viņš, viņa, viņi, viņas formas tagadne un pagātne.

Uzrakstīt verbu tagadnē un pagātnē!

derēt, dīrkstēt, dzirdēt, gribēt, palīdzēt, minēt, redzēt, skanēt, svinēt, turēt, varēt, ziedēt

tagadne

pagātne

Kur tas **der**?

Šeit **nedrīkst** smēķēt.

Vai **drīkstam** iet?

Vecais vīrs slikti **dzird**.

Mēs **gribam** lielāku algu.

Ma ei näe enam nii hästi.

Nägin kurekolmnurka.

Ma seisin järjekorras kontserdipiletite pärast.

Mul on janu.

Lapsepõlves tahtsin saada piloodiks.

Kuidas saan sind aidata?

Ma ei suutnud seda enam taluda.

Kuhu see kõlbab?

Siin ei tohi suitsetada.

Kas võime minna?

Vana mees kuuleb halvasti.

Me tahame suuremat palka.

Jūs mums ļoti **palīdzējāt**.

Agrāk rudenos latvieši **minēja** mīklas.

Purvā **redzējām** dzērves.

Flautu kvartets koncertā **skanēja** labi.

Kā **nosvinējāt** Jauno gadu?

Mūsu basketbolisti **noturēja** uzvaru.

Varat iet!

Kanālmalā tagad **zied** kļavas.

76. III konjugācija, verbi ar līdzskaņu miju.

Teikumu galā ierakstīt verbu tagadnē un pagātnē!

mācīt, sacīt, slaucīt, raudzīt, gulēt, mācēt, sēdēt, vajadzēt

tagadne

pagātne

Latviešu valodu **māca** pasniedzēja Bērziņa.

Pirms gada valodu **mācīja** pasniedzēja Kalniņa.

Kā **sacīt jāsaka**, viss vēl ir priekšā.

Viņš mums neko jaunu **nepasacīja**.

Te aitasite meid väga palju.

Varem mõistatasid lätlased sügiseti mõistatusi.

Soos nägime sookurgi.

Flöödikvartett kõlas kontserdil hästi.

Kuidas tähistasite uut aastat?

Meie korvpallurid säilitasid esikoha.

Võite minna!

Kanali ääres õitsevad nüüd vahtrad.

Läti keelt õpetab õppejõud Bērziņa.

Aasta tagasi õpetas keelt õppejõud Kalniņa.

Nagu öeldakse, kõik on veel ees.

Ta ei öelnud meile midagi uut.

Ko lai tev **saku**?

Es jau **ieraudzīju** melno strazdu.

Treneris **izrauga** sportistus izlasei.

Pēc ballītes **gulējām** līdz pusdienai.

Pēdējā laikā slikti **guļu**.

Es vēl labi **nemāku**.

Ciemiņš **nemācēja** izslēgt televizoru.

Lielajā ģildē parasti **sēžam** balkonā.

Sēdējām parkā uz soliņa un barojām baložus.

Ko jums, lūdzu, **vajag**?

Tev **nevajadzēja** tā darīt!

Mida ma sulle ütlen?

Ma nägin juba muusträstast.

Treener valib koondisesse sportlasi.

Pärast pidu magasime lõunani.

Viimasel ajal magan halvasti.

Ma ei oska veel hästi.

Külaline ei osanud telerit välja lülitada.

Suures Gildis istume tavaliselt rõdul.

Istusime pargipingil ja söötsime tuvisid.

Mida teile, palun?

Sa ei oleks pidanud nii tegema!

77. Tagadnes viņš, viņa, viņi, viņas forma.

Noteikt konjugāciju pēc viņš, viņa, viņi, viņas formas!

ēst, dzert, krāsot, svinēt, varēt, gribēt, skanēt, vaidēt, raudāt, darīt, gaidīt, rādīt, rakstīt, stāstīt, taisīt

konjugācija

Ko **ēd** eži?

Pie zirņiem ar speķi **piezder** alu.

Rudens **krāso** kļavas sarkanas un dzeltenas.

Ko viņi te **meklē**?

Šodien vārdadienu **svin** Zigrīdas.

Ko **var** nopirkt par vienu santīmu?

Vai kāds **grib** nākt pie tāfeles?

Restorānā **skan** klusa mūzika.

Slimnieks klusām **vaid**.

Kāpēc tas bērniņš **raud**?

Ko ar to **dara**?

Sieva **gaida** vīru mājās no darba.

Ko **rāda** Latvijas televīzija?

Mida siilid söövad?

Suitsupekiga herneste kõrvale juuakse õlut.

Sügis värvib vahtrad punaseks ja kollaseks.

Mida nad siit otsivad?

Täna tähistavad nimepäeva Zigrīdad.

Mida saab osta ühe santiimi eest?

Kas keegi tahab tulla tahvli juurde?

Restoranis kostab vaikne muusika.

Haige oigab vaikselt.

Miks see laps nutab?

Mida sellega tehakse?

Naine ootab meest töölt koju.

Mida näitab Läti TV?

Vai Latviju **raksta** ar lielo burtu?

Par ko **stāsta** šī grāmata?

Ko lai **uztaisa** vakariņās?

78. Tagadnes viņš, viņa, viņi, viņas forma.

Noteikt konjugāciju pēc viņš, viņa, viņi, viņas formas!

ņemt, pirkt, tvert, lemt, rūgt, jautāt, maksāt, gatavot, skaidrot, tulkot, aicināt, dāvināt, risināt, turpināt, sveicināt

konjugācija

Kur lai **ņem** labu meistarū?

Čigāni **uzpērk** zeltu.

Tūristi **tver** iespaidus.

Valdība **lemj** par budžetu.

Rūgst vīns.

Jautā speciālistam!

Cik tas **maksā**?

Sieva labi **gatavo** ēst.

Skolotājs **skaidro** gramatikas likumus.

Kas Läti kirjutatakse suure tähega?

Millest see raamat räägib?

Mida valmistada õhtusöögiks?

Kust leida head meistrit?

Mustlased ostavad kulda kokku.

Turistid koguvad muljeid.

Valitsus otsustab eelarve üle.

Vein käärib.

Küsi spetsialistilt!

Mis see maksab?

Naine valmistab hästi süüa.

Õpetaja selgitab grammatikareegleid.

Daudzi dzejnieki arī **tulko**.

Mūs **aicina** ciemos.

Ko lai viņiem **uzdāvina**?

Daudzi **risina** krustvārdu mīklas.

Vidusskolu beidzēji bieži **turpina** studijas augstskolās.

Laukos bērni **sveicina** katru pretimnācēju.

79. Tagadnes mēs forma un pagātnes mēs forma.

Noteikt konjugāciju! Noteikt laiku, uzrakstīt abas laiku formas!

ēst, pirkt, lemt, līgt, jautāt, maksāt, meklēt, varēt, gribēt, dziedāt, darīt, rakstīt, taisīt, dāvināt,

konjugācija

tagadne

pagātne

Parasti **ēdam** „Lidiņā”.

Mēs **nopirkām** pārtiku veselai nedēļai.

Mēs vēl **neizlēmām**.

Līgstam mieru!

Kam lai mēs **pajautājam** ceļu?

Paljud luuletajad ka tõlgivad.

Meid kutsutakse külla.

Mida neile kinkida?

Paljud lahendavad ristsõnu.

Keskkooliõpetajad jätkavad sageli õpinguid kõrgkoolis.

Maal tervitavad lapsed iga vastutulijat.

Tavaliselt sööme Lidos.

Me ostime toitu terveks nädalaks.

Me ei ole veel otsustanud.

Sõlmime rahu!

Kellelt teed küsida?

Mēs jau **samaksājām**.

Mēs **meklējam** viesnīcu.

Mēs **varam** jums palīdzēt.

Gribējām, kā labāk.

Uzdiedam Imanta Kalniņa dziesmas!

Ko lai tagad **darām**?

Mēs **uzrakstījām** iesniegumu fakultātes dekānam.

Taisām paši!

Mēs draugiem **uzdāvinājām** „Līvu” disku.

Ziemas vakaros **iekurinām** kamīnu.

80. Tagadnes jūs forma un pagātnes jūs forma.

Noteikt konjugāciju! Noteikt laiku, uzrakstīt abas laiku formas!

ēst, just, celt, iepazīties, valkāt, spēlēt, ziedot, varēt, gribēt, lasīt, solīt, secināt

konjugācija

tagadne

pagātne

Vai jūs jau **paēdāt**?

Vai **jūtat** atšķirību?

Me juba maksime.

Me otsime hotelli.

Me saame teid aidata.

Tahtsime, et oleks parem.

Laulame Imants Kalniņši laule!

Mida nüüd teha?

Kirjutasime avalduse teaduskonna dekaanile.

Teeme ise!

Me kinkisime sõpradele bänd Līvi plaadi.

Talveõhtutel teeme kaminasse tule.

Kas te sõite juba?

Kas tunnete erinevust?

Jūs laikam **ceļat** jaunu māju?

Kur jūs **iepazināties**?

Vai jūs **valkājat** brilles?

Vai jūs bērnībā **spēlējāt** paslēpes?

Paldies, ka **ziedojat** savu laiku un līdzekļus!

Vai jūs **varat** mums palīdzēt?

Ko jūs **gribat** darīt?

Paldies, ka **varējāt** mums izlīdzēt!

Vai jūs **lasāt** detektīvromānus?

Jūs taču **solijāt**!

Vai **izlasījāt** visu līgumu?

Ko jūs no tā **secināt**?

No kā jūs **secinājāt**, ka esmu vainīgs?

Te vist ehitate uut maja?

Kus te tutvusite?

Kas te kannad prille?

Kas te mängisite lapsepõlves „Peitust“?

Täna, et kulutasite aega ja vahendeid!

Kas te saate meid aidata?

Mida te tahate teha?

Täna, et meid aitasite!

Kas te loete detektiivromaane?

Te ju lubasite!

Kas lugesite kogu lepingu läbi?

Mida te sellest järeldate?

Mille järgi te otsustasite, et ma olen süüdi?

81. Tu forma pagātnē.

Izrakstīt pagātnes tu formas personas galotni! Noteikt konjugācijas un grupas!

nest, vest, pirkt, atrast, teikt, beigt, sarkt, domāt, maksāt, sacīt, mazgāt, vārīt, dzirdēt, slimot, sportot

konjugācija I konj. grupa pagātnes tu formas personas galotne

Ko tu mums **atnesi**?

Suni laukā **izvedi**?

Vai tu maizi **nopirki**?

Maku **atradi**?

Ko tu viņam **teici**?

Vai tu darbu jau **pabeidzi**?

Kāpēc tu **nosarki**?

Vai tu to **izdomāji**?

Vai tu jau **samaksāji**?

Es nedzirdēju, ko tu man tikko **sacīji**.

Tu rokas **nomazgāji**?

Vai tu kafiju jau **uzvārīji**?

Jaunākās ziņas **dzirdēji**?

Mida sa meile töid?

Kas sa viisid koera välja?

Kas sa leiba ostsid?

Kas sa leidsid rahakoti üles?

Mis sa talle ütlesid?

Kas sa lõpetasid töö juba ära?

Miks sa punastasid?

Kas sina mõtlesid selle välja?

Kas sa juba maksid?

Ma ei kuulnud, mida sa mulle just praegu ütlesid.

Kas sa käsi pesid?

Kas sa kohvi juba keetsid?

Kas sa värskemaid uudiseid juba kuulsid?

Bērnībā daudz **slimoji**?

Skolas laikā **sportoji**?

82. Tu forma tagadnē daļai I konj. 3. grupas un visiem I konj. 5. grupas vārdiem.

Noteikt I konj. grupu! Noteikt I konj. 3. grupas vārdu saknes beigu līdžskani! Izrakstīt tagadnes tu formas vārdu personas galotni!

prast, piekrist, just, zust, kļūpt, salābt, reibt, ģībt, aizmirst, apklust, nīst, saslimt, salt, pazīt

I konj. grupa I konj. 3 gr. vārdu saknes beigu līdžsk. tag. tu f. pers. galotne

Vai tu šitā **proti** izdarīt?

Piekrīti man?

Jūti, kā smaržo ievas?

Pazūdi no manām acīm!

Uzmanies, **nepaklūpi**!

Gribu, lai tu **salabsti** ar viņu!

Dzer, tikai **nenoreibsti** par daudz!

Aizmirsti par to!

Apklusti, idiot!

Kas sa olid lapsepõlves tihti haige?

Kas sa sportisid kooliajal?

Kas sa niimoodi oskad teha?

Kas sa oled minuga nõus?

Tunned, kuidas toomingad lõhnavad?

Kao mu silmist!

Ole ettevaatlik, ära komista!

Ma tahan, et sa temaga ära lepid.

Joo, kuid ära liiga purju jää!

Unusta see ära!

Jää vait, idioot!

Kāpēc tu viņus **ienīsti**?

Sagērbies siltāk, **nesaslimsti**!

Nāc iekšā, **nesalsti** laukā!

Vai tu **pazīsti** mani?

83. Tu forma tagadnē III konjugācijas vārdiem.

Izrakstīt III konjugācijas vārdus tagadnes tu formas personā galotnē!

baidīt, dalīt, darīt, gaidīt, klausīt, pelnīt, rādīt, rakstīt, samazināt, mēģināt, pūtināt, turpināt, zināt, dzirdēt, gribēt, varēt

III konjugācijas vārdus tagadnes tu formas pers. galotnē

Nebaidi mazu bērnu!

Sadali brālīgi!

Ko tu **dari** šosvētdien?

Pagaidi mani!

Klausī, ko tev saka!

Cik tu **pelni** mēnesī?

Parādi citiem arī!

Miks sa neid vihkad?

Pane soojemalt riidesse, ära jää haigeks!

Tule sisse, ära külmeta väljas!

Kas sa tunnud mind?

Ära hirmuta väikest last!

Jaga vennalikult!

Mida sa teed sel pühapäeval?

Oota mind!

Kuula, mida sulle öeldakse!

Palju sa kuus teenid?

Näita teistele ka!

Atraksti kādreiz!

Samazini ātrumu!

Mēģini vēlreiz!

Atpūtini acis!

Tā **turpini**!

Zini ko? Ejam tīrīt sniegu!

Vai tu **dzirdi**, ko es tev saku?

Kur tu **gribi** iet?

Vai **vari** man drusku palīdzēt?

84. III konjugācijas verbi ar -ē- un līdzskaņu miju, tu forma šiem verbiem, pavēles izteiksmes jūs forma.

Izrakstīt šo verbu saknes beigu līdzskaņus dažādās personu formās!

gulēt, sēdēt, tecēt, mācēt

es formā viņš, viņa, ... formā tu formā pav. izt. jūs formā

Vasarās bieži **guļu** sienā uz kūtsaugšas.

Nemodini viņu, lai brālītis vēl **paguļ!**

Kirjuta vahel mõni rida!

Võta kiirust maha!

Proovi uuesti!

Puhka silmi!

Jätka samamoodi!

Tead mis? Lähme lund rookima!

Kas sa kuuled, mida ma ütlen?

Kuhu sa tahad minna?

Kas sa saad mind pisut aidata?

Suviti magan sageli heinaküünis.

Ära teda ärata, las vennas veel magab!

Guli, guli, necelies!

Vai jūs jau **guļat**?

Guliet mierīgi, saldu dusu!

Kinoteātros parasti **sēžu** kaut kur pa vidu.

Bļitkotāji **sēž** pavisam tuvu ūdenim.

Sēdi ar taisnu muguru!

No Burtnieku ezera **iztek** Salaca.

Aizteci, bērniņ, uz veikalu pēc piena!

Vai tu **māki** braukt ar mašīnu?

Es **nemāku** braukt ar motociklu.

Visi jau tā **nemāk**.

Maga, maga, ära tõuse!

Kas te juba magate?

Magage rahulikult, head und!

Kinos istun tavaliselt kuskil keskel.

Jäälaluse püügi kalamehed istuvad täiesti vee lähedal.

Istu sirge seljaga!

Burtnieku järvest voolab välja Salaca jõgi.

Lippa poodi, laps, piima järele!

Kas sa oskad autoga sõita?

Ma ei oska mootorrattaga sõita.

Kõik niimoodi ei oska.

85. Tagadnes (pavēles izteiksmes) tu forma I konjugācijas vārdiem ar k un g pirms -t/-ties.

Izrakstīt saknes beigu līdzskani tu formā un noteikt saknes beigu līdzskani es formā!

sākt, nākt (I 1), likt (I 2), patikt, mukt (I 3), krākt, jaukt, šņaukt, ņirgt, kliegt, sniegt, beigt (I 4)

līdzskanis tu formā

līdzskanis es formā

Sāc strādāt!

Nāc iekšā!

Liec somu uz krēsla!

Tu man **patīc**!

Mūc!

Tu naktīs **krāc**?

Še, **sajauc** kārtis!

Še tev salvete, **izšņauc** degunu!

Ko tu **ņirdz**?

Nekliedz man ausī, runā klusāk!

Pasniedz man, lūdzu, cukura trauku!

Izbeidz!

Hakka tööle!

Tule sisse!

Pane kott toolile!

Sa meeldid mulle!

Põgene!

Kas sa norskad öösel?

Säh, sega kaardid!

Siin on salvrätik, nuuska nina puhtaks!

Mis sa invitad/haerad?

Ära karju mulle kõrva, räägi vaiksemalt!

Ulata mulle, palun, suhkrukoos!

Lõpeta!

86. Tagadnes (pavēles izteiksmes) tu forma I konj. vārdiem ar e, ē saknē, kā arī vārdiem ar e, ē saknē un k un g pirms -t/-ties.

Uzrakstīt „š.” vai „pl.” (verba formas ar šauru vai platu e, ē)!

ēst, mest, nest, vest, dzīt, cirt, cirst, ņemt

Neēd desu bez maizes!

Zirgs **ēd** zāli.

Pamet man cirvi!

Basketbolā bumbu **met** grozā.

Nes šurp!

Saimniece **nes** spaini ar ūdeni.

Ved zirgu stallī!

Zēns **ved** pie rokas riteni.

Dzen teļus aplokā!

Strādnieks **dzen** dēlī naglu.

Apcērp dzīvžogu!

Aitkopis **cērp** aitas.

Neiecērt kājā!

Vīri **iecērt** ceļmalas kārkļus.

Ņem zāģi!

Zēns **ņem** makšķeri un iet makšķērēt.

Ära söö vorsti leivata!

Viska mulle kirves!

Too siia!

Vii hobune talli!

Aja vasikad koplisse!

Püga hekki!

Ära viruta kirvega jalga!

Võta saag!

Hobune sööb rohtu.

Korvpallis pall visatakse korvi.

Perenaine kannab ämbrit veega.

Poiss tõukab ratast käekõrval.

Tööline lööb naela laua sisse.

Lambakasvataja pügab lambaid.

Mehed raiuvad tee ääres pajuvõsa.

Poiss võtab õnge ja läheb õngitsema.

segt, degt, trenkt

Sasedz mani siltāk!

Iededz gaismu!

Trenc tās vistas laukā no puķēm!

vilkt, bēgt

Velc rokās cimdus!

Bēdz ātrāk prom no šejienes!

Māte **uzsedz** tīru galdautu.

Ķesteris **iededz** sveces uz altāra.

Puika ar vicu **trenc** zosis.

Somi un latvieši zābakus kājās **velk**.

Suņi rej, zaķi **bēg**.

Kata mind tekiga soojemalt!

Pane tuli põlema!

Aja need kanad lilledest välja!

Pane kindad kätte!

Jookse siit kiiremini minema!

Ema paneb puhta laudlina lauale.

Köster paneb küünlad altariil põlema.

Poiss ajab vitsaga hanesid.

Soomlased ja lätlased tõmbavad saapaid jalga.

Koerad hauguvad, jänesed põgenevad.

87. Tagadnes tu forma bez personas galotnes I konjugācijas 1. grupas, 4. grupas un visiem II konjugācijas vārdiem.

Uzrakstīt gan viņš, viņa, viņi, viņas formu, gan arī tu formu!

viņš, viņa, viņi, viņa forma tu forma

rīt, vīt, klāt, māt, domāt, mazgāt, maksāt, runāt, nēsāt

Plēsēji **atrij** barību mazuļiem.

Stārķi **vij** ligzdas telefonu stabos.

Saimniece **klāj** vakariņu galdu.

Skatītāji ielas malās **māj** svētku gājiena dalībniekiem.

Tēvs **domā**, ka rīt jāpļauj labība.

Pēc kafijas dzeršanas savu krūzīti biroja darbinieki **nomazgā** paši.

Cik **maksā** šie cimdi?

Kādā valodā viņi **runā**?

Saklāj savu gultu pats!

Lūdzu, **novij** man vainadziņu!

Re kur logā vecāmma, **pamāj** viņai!

Atkal tu **rij** kā vilks.

Ko tu par to **domā**?

Kiskjad toidavad poegi poolseeditud lihaga, mille vanemad välja oksendavad.

Toonekured teevad telefonipostide otsa pesi.

Perenaine katab õhtusöögiks lauda.

Tänaväärsed vaatajad lehvitavad rongkäigust osavõtjatele.

Isa arvab, et homme peab vilja lõikama.

Pärast kohvijoomist pesevad bürootöötajad oma kruusi ise puhtaks.

Palju need kindad maksavad?

Mis keeles nad räägivad?

Tee ise oma voodi (korda)!

Palun punu mulle pärjake!

Näe, kus vanaema aknal, lehvita talle!

Jälle sa õgid nagu hunt.

Mida sina sellest arvad?

Runā skaidru valodu!

Cik tu **maksā** mēnesī par elektrību?

Cik ilgi tu jau **nēsā** brilles?

88. Tagadnes tu forma bez personas galotnes I konjugācijas 4. grupas un visiem II konjugācijas vārdiem.

Uzrakstīt gan tagadnes, gan pagātnes tu formu?

krāt, rāt, glabāt, kavēt, meklēt, spēlēt, rīkot, tulkot

tagadnes tu forma

pagātnes tu forma

Vai tu šo tekstu **tulkoji** ar *googles* tulkotāju?

Vai bērnībā **krāji** markas?

Vai tu ieejas biļeti **saglabāji**?

Kurā bankā tu **glabā** naudu?

Kāpēc tu **krāj** tos plastmasas maisiņus?

Atkal tu **nokavēji**!

Vai tu **rīko** mūsu klasesbiedru tikšanos?

Ko tu **meklē** manā istabā?

Vai tu **spēlē** šahu?

Räägi selget juttu!

Palju sa maksad kuus elektri eest?

Kui kaua sa oled prille kandnud?

Kas sa tõlkisid selle teksti Google tõlkija abil?

Kas sa kogusid lapseõlves marke?

Kas sa sissepääsupileti hoidsid alles?

Mis pangas sa oma raha hoiad?

Miks sa neid kilekotte kogud?

Jälle jäid hiljaks!

Kas sina korraldad meie klassi kokkutulekut?

Mida sa otsid minu toast?

Kas sa mängid malet?

Steidzies, ka tu **nenokavē!**

Paldies, ka **sarīkoji** tik jaukus svētkus!

Kad tu pēdējo reizi **spēlēji** futbolu?

Iztulko, lūdzu!

Vai tu **sameklēji**, ko tev vajadzēja?

89. Tagadnes tu forma bez personas galotnes dažiem I konjugācijas 1. grupas, dažiem 3. grupas un virknei 4. grupas verbu.

Uzrakstīt trīs verba formas!

smiet, liet, siet, skriet, līst, bļaut, raut, spļaut, šūt

viņš, viņa, viņi viņa tagadnē

tu tagadnē

tu pagātnē

Par ko tu **smej?**

Vai kafiju sev **ielēji?**

Kāpēc sierus **sien?**

Vai tu **skrēji** Rīgas maratonu?

Ko tu **līdi** vecāku istabā?

Kas tur ārā **bļauj?**

Kur tu to **izrāvi?**

Kiirusta, et sa ei hilineks!

Täna, et korraldasid nii toreid peo!

Millal sa viimati jalgpalli mängisid?

Tõlgi, palun!

Kas sa leidsid, mida otsisid?

Mille üle sa naerad?

Kas sa endale kohvi valasid?

Miks juustu tehakse?

Kas sa jooksid Riia maratonil?

Miks sa ronisid vanemate tuppa?

Kes seal väljas karjub?

Kust sa selle välja tõmbasid?

Kauliņus **spļauj** šajā bļodiņā!

Pati to **uzšuvi**?

Tu toreiz tikai par mani **smēji**.

Lej pilnu kausu!

Skrien pa priekšu, nopērc biļetes!

Nelien, kur nevajag!

Atceros, kad tu pavisam maziņš ratiņos **blāvi**.

Kur lai **izrauj** naudu?

Kur **šuj** jahtu buras?

90. Tagadnes tu forma bez personas galotnes 4. grupas vārdiem ar p, b, m pirms -t/-ties.

Uzrakstīt divas verba formas!

kopt, stiept, uztiept, slēpt, urbt, kniebt, ģērbt, lemt, vemt

tu tagadnē

tu pagātnē

Nāc un **sakop** pludmali!

Ko tu **stiep** tik smagu?

Kivid sülitä sellesse kaussi.

Kas sa õmblesid selle ise?

Tookord sa ainult naersid mu üle.

Vala kann täis!

Jookse ette, osta piletid!

Ära roni sinna, kuhu pole vaja!

Mäletan, kui sa päris väiksena vankris karjusid.

Kust võtta raha?

Kus õmmeldakse jahile purjeid?

Tule ja korista rand puhtaks!

Mida sa nii rasket tassid?

Politīķi ar viltību **uztiepj** savu gribu.

Ko tu **slēp** aiz muguras?

Vispirms sienā **izurbj** caurumu.

Neknieb, sāp!

Māte **ģērbj** bērnus.

Izlem ātrāk!

Ir cilvēki, kas daudz ēd, bet pēc tam visu **izvemj**.

Kā sievietes matus **kopj** Indijā?

Vingrotājs **izstiepj** rokas uz sāniem.

Ko tu vienmēr **uztiep** savu viedokli?

Ko **slēpj** nākotne?

Skolotāj, zēni meitenēm **kniebj**!

Ģērb mugurā mēтели!

Poliitikud saavutavad kavalusega oma tahtmise.

Mida sa selja taga peidad?

Kõigepealt puuritakse seinu auk.

Ära näpista, valus on!

Emal riietab lapsi.

Otsusta kiiremini!

On inimesi, kes söövad palju, kuid seejärel oksendavad kõik välja.

Kuidas Indias naised juukseid hooldavad?

Võimleja sirutab käed kõrvale.

Miks sa alati oma arvamust peale surud?

Mida toob tulevik?

Õpetaja, poisid näpistavad tüdrukuid!

Pane mantel selga!

91. Tagadnes (arī pavēles izteiksmes) tu forma bez personas galotnes 4. grupas vārdiem ar s, t, d, z, l, r saknes beigās.

Uzrakstīt divas vārda formas!

kāst, plēst, ciest, skaust, spriest, bāzt, blenzt, celt, kārt, svērt

tu forma

viņš, viņa, viņi, viņas forma

Nokās makaronus!

Neplēs man matus!

Kā tu pats **ciet** no ekonomiskās krīzes?

Tikai **nenoskaud**!

Vai tu **spried** pēc sevis?

Še, **bāz** kabatā!

Ko **blenz**?

Piecel mani sešos!

Pakar mēteli!

Cik tu **sver**?

Caur sietu **nokāš** biežumus.

Banka „**plēš**” procentus.

Vai tev **skauž**?

Kurna makarone!

Ära katku mind juustest!

Kuidas sa ise kannatad majanduskriisi tõttu?

Ära kadesta!

Kas sa teed järeldusi enda järgi?

Säh, pista taskusse!

Mis sa vahid/jõllitad?

Ärata mind kell kuus!

Pane mantel nagisse!

Palju sa kaalud?

Läbi sõela kumatakse.

Pank koorib intresse.

Kas sul on kade meel?

Mazs bērns visu **bāž** mutē.

Pārdaugavā **ceļ** jaunu bibliotēku.

92. Pavēles izteiksmes jūs forma.

Uzrakstīt trīs verba formas!

kāpt, ģērbt, plēst, pūst, ziest, lauzt, lemt, velt

viņš, viņa, ... tagadnē tu tagadnē jūs pavēles izteiksmē

Alpīnisti **kāpj** kalnos.

Ģērbieties silti, bērni!

Nem rokās, tikai **nesaplēs**!

Pūš stiprs vējš.

Iepūstiet alkometrā, lūdzu!

Pūt vaļā! (Sāc stāstīt!)

Pēc nomazgāšanas seju **ieziež** ar krēmu.

Nelauziet durvis!

Jautājumu **izlemj** valde.

Väikelaps topib kõike suhu.

Pardaugavasse ehitatakse uut raamatukogu.

Alpinistid matkavad mägedes.

Riietuge soojalt, lapsed!

Võta kätte, kuid ära katki tee!

Puhub tugev tuul.

Puhuge alkomeetrisse, palun!

Hakka pihta! (Hakka rääkima!)

Pärast pesemist määratakse nägu kreemiga.

Ärge lõhkuge ust!

Küsimuse üle otsustab juhatus.

Veliet šurp to akmeni!

Kāpiet trešajā stāvā!

Saplēsiet papīru sīkos gabaliņos!

Ieziediet rokas ar roku krēmu!

Izlemiet paši, ko darīt!

Apzied maizi ar sviestu!

93. I konjugācijas verbu ar s un z pirms -t/-ties nākotnes formas.

Uzrakstīt visas trīs formas!

prast, ciest, vest, ēst, atrast, laist, griezt

nākotnes forma

tagadnes forma

pagātnes forma

Domāju, ka tagad jau **pratišu**.

Ciet klusu!

Katru rītu māte **ved** bērnu uz dārziņu.

Ko **ēdīsim** pusdienās?

Domāju, ka **atradišu** atbildi arī uz šo jautājumu.

Sievietes vienmēr **palaiž** pa priekšu.

Veeretage see kivi siia!

Kõndige/ronige kolmandale korrusele!

Rebige paber pisikesteks tükikesteks!

Määrige käsi kätekreemiga!

Otsustage ise, mida teha!

Määri leivale võid!

Arvan, et nüüd juba oskan.

Ole vait/tasa!

Igal hommikul viib ema lapse lasteaeda.

Mida me lõunaks sööme?

Arvan, et leian ka sellele küsimusele vastuse.

Naistel on alati eesõigus.

Paēdām restorānā.

Ja zāļu tējas nelīdzēs, **griezīšos** pie ģimenes ārsta.

„**Protu, protu,**” teica balodis.

Kā jūsu valsts **pārcieš** krīzi?

Es jūs **aizvedīšu** ar savu auto.

Es **atradu** trīs baravikas.

Un kurieni tu **laidīsi** (brauksi) pa brīvdienām?

Griežos pie jums ar jautājumu, kā tagad labāk darīt.

Gan jau kaut kā **pārcietīsim**.

94. I konjugācijas verbi ar e, ē – darāmās kārtas nelokāmais divdabis, atstāstāmās izteiksmes nākotnes divdabis.

Vai ē, ē ir šaurs vai plats? Uzrakstīt formu ar -ot un ar-šot!

bēgt, ģērbt, dzert, ēst, mest, nest

plats e, ē -ot šaurs e, ē -šot

Bēgot no vilka, uzkrita lācim.

Daudzās zemēs ļaudis aizvien **ģērbjot** savus tautas tērpus.

Teicis, ka **bēgšot** no kreditoriem uz Dienvidameriku.

Sõime restoranis.

Kui ravimteed ei aita, pöördun perearsti poole.

„Oskan, oskan,“ ütles tuvi.

Kuidas teie riik kriisiga hakkama saab?

Ma viin teid oma autoga.

Ma leidsin kolm puravikku.

Kuhu sa lähed puhkepäevadel?

Pöördun teie poole küsimusega: kuidas nüüd paremini teha?

Küllap kuidagi välja kannatame.

Põgenedes hundi eest, sattus karu käppade vahele.

Paljudes riikides kannab rahvas ikka veel rahvariideid.

Ütles, et põgeneb võlausaldajate eest Lõuna-Ameerikasse.

Kā jau kāzās ierasts, vīrs **ģērbšot** melnu uzvalku.

Kāzas **dzeršot** (svinēšot) trīs dienas.

Katru dienu **ēdišot** citus ēdienus.

Tikai saulei austot, **metišot** dejošanai mieru.

Spēle sākas, **uzmetot** sešinieku vai vieninieku.

Pastu **nesot** vairs tikai pa darbadienām.

Drīz pastu **nenesīšot** arī pirmdienās.

95. Darāmās kārtas pagātnes divdabji.

Uzrakstīt trīs verba formas!

pirkt (pērku, pirkū), dzīt (dzenu, dzinu), siet (sienu, sēju), līst (lienu, līdu), sastapt (sastopu, sastapu), lipt (līpu, lipu),
drupt (drūpu, drupu), prast (protu, pratu), piekrist (piekrītu, piekritu), just (jūtu, jutu), atrast (atrodu, atradu), pazust
(pazūdu, pazudu)

tag. forma

pag. forma

divdabja forma

Ģimene Rimi veikalā **pērk** pārtiku veselai nedēļai.

Sieviete **nopirka** jaunas kurpes.

Nopirkusi žurnālu, sieviete devās uz kafejnīcu to palasīt.

Nagu pulmades tavaks, kannab mees musta ülikonda.

Pulmi peetakse kolm päeva.

Iga päev süüakse erinevaid toite.

Alles päikesetõusu ajal lõpetavat tantsimise.

Mäng algab, kui lauale visatakse number kuus või üks.

Posti toodavat ainult tööpäevadel.

Varsti ei toodavat posti ka esmaspäeviti.

Perekond ostab toiduaineid Rimi kaupusest kogu nädalaks.

Naine ostis uued kingad.

Ostnud ajakirja, läks naine seda kohvikusse lugema.

Mīkla **līp** pie rokām.

Meitenes kā **pielīpušas** staigā apkārt dziedāšanas skolotājai.

„**Protu, protu,**” teica balodis.

Atvainojiet, es **nesapratu**.

Mēs neesam pareizi **sapratušas** darba uzdevumu.

Es tev šajā jautājumā **nepiekrītu**.

Pēc ilgas pierunāšanas uzņēmējs **piekrita** pārdot savu firmu.

Upure pati esot **piekritusi** doties līdzī vārmākam uz viņa mājām.

Jūtu, ka es te esmu lieks.

Operācijas laikā nekādas sāpes **nejutu**.

Māte jau sen bija **jutusi**, ka meitas ģimene izirs.

Jauniete vēl neesot sevi **atradusi**.

Kur tu biji **pazudusi** pa šo laiku?

Tainas kleepub käte külge.

Tüdrukud tiirutavad muusikaõpetaja läheduses nagu mesitaru ümber.

„Oskan, oskan,“ ütles tuvi.

Vabandage, ma ei saanud aru.

Me ei ole tööülesandest õigesti aru saanud.

Ma ei nõustu sinuga selles küsimuses.

Pärast pikka veenmist nõustus ettevõtja oma firma maha müüma.

Ohver olevat ise nõustunud vägivaltatseja juurde koju minema.

Tunnen, et olen siin liigne.

Lõikuse ajal ma mingit valu ei tundnud.

Ema oli juba ammu tajunud, et tütre perekond läheb lahku.

Neiu ei olevat veel ennast n-ö leidnud.

Kus sa olid kogu selle aja kadunud?

96. Darāmās kārtas pagātnes divdabji.

Uzrakstīt trīs darbības vārda formas!

ļaut (ļauju, ļāvu), šūt (šuju, šuvu), kopt (kopju, kopu), glābt (glābju, glābu), ieviest (ieviešu, ieviesu), ciest (ciešu, cietu), spriest (spriežu, spriedu), gāzt (gāžu, gāzu), pievilt (pieviļu, pievīlu), dzīt (dzīst, dzija),

tagadnes f. pagātnes f. divdabja f.

Neļauj bērnam spēlēties ar sērkociņiem!

Kas tev **ļāva** ņemt sērkociņus?

Vecāki nekad nav **ļāvuši** bērniem aprunāt čigānus.

Viesmīles ātri **nokopj** galdus.

Bērni varēja spēlēties tikai tad, ka bija **sakopuši** savu istabu.

Ugunsdzēsēji **izglābuši** no degošās mājas visus iedzīvotājus.

Slimnieks **cieš** lielas sāpes.

Pašvaldība sniegs finansiālu atbalstu plūdos **cietušajiem**.

Skolotājas pašlaik **apspriež** eksāmenu atzīmes.

Valdības ministri ilgi **sprieduši** par nākamā gada budžetu.

Ārā lietus **gāž**.

Bērns **apgāzis** vāzi.

Sportisti **pievīluši** līdzjutēju cerības.

Ära luba lapsel tikkudega mängida!

Kes sul lubas tikke võtta?

Vanemad ei ole kunagi lubanud lastel mustlasi taga rääkida.

Ettekandjad koristavad kiiresti laud.

Lapsed tohtisid mängida alles siis, kui olid oma toa korda teinud.

Tuletõrjujad päästsid põlevast majast kõik elanikud.

Haige kannatab suurte valude käes.

Omavalitsus osutab rahalist tuge üleujutuses kannatada saanuile.

Õpetajad arutavad praegu eksamihinnete üle.

Valitsuse ministrid arutasid järgneva aasta eelarvet.

Väljas kallab vihma.

Laps ajas vaasi ümber.

Sportlased ei täitnud fännide ootusi.

Ja atmiņa mani **neviļ**, viss no tika tieši tā.

Rēta ir labi **sadzijusi**.

Griezta brūce **dzīst** lēni.

97. Darāmās kārtas pagātnes divdabis.

Uzrakstīt trīs verbu formas!

gūt (gūst, guva), slāpt (slāpst, slāpu), žilbt (žilbstu, žilbu), plīst (plīstu, plīsu), vīst (vīstu, vītu), svīst (svīstu, svīdu), lūzt (lūstu, lūzu), dzimt (dzimstu, dzimu), salst (salstu, salu), mirt (mirstu, miru), pazīt (pazīstu, pazīnu)

tagadnes f. pagātnes f. divdabja f.

Latvijā bērni bieži **gūst** sadzīves traumas.

Kurš ir **ieguvis** pirmo vietu?

Man **slāpst**.

Esmu **izslāpis**.

Tik spoža saule, ka **žilbst** acis.

Šoferis likumā **apžilbis** un noskrējis no ceļa.

Šie trauki **neplīst**.

Vai, krūzīte **saplīsa**!

Kui mälu mind ei peta, siis kõik toimus just nii.

Haav on hästi paranenud.

Lõikehaavad paranevad aeglaselt.

Lätis saavad lapsed sageli olmetraumasid.

Kes saavutas esimese koha?

Mul on janu.

Olen janune.

Nii ere päike, et silmad on pimestatud.

Autojuht oli kurvis pimestatud ja sõitis teelt välja.

Need nõud ei purune.

Oi, kruus läks katki!

Zeķei **izplīsis** papēdis.

Ar mīlestību dāvinātas puķes **nevīst**.

Tās rozes gan ātri **novīta!**

Siens jau **apvītis**.

Šajos laikos Latvijā vairāk **nomirst** nekā **piedzimst**.

Jānis Endzelīns **dzimis** 1973., **miris** 1961. gadā.

Es viņu personīgi **nepazīstu**.

Izbraucienā **iepazinām** vairākus Latgales podniekus.

98. I konjugācijas verbu ar k un g pirms -t/-ties darāmās kārtas pagātnes divdabji.

Uzrakstīt formu gan ar c/dz, gan ar k/g!

sākt, likt, migt, snigt, tikt, jukt, brukt, tūkt, springt.

forma ar c/dz

forma ar k/g

Festivāls ir **sācies**.

Svētki ir **sākušies**.

Meita eksāmenu nav **nolikusi**.

Vai mazie jau **aizmiguši?**

Sokikand on katki.

Armastusega kingitud lilled ei närtsi.

Need roosid närtsisid küll kiiresti ära.

Hein on juba longu vajunud.

Nüüdsel ajal Lätis rohkem surrakse kui sünnitakse.

Jānis Endzelīns sündis 1873 ja suri 1961.

Ma ei tunne teda isiklikult.

Väljasõidul saime paljude Latgale keraamikutega tuttavaks.

Festival on alanud.

Pühad on alanud.

Tütar ei ole eksamit ära teinud.

Kas pisikesed on juba uinunud?

Sniegs **uzsnidzis!**

Pēc balles šis **ticis** piekauts un aplaupīts.

Šie par Šauļiem tālāk nav **tikuši**.

Dejo **sajukušiem** matiem.

Šī no mācīšanās **sajukusi** prātā.

Šķūnim **iebrucis** jumts.

Protestētāji **iebrukuši** parlamenta ēkā.

Sasistais celis pamatīgi **uztūcis**.

No rīta brīnās par **uztūkušiem** plakstiņiem.

Ko tu tāds **sasprindzis?**

Saspringuši muskuļi dara sāpes.

Lumi on maha tulnud!

Pärast pidu sai ta peksta ja varastati paljaks.

Nad pole Šiauliaist kaugemale jõudnud.

Tantsib sassis juustega.

See on õppimisest aru kaotanud.

Kuuril vajus katus sisse.

Protesteerijad tungisid parlamendihoonesse.

Vigastatud põlv on korralikult paistes.

Imestab hommikuti paistes silmalaugude üle.

Miks sa nii pinges oled?

Pingutatud lihased teevad valu.

99. I konjugācijas verbu ar k un g pirms -t/-ties darāmās kārtas pagātnes divdabji, 4. grupas verbi.

Uzrakstīt formu ar -uš-, formu ar -is vai -ies un vienkāršās pagātnes formas!

mākt, vākt, jaukt, saukt, teikt, ķērkt, beigt, lūgt

forma ar -uš- forma ar -is/-ies vienkāršās pagātnes forma

Debesis **apmākušās**.

Šodien ir **apmācies**.

Visu nakti mani **māca** skumjas.

Savākušas nektāru, bites lido uz stropu.

Es tevi **sajaucu** ar tavu brāli.

Vai tev viņa to ir **teikusi**?

Es **teicu**, ka vēl padomāšu.

Ieķērkusies, vārna pacēlās spārnos.

Kaija **ķērca**, kaija brēca,
Kaijai bērni pazuduši (*l.t.dz.*)

Beidzis studijas, brālis uzreiz dabūja darbu.

Studijas viņš tā arī **nepabeidza**.

Palūgusi šķiltavas, aizsmēķēja.

Senatnē cilvēki **pielūdza** Sauli.

Taevas on pilves.

Täna on pilvine.

Kogu öö rõhus mind kurbus.

Kogunud nektarit, lendavad mesilased mesitarusse.

Ma ajasin sind su vennaga segi.

Kas ta on sulle seda öelnud?

Ma ütlesin, et mõtlen veel.

Vares, kraaksatanud, tõusis lendu.

Kajakas kriiskas, kajakas karjus,
kajakal on lapsed kadunud (Läti rahvalaul).

Õpingud lõpetanud, sai vend kohe tööd.

Õpinguid ta ei lõpetanudki.

Palunud välgumihklit, pani suitsu põlema.

Vanasti kummardasid inimesed Päikest.

Dekāns **noteicis** termiņu bakalaura darbu nodošanai.

100. II un III konjugācijas verbu darāmās kārtas pagātnes divdabji.

Uzrakstīt trīs verba formas!

domāt, tulkot, kavēt, lasīt, stāstīt, audzināt, atbildēt, redzēt, dzirdēt

tagadnes f.

pagātnes f.

divdabja f.

Ko esat **nodomājuši** darīt?

Ko tu par to **domā**?

Ilgi **domāju**, kamēr beidzot **izdomāju**.

Kurš latviski **tulkojis** „Kalevalu”?

Tu pārāk bieži **kavē** stundas.

Māra nav **nokavējusi** nevienu mēģinājumu.

Esat **lasījis** Korānu?

Ko tu tagad **lasi**?

Pastāsti, kā tev gāja vasarā!

Šo māju saimnieki **izaudzinājuši** divus dēlus un divas meitas.

Vai uzdevumu jau **atrisināji**?

Dekaan määras bakalaureusetöö esitamiseks tähtaja.

Mida te olete mõelnud teha?

Mida sa sellest arvad?

Kaua mõtlesin, kuni mõtlesin välja.

Kes tõlkis „Kalevala“ läti keelde?

Sa puudud tundidest liiga tihti.

Mära ei ole kordagi hilinenud.

Kas sa oled koraani lugenud?

Mida sa praegu loed?

Jutusta, kuidas sul suvel läks?

Selle maja peremees ja perenaine on kaks poega ja kaks tütar üles kasvatanud.

Kas sa lahendasid ülesande?

Atbildiet uz maniem jautājumiem!

Uz visiem jautājumiem esat **atbildējis** pareizi.

Esi **redzējis** melno stārķi?

Piedot, es **nedzirdēju**, ko tu prasīji.

101. Darāmās kārtas pagātnes divdabji. Šaurais e, ē pirms -is/-ies un platais e, ē pirms -usi, -ušas, -uši u.c.

Uzrakstīt divdabju formas ar šauro un plato e, ē!

dzelt (dzeļu, dzēlu), lemt (lemju, lēmu), dzert (dzeru, dzēru), slēpt (slēpju, slēpu), cept (cepu, cepu), nest (nesu, nesu), kvēpt (kvēpstu, kvēpu).

divdabja f. ar šauro e, ē

kāda divdabja f. ar plato e, ē

Viņam lapsene esot **iedzēlusi** lūpā.

Viņu **sadzēlis** vesels lapseņu bars.

Kur esi **nolēmis** mācīties?

Vecāki **nolēmuši** sūtīt bērnu privātskolā.

Meita vēl neesot **izlēmusi**, kur stāties.

Esi **dzēris** absintu?

Kurzemnieces senāk **dzērušas** alu ar siltu pienu.

Vastake minu küsimustele!

Te olete kõikidele küsimustele õigesti vastanud.

Kas sa oled näinud musta toonekurge?

Vabanda, ma ei kuulnud, mida sa küsisid.

Teda olevat herilane huulde nõelanud.

Teda nõelas terve herilaspurv.

Kus sa oled otsustanud õppida?

Vanemad otsustasid lapse erakooli saata.

Tütar ei olevat veel otsustanud, kuhu astuda.

Kas sa oled absinti joonud?

Kurzeme naised olevat varem õlut sooja piimaga joonud.

Ļaudis **slēpuši** mežabrāļus kūtsaugšā aiz dubultas sienas.

Bērns raudāja, **aizslēpis** seju ar rokām.

Māte mums **uzcepusi** ābolkūku.

Bērni paši **uzcepuši** pankūkas.

Dūmu pirtī visas sienas ir **nokvēpušas** melnas.

Skursteņslauķis strādā **nokvēpušu** seju.

102. I konjugācijas verbi ar e, ē saknē, šo verbu ciešamās kārtas pagātnes divdabji.

Uzrakstīt, vai ir šaurs vai plats e, ē!

noberzt, celt, lemt, tvert, slēpt, vest, līmēt, audzēt, redzēt, dzirdēt, sacerēt

šaurš e, ē

plats e, ē

Noberztais celis sūrst.

Pat mazpilsētās ir **uzcelti** jauni lielveikali.

Tas vēl nav **izlemts**.

Visi izbēgušie cietumnieki ir **notverti**.

Bēniņos starp vecām mantām **paslēpta** arī nauda.

No valsts **izvesti** pēdējie starptautiskie miera uzturētāji.

Rahvas olevat metsavendi peidus hoidnud lakas kahekordse seinaga.

Laps nuttis ja peitis kätega nägu.

Emal on meile õunakooki küpsetanud.

Lapsed on ise pannkooke küpsetanud.

Suitsusauna seinad on tahmast mustad.

Korstnapühkija töötab nõgise näoga.

Marraskil põlv kipitab.

Isegi väikelinnadesse on kaubanduskeskusi ehitatud.

See pole veel otsustatud.

Kõik ärapõgenenud vangid on kinni püütud.

Pööningule, vanade asjade vahele, on peidetud ka raha.

Riigist on viimased rahvusvahelised rahuäilitajad välja viidud.

Vēlēšanu laikā ielās redz **izlīmētus** plakātus.

Ekoloģiski tīri **audzēti** kartupeļi.

Tādi brīnumi vēl nav **redzēti!**

Par **dzirdētu** anekdoti nesmejas.

Krājuma dzejoļi **sacerēti** pēdējo piecu gadu laikā.

103. Daļēji lokāmie divdabji verbiem ar s, z, t un d saknes beigās.

Uzrakstīt saknes beigu līdzskani un kāds līdzskanis ir pirms -dams/-dama!

ieviest, mulst, elst, iezt, prast, pūst, aust, bilst

saknes beigu līdzsk.

līdzsk. pirms -dam-

Ieviesdams virkni jaunvārdu, rakstnieks bagātināja valodu.

Meitene **mulsdama** saņēma dāvanu.

Iezdams zobus, suns nikni rūca.

Pūzdams, elsdams kāpa kalnā.

Klausījās ārzemnieku sarunā, **nesaprazdams** ne vārda.

Aud, māmiņ, ko **auzdama**,

Noaud baltu paladziņu! (l.t.dz.)

Valimiste ajal on tänavatel näha plakateid.

Mahedalt kasvatatud kartuli.

Sellist imet ei ole veel nähtud!

Kuuldud nalja üle ei naerda.

Kogumiku luuletused on kirjutatud viimase viie aasta jooksul.

Kirjanik rikastas keelt luues terve rea uudissõnu.

Tüdruk sai häbenedes/piinlikkust tundes kingituse.

Hambad irevil urises koer tigidalt.

Ähkides ja puhkides ronis märke.

Kuulas välismaalaste kõnet ühestki sõnast aru saamata.

Koo kangast, mis sa kood,
koo valge linakene. (Läti rahvalaul)

Darbinieks izpildīja rīkojumu, **nebildams** pretī ne vārda.

Kurā gadā Rīgā **ieviesa** e-talonus?

Es **samulsu** un nezināju, ko atbildēt.

Ko nu **els**, vēl divi stāvi jākāpj!

Zirgs **atieza** zobus un iekoda.

Es **neprotu** un nemaz negribu **prast**.

Vecāmāte **noauda** skaistu galdautu.

Nebilda ne vārda.

104. Daļēji lokāmie divdabji I konjugācijas vārdiem ar e, ē saknē.

Uzrakstīt, vai ir šaurš vai plats e, ē!

bēgt, cept, nest, ņemt, lēkt, segt, vērpt, pārvērst

šaurš e, ē

plats e, ē

Bēgdams no policijas, šoferis izraisīja avāriju.

Cepdama pīrāgus, māte gaidīja bērnus ciemos.

Nesdams smagus maisus, pārstiepās.

Töötaja täitis korraldust sõnagi vastu rääkimata.

Mis aastal kehtestati Riias e-talong?

Ma kohmetusin ja ei teadnud, mida vastata.

Mis sa ohid, veel kaks korrust minna!

Hobune paljastas hambad ja hammustas.

Ma ei oska ega tahagi osata.

Vanaema kodus ilusa laudlina.

Ei väitnud sõnagi vastu.

Politsei eest põgenedes tekitas autojuht avarii.

Emal ootas pirukaid küpsetades lapsi külla.

Raskeid kotte tassides venitas end välja.

Ņem, dieviņ, ko **nemdams**,
Neņem manu arājiņu. (l.t.dz.)

Kā tu juties, pirmo reizi **lēkdams** ar izpletni?

Pārsalis atnāca mājās un uzreiz ielīda gultā, **sasegdams** sev virsū vairākas segas.

Meitenes **vērpdamas** dziedāja.

Burve pieskārās ar nūjiņu ķirbim, **pārvērdama** to par karieti.

105. Darbības nosaukums ar -šana verbiem ar saknes beigu līdzskaņiem s, t, d un z.

Kurš līdzskanis zudis pirms -šana?

raust, ieviest, atmest, ciest, izzust, gāzt, lūzt

līdzskanis, kas zudis pirms -šana

Sācies mantas **raušanas** laiks.

Ko tu domā par eiro **ieviešanu**?

Latvijā ir smēķēšanas **atmešanas** centrs.

Kāpēc Dievs pieļauj sāpes un **ciešanas**?

Daudzām valodām draud **izzušana**.

Koku **gāšana**.

Võta, Issand, mis sa võtad,
ära võta mu kündjat! (Läti rahvalaul)

Kuidas sa ennast tundsid, kui esimest korda langevarjuga hüppasid?

Tuli külma saanuna koju ja heitis kohe voodisse, end mitme tekiga kattes.

Tüdrukud laulsid kedrates.

Võlur puudutas võlukepikesega kõrvitsat, muutes selle tõllaks.

On alanud ahnitsemise ajajärk.

Mida sa arvad euro kehtestamisest?

Lätis on suitsetamise mahajätmise keskus.

Miks lubab jumal valu ja kannatusi?

Paljusid keeli ähvardab väljasuremine.

Puude langetamine.

Gaismas staru **lūšana**.

Sarausis mantu laikmetu griežos.

Esam **ieviesuši** vairākas jaunas lietas.

Esmu divreiz mūžā **atmetis** smēķēšanu.

Cietušais nogādāts slimnīcā.

Nepazūdi mežā!

Bērni **apgāza** vāzi.

Ābelei **nolūza** zars.

106. Atgriezeniskie verbi, viņš, viņa, viņi, viņas forma III konjugācijas verbiem tagadnē.

Uzrakstīt pareizo atgriezeniskā verba formu!

padoties, smieties, sākties, veikties, likties, kristies, atrasties, klāties, kauties, beigties, derties, ģērbties, censties, laisties, griezties, celties, kurties, gribēties, atturēties, peldēties, uzturēties, vēlēties, mainīties, skatīties, skūpstīties, zvanīties

pareizā atgriezeniskā verba forma

Meitai labi **padodas** zīmēšana.

Viņš **smejas** par visām anekdotēm.

Cikos **sākas** koncerts?

Valguskiirte murdumine.

Ta on sajandikeerises vara kokku ahminud.

Oleme juurutanud/sisse viinud mitu uut asja.

Olen kaks korda elus suitsetamise maha jätnud.

Kannatanu toimetati haiglasse.

Ära metsa ära kao!

Lapsed ajasid vaasi ümber.

Õunapuu oks murdus.

Tütar oskab hästi joonistada.

Ta naerab kõikide naljade peale.

Mis kell kontsert algab?

Lai jums **veicas!**

Man **liekas**, ka būs lietus.

Cenas **krītas**.

Baznīca **atrodas** ciema centrā.

Kā jums **klājas?**

Puikas atkal **kaujas**.

Cikos **beidzas** izrāde?

Kā lai **ģērbjas** uz teātri?

Viņš **cenšas** visu padarīt labi.

Bērni **izlaižas**.

Zeme **griežas** apkārt Saulei.

Cenas **ceļas**.

Uguns jau **kuras**.

Man **gribas** ēst.

Opozīcija balsojumā parasti **atturas**.

Dīķī **peldas** bērni.

Skolēniem un studentiem pēc mācībām **jāuzturas** svaigā gaisā.

Edu teile!

Mulle tundub, et tuleb vihma.

Hinnad langevad.

Kirik asub asula keskel.

Kuidas teil läheb?

Poisid jälle kaklevad.

Mis kell etendus lõpeb?

Kuidas peab teatris riides olema?

Ta püüab kõike hästi teha.

Lapsed lähevad ülekäte.

Maa pöörleb ümber Päikese.

Hinnad tõusevad.

Tuli juba põleb.

Ma olen näljane.

Opositsioon on hääletamisel tavaliselt erapooletu.

Lapsed ujuvad tiigis.

Õpilased ja üliõpilased peavad pärast õpinguid värskes õhus viibima.

Visi cilvēki **vēlas** būt laimīgi.

Meitenes **mainās** ar drēbēm.

Pļāvēji **skatās** debesīs, vai nenāk lietus.

Mīlnieki **skūpstās**.

Telefons **iezvanās** un apklust.

107. Atgriezeniskās formas. Tu forma tagadnē un tu forma pagātnē daļai verbu.

Uzrakstīt abas formas!

rāties, apstāties, aizvākties, iekliegties, pasniegties, izlūgties

tu forma tagadnē

tu forma pagātnē

Kāpēc tu tik bieži **rājies** ar savu mammu?

Neapstājies, ej uz priekšu!

Aizvācies no šejienes!

Kad tu pa naktīm miegā **iekliedzies**, zinu, ka tu sapņo sliktus sapņus.

Pasniedzies pēc cukura trauka pats, man rokas pilnas!

Kāpēc tu **apstājies**? Lasi tālāk!

Kõik inimesed soovivad õnnelikud olla.

Tüdrukud vahetavad omavahel riideid.

Heinalised/niitjad vaatavad taevasse ega vihma hakka sadama.

Armastajad suudlevad.

Telefon heliseb ja vaikib.

Miks sa nii tihti oma emaga riidled?

Ära peatu, mine edasi!

Kao siit minema!

Kui sa öösel unes karjatad, siis tean, et sa näed halba und.

Küünita ise suhkruatoosi järele, mul on käed täis!

Miks sa peatusid? Loe edasi!

Tu tikko atkal **rājies** ar savu māti, kāpēc?

No kā tu **izlūdzies** finansējumu zinātniskajam darbam?

Kāpēc tu **iekliedzies**? Kas noticis?

108. Atgriezeniskās formas. Tu forma tagadnē un pagātnē, kā arī darāmās kārtas pagātnes divdabīs vīriešu dzimtē daļai vārdu.

Noteikt teikumā lietoto formu!

izjāties, izbraukties, pateikties, ierūkties, [aiz]steigties, pastaigāties, izspēlēties

tu f. tagadnē tu f. pagātnē divdabīs ar -ies

Vai **esi** jau **izjājies** ar ērzeli Melni?

Ņem auto atslēgas, **izbraucies** un atpūties!

Vai tu **pateicies** viesiem par dāvanām?

Skaļi **ierūcies**, suns pieskrēja pie vārtiem.

Steidzies, dēls, uz skolu!

Vai **esi** jau **izbraucies** ar jauno auto?

Pa kuriem tu parasti **pastaigājies**?

Laiks **aizsteidzies** nemanot.

Jälle sa riitlesid oma emaga. Miks?

Kellelt sa mangesid teadustööks raha?

Miks sa karjatasid? Mis juhtus?

Kas sa ratsutasid täkuga Melnis?

Võta autovõtmed, sõida ja puhka!

Kas sa tänasid külalisi kingituste eest?

Koer urhatas valjusti ja jooksis värava juurde.

Kiirusta, poeg, kooli!

Kas sa oled juba sõitnud uue autoga?

Kus sa tavaliselt jalutad?

Aeg on lennanud märkamatu.

Tu naktī miegā ik pa laikam **ierūcies**, laikam biji par daudz saēdies?

Pa kurieni tu vakar ar zirgu **izjājies**?

Es vēl **neesmu** Tev **pateicies** par vakardienu. Liels paldies!

Esi jau diezgan **izspēlējies**, sāc pildīt mājas darbus!

Uz kurieni tu no rīta tā **steidzies**, ka pat kafiju neizdzēri?

Ar kādām mantām tu bērnībā **spēlējies**?

109. Atgriezeniskās formas. Tu forma nākotnē un viņš, viņa, viņi, viņas forma nākotnē.

Noteikt teikumā lietoto formu!

savākties, liegties, lūgties, aprunāties, izdzīvoties

tu f. nākotnē viņš, viņa, ... f. nākotnē

Kad tu beidzot **savāksies**?

Cik ilgi tu vēl **liegsies**?

Tu manā priekšā vēl uz ceļiem **lūgsies**!

Viņš man vēl **liegsies**, palaidnis tāds!

Kursi sāksies tad, kad **savāksies** pietiekami liela grupa.

Viņš man vēl latīņu **lūgsies**, sliņķis tāds!

Õösel sa aeg-ajalt urhatasid, vist olid liiga palju söönud.

Kus sa eile hobusega ratsutasid?

Ma ei ole sind veel eilse eest tänanud. Suur aitäh!

Oled juba piisavalt mänginud, hakka kodutöid tegema!

Kuhu sa hommikul nii, et isegi kohvi ei joonud, kiirustasid?

Milliste mänguasjadega sa lapsepõlves mängisid?

Millal sa end ükskord kokku võtad?

Kui kaua sa veel salgad?

Sa palud mind veel põlvili!

Ta veel salgab, igavene paharet!

Kursus algab siis, kui tuleb kokku piisavalt suur rühm.

Ta veel nurub minult latti, laiskvorst selline!

Skolotāja **aprunāsies** ar direktoru un tad visu izstāstīs klasei.

Vēl drusku tev jāpamācās skolā, gan tu vasarā pa āru **izdzīvosies**.

Õpetaja räägib direktoriga ja siis jutustab kõigest klassile.

Pead veel pisut koolis õppima, küll sa suvel saad õues aega veeta.

Darāmās kārtas

saliktie laiki

dot (dodu, devu); doties (dodos, devos); vest (vedu, vedu)

Īstenības izteiksme

es esmu, biju, būšu
tu esi, biji, būsi
viņš, viņa ir/nav, bija, būs

devis/devusi
devies/devusies

mēs esam, bijām, būsīm
jūs esat, bijāt, būsit/būsiet
viņi, viņas ir/nav, bija, būs

devuši/devušas
devušies/devušās

Atstāstījuma izteiksme

es
tu esot, būšot
utt.

devis/devies/devusi/devusies/devuši/devušies/devušas/devušās

Vēlējuma izteiksme

es
tu būtu
utt.

devis/devies/devusi/devusies/devuši/devušies/devušas/devušās

Vajadzības izteiksme

Vienkāršie un saliktie laiki

man, mums
tev, jums
viņam, viņai, viņiem, viņām

ir, bija, būs; esot, būšot; būtu
ir bijis, bija bijis, būs bijis; esot bijis, būšot bijis; būtu bijis

jādod, jādodas, jāved

Ciešamā kārta

Īstenības izteiksme

Tagadne, pagātnes, nākotne

es tieku, tiku, tikšu
tu tiec, tiki, tiksī
viņš, viņa tiek, tika, tiks

vests/vesta

mēs tiekam, tikām, tiksim
jūs tiekat, tikāt, tiksīt/tiksiet
viņi, viņas tiek, tika, tiks

vesti/vestas

Priekštagadne, priekšpagātnē, priekšnākotnē

es esmu, biju, būšu
tu esi, biji, būsi
viņš, viņa ir/nav, bija, būs

vests/vesta

mēs esam, bijām, būsīm
jūs esat, bijāt, būsit/būsiet
viņi, viņas ir, bija, būs

vesti/vestas

Atstāstījuma izteiksmes laiki

es
tu tiekot, tikšot; esot, būšot
utt.

vests/vesta, vesti/vestas

Vēlējuma izteiksmes laiki

es
tu tiktu; būtu
utt.

vests/vesta, vesti/vestas

Tabulā pelēki iezīmētajās formās ir plats e, ē. Plats latviešu e ir kā angļu vārdā 'man', šaurs e kā angļu vārdā 'men', garš platais un šaurais ē – garš, protams.

Saturs

1. Pirmā konjugācija. Verbu pamatformas	6
2. Pirmās konjugācijas 1. grupa	7
3. Pirmās konjugācijas 2. grupa	7
4. Pirmās konjugācijas 3. grupa	8
5. Pirmās konjugācijas 4. grupa	9
6. Pirmās konjugācijas 5. grupa	10
Verbi, kam saknē e, ē	12
7. Šaurais e, ē	12
8. Platais e, ē tagadnē, tikai ne tu formā	14
9. Šaurais e, ē tagadnē daļai 4. grupas verbu	16
10. Īss un garš platais e, ē un divskani ie 2. grupas vārdiem tagadnē	17
11. Pirmās konjugācijas vārdi ar divskani un patskani saknes beigās	19
Pirmās konjugācijas vārdi ar līdzskani saknes beigās	22
12. Vārdi ar saknes beigu līdzskani k vai g	22
13. Vārdi, kam pirms nenoteiksmes -t/-ties ir s	23
14. Vārdi, kam pirms nenoteiksmes -t/-ties ir z	26
15. Vārdi, kam saknes beigu līdzskanis ir m, l un r	27
16. Nedaudzi citi vārdi ar patskaņu miju nenoteiksmē, tagadnē, pagātnē	30
17. Vārdi ar paralēlformām	32
18. Otrā konjugācija	33
19. Trešā konjugācija	34
20. 10 vārdi, kam pirms piedēkļa -ī- ir līdzskanis c	37
21. Vārdi ar -ēt, kam ir līdzskaņu mija	39
22. Tagadnes mēs forma, jūs forma un viņš, viņa, viņi, viņas forma	40
23. Vajadzības izteiksmes forma	45

24. Pagātnes mēs forma, jūs forma un viņš, viņa, viņi, viņas forma	46
25. Otrās konj. Tagadnes un pagātnes atsevišķu formu salīdzinājums	50
26. Trešās konj. Tagadnes un pagātnes atsevišķu formu salīdzinājums	51
Tu forma.	53
27. Ar personas galotni i	53
28. Bez personas galotnes, ar līdzskaņu miju	57
29. Bez personas galotnes, ar šauru e, ē	58
30. Bez personas galotnes vārdiem, kuru tagadnes un pagātnes celmi sakrīt	59
31. Bez personas galotnes vārdiem, kuru tagadnes un pagātnes celmi nesakrīt	61
32. I konjugācijas 4. grupas verbu tu forma	63
33. Pavēles izteiksmes jūs forma	65
34. Nākotnes formas	67
35. Nekārtnie vārdi	72
36. Divdabji	74
37. Divdabji ar -ošs, -oša	74
38. Divdabji ar -ot	76
39. Atstāstījuma izteiksmes nākotnes forma ar -šot	78
40. Divdabji ar -ams, -ama	80
41. Divdabji ar -am	82
42. Divdabji ar -is, -usi	83
43. Divdabji ar -ts, -ta	89
44. Daļēji lokāmie divdabji ar -dams, -dama	91
45. Vēlējuma izteiksmes forma	94
46. Darbības nosaukums ar -šana	95

47. Atgriezenisko verbu formas	97
Atgriezenisko divdabju formas	101
48. ar -oties, -šoties, -amies	101
49. ar -damies, -damās	102
50. ar -ies, -usies	103
51. Atgriezeniskie darāmās kārtas tagadnes divdabji	105
52. Atgriezeniskie lietvārdi ar -šanās	107
53. Vingrinājumi	109
Darāmās kārtas salikto laiku un ciešamās kārtas pārskata tabulas	246
Saturs	248
Piezīmes	251
Darbs ar šo gramātu	

Piezīmes

Darbs ar grāmatu „Verbu konjugēšana”.

Šī grāmata latviešu valodas apguves programmā ir nākamā aiz „Ievadlekcijām ar uzdevumiem”. Tās jāskatās YouTube, meklējot „Latviešu valodu igauņiem 1/12 – 12/12” Paralēli šai grāmatai skatāma arī „Nomenu locīšana”.

Sāk nevis no sākuma, bet ar II un III konjugācijas uzdevumiem, lai ievingrinātos vienkāršāku formu veidošanā un nostiprinātu tagadnes un pagātnes visu formu veidošanu. Teikumos abās valodās ar krāsainiem zīmuļiem iezīmē atbilstīgos vārdus. Verbus formas izraksta stabiņos latviski un igauņiski. Raksta vairākkārt, līdz students jūt, ka nupat zinās.

Tad turpina ar teoriju no paša sākuma, proti, skata secīgi I konjugāciju un tās apakšgrupas.

Lasa latviski un studenta valodā, ar krāsainiem zīmuļiem iezīmē teikumos atbilstīgos vārdus un novērtē veidus, kā vārdi tikuši tulkoti. Tad uzdod jautājumus par katru teikumu – kur, kad, kas, ko darīja, ko, kam, ar ko un tamlīdzīgi. Grāmatā ir arī tukšas vietas, kurās šos jautājumus ar zīmulī uzrakstīt. Tā kā pēc II un III konjugācijas vingrinājumu izskatīšanas zināmas arī mēs formas un jūs formas galotnes, veido teikumus arī šajās formās. Pēc tam uzraksta savus teikumus pēc grāmatā esošo teikumu parauga, mainot, piemēram, vienu vārdu. Arī tiem veido jautājumus.

Kolīdz ir apgūta teorija, vingrinājumu nodaļā skata atbilstīgo vingrinājumu. Izpilda vingrinājuma nosacījumu, tāpat iezīmē krāsās atbilstīgos vārdus, tad veido jautājumus, savus teikumus un tamlīdzīgi.

Kad skata, piemēram, nākotnes formas, tad atgriežas grāmatā pašā sākumā un pie pirmajiem vingrinājumiem un veido nākotnes formas ar pirmajiem, tad secīgi nākamiem verbiem. Līdzīgi dara, kad apgūst divdabjus – arvien atgriežas pie grāmatas sākuma, arī pie pirmajiem vingrinājumiem un veido teikumus ar verbiem divdabja formās, ja vajag, maina vai pieliek teikumā kādus citus apstākļa vārdus. Tā panāk izpratni, ka katrs teikums ir līdzīgi, bet citos dzīves apstākļos, izsakāms arī ar citām verbu formām.

Sekmes mācību darbā! Lai sokas interesanti un aizrautīgi! Ievērot pakāpeniskumu!

